

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ERGENLERDE NİKOTİN VE İNTERNET
BAĞIMLILIĞININ PSİKOLOJİK BELİRTİLERLE
OLAN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Selen BALAHOR

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

İstanbul – 2021

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Selen BALAHOR

Tezin Dili : Türkçe

Tezin Adı : Ergenlerde Nikotin ve İnternet Bağımlılığının Psikolojik Belirtilerle Olan İlişkisinin İncelenmesi

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Psikoloji

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 29.06.2021

Sayfa Sayısı : 197

Tez : Dr. Öğr. Üyesi Fatih Bal

Danışmanları

Dizin Terimleri : Ergen, internet bağımlılığı, nikotin bağımlılığı, psikolojik belirtiler

Türkçe Özet : 12-18 yaş aralığında olan ergen bireylerin nikotin ve internet bağımlılık düzeylerinin araştırılması, psikolojik belirtilerle olan ilişkisinin incelenmesi bilimsel veriler ile açıklanmaktadır.

Dağıtım Listesi : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İmzası

Selen BALAHOR

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ERGENLERDE NİKOTİN VE İNTERNET
BAĞIMLILIĞININ PSİKOLOJİK BELİRTİLERLE
OLAN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Selen BALAHOR

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

İstanbul – 2021

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Selen BALAHOR

.../.../2021

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Selen Balahor'un "Ergenlerde Nikotin ve İnternet Bağımlılığının Psikolojik Belirtilerle Olan İlişkisinin İncelenmesi" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji anabilim dalı, Klinik Psikoloji bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

(Danışman)

İmza

Üye

Doç. Dr. Güzin Mukaddes SEVİNÇER

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ömer AKGÜL

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2021

İmzası

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Türkiye’de nikotin ve internet bağımlılığı ergenler için önemli bir risk teşkil etmektedir, bu konularda yapılmış olan araştırmalar yetersiz ve sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Ülkemizde giderek artmakta olan bu genç nüfusun fazlalığı, internetten kullanımının yaygınlaşma hızının fazlalığıyla birlikte patolojik sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Özellikle okul çağında sık görüldüğü için öğrencilerin ruhsal ve bedensel gelişimlerini, sosyal ilişkilerini kötü yönde etkileyerek akademik başarılarını da düşüren aşırı şekilde internet/bilgisayar kullanımı; bireyin hem akademik hem de kişisel gelişimini negatif yönde etkilemekte, kişiyi bağımlı hale getirmektedir. Ergenlik döneminin diğer bir risk unsuru olan nikotin kullanımı 7-12 yaşlara kadar düşmüştür. Bu araştırma 12-18 yaş aralığında olan ergen bireylerin nikotin ve internet bağımlılık düzeylerini araştırmak, yaygınlıklarını araştırmak ve psikolojik belirtilerle olan ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmada ilişkisel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 12-18 yaş aralığında olan nikotin ve internet kullanımı olan 300 bireye yapılmıştır. Veriler pandemi sürecinde olduğu için internet üzerinden anket şeklinde uygulanıp toplanmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak ebeveyn onam formu, aydınlatılmış onam formu, sosyodemografik bilgi formu, SCL-90-R (Psikolojik belirti tarama) Testi, Young İnternet Bağımlılığı Formu (Kısa Form), Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi kullanılmıştır. Araştırmada analizler arasındaki ilişkilerin saptanması adına Pearson Korelasyon, analizlerin ölçekler arasında oluşturmuş olduğu farkın anlamlı veya anlamsız olduğunu saptamak adına T Test ile Tek Yönlü olan Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. İnternet bağımlılığı ölçeği, nikotin bağımlılık testi, SCL-90-R ölçeği ile cinsiyet, eğitim durumu, anne ve babanın durumu, kardeş sayısı, ailenin aylık gelir durumu, sigara kullanım süresi, sigaraya başlama nedeni, haftalık internet kullanım süresi ve akıllı telefonu en sık kullanma sebebi değişkenleri arasında anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Nikotin Bağımlılık Testi ile SCL-90-R ve alt boyutlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ergen, internet bağımlılığı, nikotin bağımlılığı, psikolojik belirtiler

SUMMARY

Nicotine and internet addiction pose a significant risk for adolescents in Turkey, and it is striking that research on these issues is insufficient and limited. This increasingly young population in our country has started to arise pathological problems associated with the spread of the internet. Excessive internet / computer use, which negatively affects the psychological and physical development and social relations of students and reduces their academic achievement, especially as it is common in the school age, negatively affects both the academic and personal development of the individual and makes the individual dependent. Nicotine use, which is another risk factor of adolescence, has dropped to 7-12 years of age. This research aimed to investigate the nicotine and internet addiction levels of adolescents between the ages of 12-18, to investigate their prevalence and to examine their relationship with psychological symptoms. The relational (associational) research method was used in this research. The sample of the research was conducted on 300 individuals between the ages of 12-18 with nicotine and internet use. Since it is in the pandemic process, the data were collected and applied as a survey on the internet. Parental consent form, informed consent form, sociodemographic information form, SCL-90-R (Psychological Symptom Screening) Test, Young Internet Addiction Form (Short Form), Fagerström Nicotine Addiction Test were used as data collection tools in the research. The Pearson correlation was used in the study to determine the relationship between a series of analysis. The T test and the One-Way Analysis of Variance (ANOVA) were used to determine the significance or insignificance of the difference between the scales. Internet addiction scale, nicotine addiction test, SCL-90-R scale with gender, education status, mother and father's status, number of siblings, monthly earning of the family, duration of smoking initiation, reason of smoking, weekly internet use and smart phone significant results were obtained among the variables of reason for use. Between SCL-90-R and sub-dimensions with Internet Addiction Scale and Nicotine Addiction Test was analyzed that there is a meaningful relationship.

Keywords: Adolescent, internet addiction, nicotine addiction, psychological symptoms

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
EKLER LİSTESİ	xi
ÖNSÖZ.....	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN GENEL ESASLARI

1.1. Araştırmanın Problemi	2
1.2. Araştırmanın Hipotezleri.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sayıltıları	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	5

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Ergenlik Dönemi	6
2.2. Bağımlılık.....	6
2.2.1. Bağımlılık Çeşitleri.....	7
2.2.1.1. Madde Bağımlılığı	7
2.2.1.2. Davranışsal Bağımlılık	8
2.2.2. Madde Bağımlılığın Tedavisi	9
2.2.3. Madde Bağımlılığına Yönelik Kuramlar	10
2.2.4. Madde Bağımlılığı İlgili Araştırmalar	11
2.3. İnternet Bağımlılığı	12
2.3.1. Ergenler ve İnternet Bağımlılığı	14
2.3.2. İnternet Bağımlılığı Tedavisi	15
2.3.3. İnternet Bağımlılığı Tedavisi ile İlişkili Farklı Kuramsal Çalışmalar ..	17
2.3.4. İnternet Bağımlılığı İlgili Araştırmalar	18
2.4. Nikotin Bağımlılığı ve Sigara	19
2.4.1. Nikotin Bağımlılığı Belirtileri	20
2.4.2. Nikotin Bağımlılığının Etkileri	21
2.4.3. Ergenler ve Nikotin Bağımlılığı	22
2.4.4. Nikotin Bağımlılığı Tedavisi	23
2.4.5. Nikotin Bağımlılığı Kuramsal Çalışmalar	24
2.4.5.1. Klasik Koşullanma.....	24
2.4.5.2. Edimsel Koşullanma.....	24
2.4.5.3. Sosyal Öğrenme.....	24
2.4.6. Nikotin Bağımlılığı İlgili Araştırmalar	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM VE TEKNİKLER

3.1. Araştırmanın Modeli	26
3.2. Araştırmanın Örneklemi.....	26
3.3. Veri Çözümleme	26
3.4. Veri Toplama Tekniği	27
3.5. Veri Toplama Araçları	27
3.5.1. Sosyodemografik Bilgi Formu.....	27
3.5.2. SCL-90-R (Psikolojik Belirti Tarama) Testi	27
3.5.3. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu.....	28
3.5.4. Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi.....	29
3.6. Katılımcılar.....	30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

4.1. İnternet Bağımlılığı, Nikotin Bağımlılığı ve Psikolojik Belirtilerin Diğer Alt Değişkenlerle Karşılaştırılması	35
---	----

BEŞİNCİ BÖLÜM TARTIŞMA VE SONUÇ

5.1. Tartışma.....	151
5.2. Nikotin Bağımlılık Testi Toplam Puanları ile SosyoDemografik Değişkenlerin Karşılaştırılmasının Tartışılması.....	151
5.3. İnternet Bağımlılık Ölçeği Toplam Puanları ile SosyoDemografik Değişkenlerin Karşılaştırılmasının Tartışılması.....	154
5.4. SCL-90-R Toplam Puanları ile SosyoDemografik Değişkenlerin Karşılaştırılmasının Tartışılması	156
5.5. İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Nikotin Bağımlılık Testi Toplam Puanları ile SCL-90-R Toplam Puanları Arasındaki İlişkinin Tartışılması.....	160
5.6. Sonuçlar.....	160
5.7. Öneriler.....	161

KAYNAKÇA	162
EKLER.....	168

KISALTMALAR

SCL-90-R	:	Psikolojik Belirti Tarama Testi
DSM-5	:	Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı
BDT	:	Bilişsel Davranışçı Terapi
TUİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
K.T.	:	Kareler Toplamı
K.O.	:	Kareler Ortalaması

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik değişkenlere göre dağılımı	30
Tablo 2. Katılımcıların SCL-90-R Testi ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine göre t-Testi Analiz Sonuçları	35
Tablo 3. İnternet Bağımlılığı Ölçeği toplam puanları ve Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması	37
Tablo 4. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının yaş değişkenine göre karşılaştırılması	37
Tablo 5. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının araştırmaya katılan kişilerin anne ve babalarının durumu değişkenine göre karşılaştırılması	38
Tablo 6. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre karşılaştırılması	39
Tablo 7. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin aylık gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması	40
Tablo 8. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının nikotin kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	42
Tablo 9. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının sigaraya başlama nedeni değişkenine göre karşılaştırılması	43
Tablo 10. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının haftalık internet kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	44
Tablo 11. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının akıllı telefonu en sık kullanma nedeni değişkenine göre karşılaştırılması	45
Tablo 12. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının yaş değişkenine göre karşılaştırılması	47
Tablo 13. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının araştırmaya katılan kişilerin anne ve babalarının durumu değişkenine göre karşılaştırılması	48
Tablo 14. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre karşılaştırılması	49
Tablo 15. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin aylık gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması	50
Tablo 16. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının nikotin kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	51
Tablo 17. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının sigaraya başlama nedeni değişkenine göre karşılaştırılması	53
Tablo 18. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının haftalık internet kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	54
Tablo 19. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının akıllı telefonu en sık kullanma nedeni değişkenine göre karşılaştırılması	55
Tablo 20. SCL-90-R boyutu olan somatizasyonun yaş değişkenine göre karşılaştırılması	57

Tablo 21. SCL-90-R alt boyutu olan somatizasyonun araştırmaya katılan kişilerin anne ve babalarının durumu değişkenine göre karşılaştırılması	58
Tablo 22. SCL-90-R alt boyutu olan somatizasyonun kardeş sayısı değişkenine göre karşılaştırılması	59
Tablo 23. SCL-90-R alt boyutu olan somatizasyonun araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin aylık gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması	60
Tablo 24. SCL-90-R alt boyutu olan somatizasyonun nikotin kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	61
Tablo 25. SCL-90-R alt boyutu olan somatizasyonun sigaraya başlama nedeni süresi değişkenine göre karşılaştırılması	62
Tablo 26. SCL-90-R alt boyutu olan somatizasyonun haftalık internet kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması.....	64
Tablo 27. SCL-90-R alt boyutu olan somatizasyonun akıllı telefonu en sık kullanma nedeni değişkenine göre karşılaştırılması	65
Tablo 28. SCL-90-R boyutu olan obsesif komplsifin yaş değişkenine göre karşılaştırılması	66
Tablo 29. SCL-90-R alt boyutu olan obsesif komplsifin araştırmaya katılan kişilerin anne ve babalarının durumu değişkenine göre karşılaştırılması	67
Tablo 30. SCL-90-R alt boyutu olan obsesif komplsifin kardeş sayısı değişkenine göre karşılaştırılması	68
Tablo 31. SCL-90-R alt boyutu olan obsesif komplsifin araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin aylık gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması	69
Tablo 32. SCL-90-R alt boyutu olan obsesif komplsifin nikotin kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	70
Tablo 33. SCL-90-R alt boyutu olan obsesif komplsifin sigaraya başlama nedeni süresi değişkenine göre karşılaştırılması.....	72
Tablo 34. SCL-90-R alt boyutu olan obsesif komplsifin haftalık internet kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması.....	73
Tablo 35. SCL-90-R alt boyutu olan obsesif komplsifin akıllı telefonu en sık kullanma nedeni değişkenine göre karşılaştırılması	75
Tablo 36. SCL-90-R boyutu olan kişiler arası duyarlılığın yaş değişkenine göre karşılaştırılması	76
Tablo 37. SCL-90-R alt boyutu olan kişiler arası duyarlılığın araştırmaya katılan kişilerin anne ve babalarının durumu değişkenine göre karşılaştırılması	77
Tablo 38. SCL-90-R alt boyutu olan kişiler arası duyarlılığın kardeş sayısı değişkenine göre karşılaştırılması	78
Tablo 39. SCL-90-R alt boyutu olan kişiler arası duyarlılığın araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin aylık gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması	79
Tablo 40. SCL-90-R alt boyutu olan kişiler arası duyarlılığın nikotin kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	80
Tablo 41. SCL-90-R alt boyutu olan kişiler arası duyarlılığın sigaraya başlama nedeni süresi değişkenine göre karşılaştırılması	82

Tablo 42. SCL-90-R alt boyutu olan kişiler arası duyarlılığın haftalık internet kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	83
Tablo 43. SCL-90-R alt boyutu olan kişiler arası duyarlılığın akıllı telefonu en sık kullanma nedeni değişkenine göre karşılaştırılması	84
Tablo 44. SCL-90-R boyutu olan depresyonun yaş değişkenine göre karşılaştırılması	86
Tablo 45. SCL-90-R alt boyutu olan depresyonun araştırmaya katılan kişilerin anne ve babalarının durumu değişkenine göre karşılaştırılması.....	87
Tablo 46. SCL-90-R alt boyutu olan depresyonun kardeş sayısı değişkenine göre karşılaştırılması	88
Tablo 47. SCL-90-R alt boyutu olan depresyonun araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin aylık gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması.....	89
Tablo 48. SCL-90-R alt boyutu olan depresyonun nikotin kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması.....	90
Tablo 49. SCL-90-R alt boyutu olan depresyonun sigaraya başlama nedeni süresi değişkenine göre karşılaştırılması.....	92
Tablo 50. SCL-90-R alt boyutu olan depresyonun haftalık internet kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması.....	93
Tablo 51. SCL-90-R alt boyutu olan depresyonun akıllı telefonu en sık kullanma nedeni değişkenine göre karşılaştırılması	94
Tablo 52. SCL-90-R boyutu olan kaygının yaş değişkenine göre karşılaştırılması ..	96
Tablo 53. SCL-90-R alt boyutu olan kaygının araştırmaya katılan kişilerin anne ve babalarının durumu değişkenine göre karşılaştırılması.....	97
Tablo 54. SCL-90-R alt boyutu olan kaygının kardeş sayısı değişkenine göre karşılaştırılması	98
Tablo 55. SCL-90-R alt boyutu olan kaygının araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin aylık gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması	99
Tablo 56. SCL-90-R alt boyutu olan kaygının nikotin kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması.....	100
Tablo 57. SCL-90-R alt boyutu olan kaygının sigaraya başlama nedeni süresi değişkenine göre karşılaştırılması.....	101
Tablo 58. SCL-90-R alt boyutu olan kaygının haftalık internet kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması.....	103
Tablo 59. SCL-90-R alt boyutu olan kaygının akıllı telefonu en sık kullanma nedeni değişkenine göre karşılaştırılması.....	104
Tablo 60. SCL-90-R boyutu olan düşmanlığın yaş değişkenine göre karşılaştırılması	106
Tablo 61. SCL-90-R alt boyutu olan düşmanlığın araştırmaya katılan kişilerin anne ve babalarının durumu değişkenine göre karşılaştırılması.....	107
Tablo 62. SCL-90-R alt boyutu olan düşmanlığın kardeş sayısı değişkenine göre karşılaştırılması	108

Tablo 63. SCL-90-R alt boyutu olan düşmanlığın araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin aylık gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması	109
Tablo 64. SCL-90-R alt boyutu olan düşmanlığın nikotin kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	110
Tablo 65. SCL-90-R alt boyutu olan düşmanlığın sigaraya başlama nedeni süresi değişkenine göre karşılaştırılması	111
Tablo 66. SCL-90-R alt boyutu olan düşmanlığın haftalık internet kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	113
Tablo 67. SCL-90-R alt boyutu olan düşmanlığın akıllı telefonu en sık kullanma nedeni değişkenine göre karşılaştırılması	114
Tablo 68. SCL-90-R boyutu olan fobik kaygının yaş değişkenine göre karşılaştırılması	116
Tablo 69. SCL-90-R alt boyutu olan fobik kaygının araştırmaya katılan kişilerin anne ve babalarının durumu değişkenine göre karşılaştırılması	117
Tablo 70. SCL-90-R alt boyutu olan fobik kaygının kardeş sayısı değişkenine göre karşılaştırılması	118
Tablo 71. SCL-90-R alt boyutu olan fobik kaygının araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin aylık gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması	119
Tablo 72. SCL-90-R alt boyutu olan fobik kaygının nikotin kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	120
Tablo 73. SCL-90-R alt boyutu olan fobik kaygının sigaraya başlama nedeni süresi değişkenine göre karşılaştırılması	121
Tablo 74. SCL-90-R alt boyutu olan fobik kaygının haftalık internet kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	123
Tablo 75. SCL-90-R alt boyutu olan fobik kaygının akıllı telefonu en sık kullanma nedeni değişkenine göre karşılaştırılması	124
Tablo 76. SCL-90-R boyutu olan paranoid düşüncenin yaş değişkenine göre karşılaştırılması	126
Tablo 77. SCL-90-R alt boyutu olan paranoid düşüncenin araştırmaya katılan kişilerin anne ve babalarının durumu değişkenine göre karşılaştırılması	127
Tablo 78. SCL-90-R alt boyutu olan paranoid düşüncenin kardeş sayısı değişkenine göre karşılaştırılması	128
Tablo 79. SCL-90-R alt boyutu olan paranoid düşüncenin araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin aylık gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması	129
Tablo 80. SCL-90-R alt boyutu olan paranoid düşüncenin nikotin kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	130
Tablo 81. SCL-90-R alt boyutu olan paranoid düşüncenin sigaraya başlama nedeni süresi değişkenine göre karşılaştırılması	131
Tablo 82. SCL-90-R alt boyutu olan paranoid düşüncenin haftalık internet kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	133
Tablo 83. SCL-90-R alt boyutu olan paranoid düşüncenin akıllı telefonu en sık kullanma nedeni değişkenine göre karşılaştırılması	134

Tablo 84. SCL-90-R boyutu olan psikotizmin yaş değişkenine göre karşılaştırılması	136
Tablo 85. SCL-90-R alt boyutu olan psikotizmin araştırmaya katılan kişilerin anne ve babalarının durumu değişkenine göre karşılaştırılması.....	137
Tablo 86. SCL-90-R alt boyutu olan psikotizmin kardeş sayısı değişkenine göre karşılaştırılması	138
Tablo 87. SCL-90-R alt boyutu olan psikotizmin araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin aylık gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması	139
Tablo 88. SCL-90-R alt boyutu olan psikotizmin nikotin kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	140
Tablo 89. SCL-90-R alt boyutu olan psikotizmin sigaraya başlama nedeni süresi değişkenine göre karşılaştırılması	141
Tablo 90. SCL-90-R alt boyutu olan psikotizmin haftalık internet kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması	143
Tablo 91. SCL-90-R alt boyutu olan psikotizmin akıllı telefonu en sık kullanma nedeni değişkenine göre karşılaştırılması	144
Tablo 92. Katılımcıların SCL-90-R ve Alt Boyutu ile Nikotin Bağımlılığı ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları.....	146

EKLER LİSTESİ

EK-A EBEVEYN BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

EK-B AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

EK-C KİŞİSEL BİLGİ FORMU

EK-D FAGERSTRÖM NİKOTİN BAĞIMLILIK TESTİ (FTND)

EK-E YOUNG İNTERNET BAĞIMLILIĞI TESTİ - KISA FORMU (YİBT-KF)

EK-F BELİRTİ TARAMA TESTİ (SCL-90-R)

ÖNSÖZ

Tez konumu belirlememde en önemli yol göstericilerden olan, bu çalışmanın gerçekleşmesinde beni daima destekleyen ve yönlendiren, çalışmamı özenle ve büyük bir titizlikle değerlendiren, derin araştırma bilgilerini benimle paylaşan ve bu çalışmanın ortaya çıkmasını sağlayan danışmanım Sayın Dr.Öğr.Üyesi Fatih Bal'a saygılarımı ve sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden ve veri toplama aşamasında yardımlarını esirgemeyen tüm katılımcılara destekleri için teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatım boyunca desteklerini bir an olsun esirgemeyen, bana inanmaktan vazgeçmeyen ve her koşulda yanımda olan aileme teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

2021 yılına gelene kadar ki zamanda insanlar birçok rahatsızlıkla uğraşmıştır. Bu rahatsızlıklar kimi zaman ölümcül olmuş kimi zaman da etkisini yavaşça kaybederek yok olmuştur. Rahatsızlık denildiği zaman pek çok insanın aklına fizyolojik olan rahatsızlıklar gelebilmektedir ancak insanları sadece fizyolojik rahatsızlıklar etkisi altına almamaktadır. Fizyolojik rahatsızlıklar insanlar için nasıl önem taşıyorsa psikolojik rahatsızlıklar da aynı şekilde önem taşımaktadır. Pek çok farklı ruhsal rahatsızlıklar insanların hayatlarını tedavi edilmediği takdirde zorlamaktadır. Bu ruhsal rahatsızlıklardan bağımlılıklar da insanları tedavi edilmediği zaman zor durumlarla karşılaştırabilmektedir (Esen, 2010).

Gelişen teknoloji çağı ile birlikte 2021 yılı ile birlikte yeni doğan insanlar teknoloji ile tanışmaktadır. Teknoloji hayatlarının büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Ergenlik döneminde olan kişiler ise akranlarıyla vakitlerinin büyük bir çoğunluğunu internette üzerinden geçirebilmektedir. İnternetin çok faktörlü yapısı ile birlikte de insanlar pek çok ihtiyaçlarını internet üzerinden giderebilmektedir ancak gereğinde fazla kullanım insanlarda bağımlılığa yol açabilmektedir (Dinç, 2015).

Günümüzde bağımlılık etkisi yaratan pek çok madde bulunmaktadır. Ülkelerin kendi politikalarıyla değişmekle beraber bazılarında insanlar satın alıp erişebilmektedir. Türkiye’de bu maddelerden biri de sigardadır. Birçok insan sigara kullanmaya bağımlı olacağını bilmeden başlasa da birçoğu farkında olmadan bağımlı olurlar ve bu da hayatlarını sağlık açısından olumsuz bir şekilde etkiler. Tedavi edilmezse insanlar sağlıklarından olabilirler (Tunç ve Kalburan, 2019).

Bu araştırmada ergenlerin nikotin ve internet bağımlılık düzeylerini araştırmak, yaygınlıklarını araştırmak ve psikolojik belirtilerle olan ilişkilerinin incelenmesi ve yapılan bu araştırma ile ergenlik döneminin risk unsuru olan nikotin ve internet bağımlılığının kontrol altına alınabilmesi, bağımlılık durumuyla ilgili farkındalık yaratmak ve bilgilendirmek hedeflenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN GENEL ESASLARI

1.1. Araştırmanın Problemi

Araştırmanın problem cümlesi “Ergenlerde nikotin ve internet bağımlılığının psikolojik belirtilerle arasında ilişki vardır.” olarak belirlenmiştir.

Alt problemler

1. Ergenlerde nikotin bağımlılığı ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Ergenlerde nikotin bağımlılığı ve eğitim arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Ergenlerde nikotin bağımlılığı ve yaş arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Ergenlerde nikotin bağımlılığı ve kardeş sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Ergenlerde internet bağımlılığı ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Ergenlerde internet bağımlılığı ve eğitim arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. Ergenlerde internet bağımlılığı ve yaş arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Ergenlerde internet bağımlılığı ve aile ekonomik gelir arasında anlamlı bir fark var mıdır?
9. Ergenlerde internet bağımlılığı ve kardeş sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
10. Ergenlerde nikotin bağımlılığı ile somatizasyon arasında ilişki var mıdır?
11. Ergenlerde nikotin bağımlılığı ile obsesif-kompulsif arasında ilişki var mıdır?
12. Ergenlerde nikotin bağımlılığı ile kişiler arası duyarlılık arasında ilişki var mıdır?
13. Ergenlerde nikotin bağımlılığı ile depresyon arasında ilişki var mıdır?
14. Ergenlerde nikotin bağımlılığı ile kaygı arasında ilişki var mıdır?
15. Ergenlerde nikotin bağımlılığı ile öfke-düşmanlık arasında ilişki var mıdır?

16. Ergenlerde nikotin bağımlılığı ile fobik anksiyete arasında ilişki var mıdır?
17. Ergenlerde nikotin bağımlılığı ile paranoid düşünce arasında ilişki var mıdır?
18. Ergenlerde nikotin bağımlılığı ile psikotizm arasında ilişki var mıdır?
19. Ergenlerde internet bağımlılığı ile somatizasyon arasında ilişki var mıdır?
20. Ergenlerde internet bağımlılığı ile obsesif-kompulsif arasında ilişki var mıdır?
21. Ergenlerde internet bağımlılığı ile kişiler arası duyarlılık arasında ilişki var mıdır?
22. Ergenlerde internet bağımlılığı ile depresyon arasında ilişki var mıdır?
23. Ergenlerde internet bağımlılığı ile kaygı arasında ilişki var mıdır?
24. Ergenlerde internet bağımlılığı ile öfke-düşmanlık arasında ilişki var mıdır?
25. Ergenlerde internet bağımlılığı ile fobik anksiyete arasında ilişki var mıdır?
26. Ergenlerde internet bağımlılığı ile paranoid düşünce arasında ilişki var mıdır?
27. Ergenlerde internet bağımlılığı ile psikotizm arasında ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Hipotezleri

1. Ergenlerde nikotin bağımlılığı ile psikolojik belirtiler arasında ilişki vardır.
2. Ergenlerde nikotin bağımlılığı ile psikolojik belirtiler arasında ilişki yoktur.
3. Ergenlerde internet bağımlılığı ile psikolojik belirtiler arasında ilişki vardır.
4. Ergenlerde internet bağımlılığı ile psikolojik belirtiler arasında ilişki yoktur.

1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada; Ergenlerde nikotin ve internet bağımlılığının psikolojik belirtilerle olan ilişkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Nikotin ve internet bağımlılığı günümüzde tartışılan ve irdelenen konular arasında yer almaktadır. Bu tezin önemi, Türkiye’de nikotin ve internet bağımlılığı ergenler için önemli bir risk teşkil etmektedir, bu konularda yapılmış olan araştırmalar yetersiz ve sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Ülkemizde giderek artmakta olan bu genç nüfusun fazlalığı, internetten kullanımının yaygınlaşma hızının fazlalığıyla birlikte patolojik sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Özellikle okul çağında sık görüldüğü için öğrencilerin ruhsal ve bedensel gelişimlerini, sosyal ilişkilerini kötü yönde etkileyerek akademik başarılarını da düşüren aşırı şekilde internet/bilgisayar kullanımı; bireyin hem akademik hem de kişisel gelişimini negatif yönde etkilemekte, kişiyi bağımlı hale getirmektedir (Öztürk vd., 2007:37). Ergenlik döneminin diğer bir risk unsuru olan nikotin kullanımı 7-12 yaşlara kadar düşmüştür (Özer, 2012).

Türkiye dışında internet kullanımı ve bağımlılığı ile ilgili birçok yayın olmasına karşın Türkiye’de bu alanda yapılmış çalışma sayısı oldukça azdır (Koroğlu vd., 2006: 150). Literatürde yer alan araştırmaların sıklıkla sigara, alkol/madde ve internet bağımlılığı arasındaki birlikteliğin değerlendirilmesi üzerinedir. Alkol/madde ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin inanç ve tutumlar ile kişilik bozuklukları yönünden araştırılması sıklıkla yapılmış olup, sigara bağımlılığı ile psikolojik belirtiler ve kişilik özellikleri üzerine araştırma yer almamaktadır. Bu yüzden, bu çalışmada nikotin kullanım bozukluğu ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişkinin ortaya konması psikolojik belirtiler ve kişilik özelliklerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma 12-18 yaş arasında olan ergen bireylerin nikotin ve internet bağımlılık düzeylerini araştırmak , yaygınlıklarını araştırmak ve psikolojik belirtilerle olan ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca yapılacak olan bu araştırma ile ergenlik döneminin risk unsuru olan nikotin ve internet bağımlılığının kontrol altına alınabilmesi, bağımlılık durumuyla ilgili farkındalık yaratmak ve bilgilendirmek amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

Araştırmamızın varsayımları;

- 1) Araştırmada kullanılan örneklem büyüklüğü, evreni temsil edici niteliktedir.

- 2) Araştırmada kullanılan ölçeklerin çalışma konusuna uygun olarak seçildiği varsayılmıştır.
- 3) Araştırmada kullanılan yöntem, araştırma amacına uygundur.
- 4) rneklemi oluşturan ergen bireyler ölçek maddelerini samimiyetle, doğru ve yansız olarak yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

- 1) Araştırmanın örneklemini 12-18 yaş aralığında nikotin ve internet kullanımını olan ergen bireyler ile sınırlıdır.
- 2) Araştırmada kullanılan SCL-90-R (Psikolojik Belirti Tarama Testi), İnternet Bağımlılık leği ve Fagerström Nikotin Bağımlılık Testinin ölçtükleri nitelikler ile sınırlıdır.
- 3) Araştırmada katılımcıların özellikleri, araştırmacı tarafından hazırlanan sosyo-demografik veri formu ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Ergenlik Dönemi

Ergenlik dönemi, psikolojik ve biyolojik açıdan çocukluk döneminin sonlanması ile birlikte erişkinliğe adım olarak nitelendirilen, zihinsel ve bedensel açıdan değişimlerin gözlendiği yaşama hazırlık dönemi olarak açıklanmaktadır (Buysse, 1997). Yaşanılan coğrafya, iklim ve beslenme tarzlarındaki farklılıklara göre ergenlik dönemine girme veya sonlanma yaşı değişim göstermektedir. Ergenlik dönemine geçiş bazı fiziksel ve biyolojik koşullarla da olsa ergenlik dönemini yaşayan kişilerin genel olarak yaş aralıkları lise öğrenim dönemine denk gelmektedir (Buysse).

Ergenlik dönemi beraberinde kişilerin ruhsal ve biyolojik açıdan değişimleri olduğu için birçok sağlık sorunu ile de karşılaşabilmektedirler. Sağlık sorunlarına örnek olarak yeme bozuklukları ve depresyon en sık rastlananlar olarak belirtilmektedir. Ergenlik döneminde olan kişilerin genel olarak duygu durumları düzensiz ve inişli çıkışlıdır. Kimi zaman ise yalnız kalmak isteyebilmektedirler (Ferguson, 2006).

Ergenlik dönemi yaş dönemleri içerisinde bakıldığında üç gruba ayrılmaktadır. 10-13 yaş aralığında olan kişiler ilk ergenlik, 14-17 yaş aralığında olan kişiler orta ergenlik ve 18-22 yaş aralığında olan kişiler ise son ergenlik dönemleri olarak tanımlanmaktadır (Davison ve Neale, 2004).

Ergenlik döneminde olan kişilerin gelişimlerinin üç özelliği ise ileri düşünme becerilerinin kendini göstermesi ve toplum içerisinde yeni rol edinme çabası olarak görülmektedir (Davison ve Neale, 2004).

2.2. Bağımlılık

Bağımlılık kavramı bir duruma veya nesneye karşı bağımlı olma hali olarak tanımlanmaktadır (Nazeer ve Liepman, 2013). Tanım olarak anlamı bu olsa da bağımlılık kavramı pek çok yönden araştırılıp, tartışılmaktadır. Sebep olarak da artış gösteren bağımlılık türleri olmasına karşın tedavi konusunda tikanıklık yaşanmasıdır (Nazeer ve Liepman).

Bağımlılık, anlam olarak geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Kişinin kaçınılmaz olarak arzusu ile birlikte önlenemeyen ya da farklı bir irade durumu içerisinde olma olarak tanımlanmakla beraber insanın zihni ile ilişkili olan patolojik davranışları kapsamaktadır (Aslan, 2019). Ruhsal, sosyal veya fiziksel yaşam alanlarına zarar verdiği halde önlenemeyen takıntılı davranış durumlarıdır (Aslan).

Bağımlılık, alışkanlıktan öte bir durum olup, bir olayın veya maddenin kişinin zarar görmesine rağmen kullanmaya veya yapmaya devam etmesi olarak tanımlanmaktadır (Ant, 2018). Bağımlılığın farklı çeşitleri bulunmakla beraber en sık görülenler arasında uyuşturucu, alkol, tütün, kafein ve kumar yer almaktadır. Bir kişinin olaya veya maddeye yönelik bağımlılık kazanmasında kişinin içerisinde bulunduğu sosyal ve çevresel faktörler de önem kazanmaktadır (Ant).

Bağımlılık risk faktörleri olarak bozulmuş çevre, kişilik problemleri, akran etkileri, uyum problemleri, egonun zayıf oluşu, kullanım alanları, benlik saygısı eksikliği ve stres olarak sınıflandırılmaktadır (Ant, 2018).

2.2.1. Bağımlılık Çeşitleri

Bağımlılıklar tür ve çeşit olarak iki gruba ayrılmış olup bunlar eylemsel ve tür olarak ayrışıp tanımlanmaktadır (Matusow ve Rosenblum, 2013).

2.2.1.1. Madde Bağımlılığı

Madde bağımlılığı ilaç özelliği olan bir maddenin kişinin zihinsel durumlarını etkilemesi sonucunda kendini gösteren, kişiye haz veren, mutlu olma halini hissetmek veya yoksunluğu durumunda ortaya çıkan fiziksel huzursuzluk ve rahatsızlık durumundan kaçınmak adına sürekli ya da aralıklı zamanlarda madde almak isteği durumu ve kimi davranış bozulmaları ile ortaya çıkan patolojik rahatsızlık olarak literatürde tanımlanmaktadır (Matusow ve Rosenblum, 2013).

DSM- 5' de (Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı) madde ile ilişkili bozukluklar başlığı adına 10 farklı kümede tanımlanmıştır. Kenevir, kafein ve alkol, opiyat, uçucular, uyarıcılar, tütün, dindinleştirici – uyku verici ve kaygı gidericiler olarak sınıflandırılmıştır (Koroğlu, 2016).

Madde kullanan kişiler hayatlarında oluşabilecek risk faktörlerini görmelerine rağmen kullanma eylemini sürdürmektedir. Oluşan tüm olumsuzluklara rağmen madde kullanan kişilere çekici geldiğinden ötürü kullanma eylemini

sürdürmektedirler. Madde kullanan kişiler aynı zamanda yaşadıkları toplumların belirledikleri kurallara da uymayıp karşı gelmektedirler (Ögel, 2010).

Kişilerin içinde buldukları sosyal ve çevresel faktörler risk faktörlerinde artış gösteren nedenler olarak gösterilmektedir. Maddeyi kullanan kişinin beyninin uyarılması ile kişi kendisini daha iyi ve güçlü olarak hissetmektedir. Böylelikle maddeye karşı olarak aşırı istek durumu gözlenmektedir. Sürekli kullanım ile birlikte kişinin maddeye yönelik tolerans seviyesi de artmaktadır (Uzun, 2017).

2.2.1.2. Davranışsal Bağımlılık

Davranışsal bağımlılık; herhangi bir davranışın anormal sıklıkta ortaya çıkması ile insanın psikolojisinde, bedensel yapısında ve ilişkilerinde denge durumunu yitirmesi, ortama uyum gösterememesi, yaşam kalitesinde düşmelere sebep olması olarak tanımlanmaktadır (Griffiths 1997). Madde bağımlılığına kıyasla dışardan alınan herhangi bir madde bulunmamaktadır. İnsanlar davranışı ortaya koyduklarında beyinlerindeki ödüllendirme sistemi açığa çıkar ve beyin yapısı biyo-kimyasal sürece girmektedir. Madde bağımlılığı ile bu durum benzerlik göstermektedir (Griffiths).

Griffiths, davranışsal bağımlılığı 6 basamak ile açıklamaktadır ve bunlar tolerans, duygu durum değişikliği, bilişsel meşguliyet, çatışma, nüksetme ve yoksunluktur (Griffiths, 1997).

İnsanlar sergiledikleri davranışlar sonucunda haza ulaşır ve hazza ulaşmak adına dozu sürekli olarak arttırmaktadır. Sürekli artış gösterme durumu tolerans olarak nitelendirilmektedir. Duygu durum değişikliği ise insanın yapmış olduğu bir olay veya eylem sonucunda insanın kendisinde görülen değişim olarak adlandırılmaktadır. Bilişsel meşguliyet kavramı ise insanların rutin olarak nitelendirdikleri yaşamlarında istediği şeyler olmadığı zaman sıkıntı yaşamaları veya bu insanların düşünce, duygu alanlarında takıntılar geliştirdikleri aşama olarak tanımlanmaktadır (Kodaman, 2019). Olumsuz durum veya olaydan sonra insanların kendi çevreleri ile problem oluşturma durumu veya sorun yaşama durumu ise çatışma olarak adlandırılmıştır. Kişinin bağımlı olduğu davranışını ortadan kaldırması ya da kontrol sağlayıp belirli zaman aralığına soksa da sergilediği davranışa tekrarlayan bir şekilde ortaya koyma durumu olarak tanımlanmaktadır. Son olarak yoksunluk ise sergilenen davranışın süreklilik hali gösterdikten sonra karşılık olarak engelleme gösterilmesi ya da sergilenen davranış kalıbı ortadan kaldırıldığı

durumda insanlarda ortaya çıkan titreme, sınırlı ruh hali ve karamsarlık olumsuzluklarının gün yüzüne çıkması durumu olarak tanımlanmaktadır (Kodaman).

2.2.2. Madde Bağımlılığın Tedavisi

Madde ya da alkol kullanım bağımlılığındaki tedavi yöntemleri farklı fiziksel ya da psikiyatrik bozulmalara yönelik farklı yaklaşımlar gözlenmektedir (Dube, Flliti, Dong, Chapman, Giles ve Anda, 2003). Madde bağımlılığının tedavi aşamasında birçok farklı yaklaşımlar bulunmakla birlikte hepsini yeri ve önemi anlamlıdır. Etkili tek bir yol olduğunu söylemek yanlış bir yaklaşım olacaktır (Dube ve ark). Madde bağımlılığı sorunu yaşayan kişilerin bağımlılık haricinde hayatlarında ekonomik, sosyal, tıbbi ya da psikolojik birtakım sorunlar yaşayabilmektedirler. Uygun tedavi şekliyle ilerlendiği zaman olumlu geri dönüşler de alınmaktadır. Madde kullanıma yönelik sorunların ortadan kaldırılması ise kişileri olumlu bir şekilde etkilemektedir (Etherington, 2007).

İyileşmenin sağlanabilmesi için birçok faktör bulunmaktadır. Tedaviye uyum göstermek, kişinin gerçekten tedaviyi isteyip istemediği durumu, tedavinin süreci, tedaviyi isteyen kişinin kişilik özellikleri ve kişinin sorunlarının çeşitliliği gibi birçok faktör bulunmaktadır (Hawkins, Catalano ve Miller, 1992. Tedavi yöntemine süreklilik ve başarı arasında da olumlu bir ilişkiden söz edilebilmektedir. Kişinin tedavi sürecinde maddelerden uzak kalma süresi ne kadar artarsa kişinin hayatındaki diğer alanları da olumlu bir şekilde iyileşme göstermektedir (Hawkins, Catalano ve Miller).

Bağımlı olan kişilerin büyük bir kısmı ilk başlarda tedaviye başvurmakta olsa da kendi iradeleri ile bırakabilecekleri düşüncesine kapılıp bunu eyleme dökerler. Bu yolu izleyen birçok bağımlı kişinin de denemeleri olumsuz bir şekilde sonuçlanmaktadır (Bisaga ve Popik, 2000). Yapılan pek çok araştırmada ise bağımlılığın beyin fonksiyonlarını olumsuz yönde etkilediği hatta bozulmalara sebep olduğu ortaya konulmuştur. Bu bozulma süreci de kişinin bağımlı olduğu maddeyi bıraksa bile belirli bir süre devamlılık göstermektedir. Bu sebeple de bağımlılık yapan maddeyi kullanmayı bırakan kişilerin devamlılığını sağlayabilmek adına tedaviye başvurmaları büyük önem kazanmaktadır (Bisaga ve Popik).

Tedavinin ana odaklarından biri ise kişi bağımlı olunan maddeyi kullanmayı sonlandırdığı zaman toplumsal ve ailesel yaşamına geri dönüş sürecinde üretkenlik

konusunda olumlu adımlar atması sağlanmaktadır (Smedslund, Berg, Hammerstrom, Steiro, Leiknes, Dahl, 2011). Tedavi sürecine giren birçok kişinin ilk başlarda bocalamaları sık karşılaşılan bir durum olmaktadır. Değişime gösterdikleri inançları ya da düşünceleri farklı zaman dilimlerinde değişiklikler gösterebilmektedir (Smedslund ve ark).

1970'li yıllardan öncesinde bağımlılığa dair bir tanım ya da bir bilgi bulunmamaktaydı. Tedavi sürecinin nasıl işleyip sürdürüleceği konusunda yeterli bilgi erişimi bulunmamaktaydı. 1970'li yıllara gelindiği zaman birçok ülke kendi içlerinde klinikler tedavi merkezleri kurmaya başladılar. Bu adımın öncesinde ise tedaviler akıl hastanelerinde, hapishanelerde veya belirli başlı birçok doktor tarafından yürütülmekteydi (Uğurlu, Balcı Şengül ve Şengül, 2012).

Günümüze gelindiğinde ise tedavi konusunda birçok farklı faktör ile pek çok farklı kişi tarafından yürütülmektedir. Madde bağımlılığına sahip olan kişiler için ise erken müdahale edebilmek önemli bir faktör olarak yer almaktadır (Uğurlu vd., 2012). Tedavi açısında birçok farklı yol olmakla birlikte bunlardan bazıları psikososyal ve zorunlu ve zorlama tedavilerdir. Tedavi olacak kişiler ise yatarak veya ayakta tedavi edilebilirler, bu tamamen tedaviye gelen kişinin maddeye bağımlılık seviyesi, sosyal hayatı ve kişilik özelliklerine göre farklılıklar göstermektedir (Yılmaz vd., 2014).

2.2.3. Madde Bağımlılığına Yönelik Kuramlar

Yakın zamanlarda yürütülen birçok araştırma bilişsel ve sosyal öğrenme modelleri madde bağımlılığı konusunda çalışmalar ortaya koymuşlardır (Ergün, 2008).

Bandura; 1977 yılında kişilerin davranışları hakkında açıklamalar yaparken davranış ve zihne yönelik vurgular yapmakla birlikte buna bağlı olarak da sistematik olan bir öğrenme kuramı ortaya koyup geliştirmiştir (Ergün, 2008). Bu kurama bakıldığında ise öğrenme yolu ile bir davranışın ortaya çıkabilmesi adına dört faktörden söz etmiştir.

Bunlar;

- Sergilenen davranış kalıbının model alınan bir kişi tarafından ortaya konulması

- Modelin ortaya koyduğu davranışın, davranışı özümseyecek kişi tarafından dikkatli bir şekilde gözlemesi
- Gözleme davranışı gerçekleşikten sonra kişinin bunları sembolleştirmesi ve kodlaması
- Bütün aşamalar yapıldıktan sonra ise kişinin gözlemlendiği davranış kalıbını kendisine özgü olarak bir davranış kalıbı haline getirme durumu gerekmektedir (Ergün, 2008).

Madde bağımlılığı davranışsal yaklaşım ile ele alındığında ise edimsel, klasik şartlanma ve sosyal öğrenme modelleri ile ele alınmaktadır. Madde bağımlılığının etkisi altında olan kişilerin tedavi yaklaşımlarında kişinin madde yoksunluğu ile devam eden süreci ve maddenin yoksunluk halinde bağımlı olan kişiye psikososyal programlar ve ilaç tedavisi uygulanmaktadır (Ant, 2018). İlaç tedavilerinde ise bağımlılığın tekrar ortaya çıkma durumu ve şiddet seviyesi uygulanan tedavi yöntemine ek olarak psikoterapinin uygulama konusunda gündeme gelmektedir. Bağımlılık tedavisinde uygulanan BDT (Bilişsel Davranışçı Terapi) ise bağımlılığı olan kişilerin tekrar ortaya çıkmasını düşünerek de bilişsel- sosyal öğrenme modeli temel alınarak geliştirilmiştir (Ant, 2018).

2.2.4. Madde Bağımlılığı İlgili Araştırmalar

Madde bağımlılığı ile ilgili literatür araştırması yapıldığında ilgili araştırmalar şöyledir;

Çetin (2013), yapmış olduğu araştırmada Yalova ilinde yaşayan kişilerin madde bağımlılığı hakkındaki algıları ile madde bağımlılığı sorunu yaşayan kişilerin durumlarına yönelik değerlendirmeyi içermektedir. Yapılan araştırmada farklı gruplardan oluşan 600 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda bağımlı olmayan kişilerin bağımlı olan kişileri toplumsal bir sorun olarak gördüğü ve bağımlı olan kişilerin ise bunu bir sorun olarak görmedikleri sonucuna varılmıştır.

Uzun (2017), yapmış olduğu araştırmada lise öğrencileri arasında madde bağımlılığı ve madde bağımlılığından kaçınma konusundaki öz yeterlilikleri ile ilgili değerlendirmeyi içermektedir. Yapılan araştırmada toplam 911 Sivas ilinde bulunan lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda madde bağımlılığında kaçınma konusunda 17 ve üzeri yaş grubundaki kişilerin öz yeterlilik seviyelerinin diğer yaş gruplarına kıyasla daha düşük olduğu sonucu elde edilmiştir.

Topbaş (2020), yapmış olduğu araştırmada madde bağımlılığı konusunda tedavi görüp hastaneden taburcu edilmiş kişilerin takip formunun geliştirilmesi adına bir çalışmayı içermektedir. Yapılan araştırmada farklı alanlarda uzmanlaşmış toplam 38 uzman kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda oluşturulan maddeler arasında kapsam geçerliliği ve indekslerine bakıldığında 22 madde geçerli sayılmıştır ve bu maddeler ile birlikte takip formu son halini almıştır.

Tosun (2020), yapmış olduğu araştırmada madde bağımlılığına sahip kişilerin tam zamanlı bir şekilde psikososyal destek ile ilaçsız tedavi şeklinin düşük ve yüksek yönlerini ele almıştır. Yapılan araştırma nitel bir araştırma olup toplam 23 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda madde bağımlılığına sahip kişilerin düzgün bir şekilde iletişim kurularak psikososyal destek sayesinde iyileşme yönünde olumlu tutumlar sergiledikleri sonucuna varılmıştır.

2.3. İnternet Bağımlılığı

Sanayi devrimi ile birlikte kendini yenileyen teknoloji imkanlarını insanların hayatlarına adapte edebilmesi yapılması gereken bir durum olarak tanımlanmıştır. Eskiden bilgiye ulaşabilmek adına daha çok zaman harcarken gelişen teknoloji ile artık çok daha kolay ve kısa bir şekilde gerçekleştirilmektedir (Durak, Ünal, Erdoğan ve Bal, 2018).

İnternet, eğitim, devlet kuruluşları ve iş dünyasında olmak üzere pek çok alanda iletişim kurma yolu olarak tanımlanan bilgisayar ağıdır (Young, 1996). İnsanların pek çok farklı alanda işlerini yürütmesi ile birlikte aynı zamanda iletişim kurma konusunda kolaylıklar sağlayan internet bilgisayar, tablet ve akıllı telefonların kullanılmasında önemli sayılabilecek bir yerde bulunmaktadır (Young).

İnternet 1970 yılında Amerika da ortaya çıkmıştır. İnternetin ilk çıkış noktası ise Amerika' nın kendi ülkesini oluşabilecek nükleer saldırıya yönelik güvenlik amaçlı ortaya çıkmıştır. Türkiye'ye geliş tarihi ise 1991'dir (Başdaş, 2018).

İnternet bağımlılığı; kişilerin internet ile geliştirdikleri ilişkilerinde aşırı bir şekilde kullanımı, kullanırken de zamanın farkında olmayışları ve buna bağlı olarak kontrol kayıpları yaşanması, internete erişimleri olmadığında ise kişilerin huzursuzluk, öfke ve gerginlik durumlarını ortaya çıkarması ve tüm bunların sonucunda ise ailevi, akademik, sosyal ve iş hayatının da negatif yönde etkilenme durumu olarak tanımlanmaktadır (Griffiths, 2000).

İnternet bağımlılığı ilk kez 1995 senesinde Amerika’da uzman psikiyatrist Goldberg tarafında dile getirilmiştir. İnternet bağımlılığı ile ilgili literatüre giren ilk araştırma ise Young’ un 1996 senesinde 400 kişi ile obsesif internet kullanımı gerçekleştiren kişiler ile yürütülmüş olunan araştırma olarak yerini almıştır (Griffiths, 2000).

İnternet aracılığı ile kişiler bilgiye ve iletişime çok hızlı bir şekilde ulaşmaya başlamışlardır (Esen, 2010). Zamanla her şeye hızlı bir şekilde ulaşabilme durumu ise birlikte pek çok sorunu getirmiştir. İnternet kullanan bir kişi kullanırken kontrol kaybı yaşayabilmektedir. Kişi bu durumdan kurtulmaya çalışsa bile eylemin başarısızlık ile sonuçlanması, kullanım sıklığının artış göstermesi bu sorunların sonuçları olarak tanımlanmaktadır (Esen).

İnternet bağımlılığının sebeplerine bakıldığında ise kişilerin günlük yaşamlarında kolay bir şekilde erişim sağlayabilmeleri ve yaygın olarak kullanım biçimi olarak gösterilmektedir. Günümüz ile birlikte internet kişilerin hayatlarının her yerinde bulunmaktadır (Topçu, 2020). Böylelikle kişiler internette uzak kalamamaları ve diğer kişilere uyma eğilimi gösterdikleri için daha fazla internet kullanımı gerçekleştirebilirler. İnternet kullanımı sağlayan kişiler yalnızlık duygusundan da uzaklaşmış olurlar. Kişilerin istedikleri herhangi bir bilgiye veya kişilere kolay bir şekilde ulaşabilme imkanı yalnızlık duygusunu ortadan kaldırmaya da olanak sağlamaktadır. Kişiler internet kullanımındaki iletişim olanaklarına o kadar bağlı kalırlar ki günlük hayatlarında yüz yüze başka kişiler ile iletişim halinde olmayı istemek yerine sanal bir şekilde iletişimlerini gerçekleştirirler (Topçu).

İnternet bağımlılığının devam etmesi ve gelişmesinde söz sahibi olan beş evreden söz edilmektedir. Bunlar kullanımın giderek artış göstermesi, kullanımın ilerlemesi, kullanımın bırakılması, kullanımın tekrar başlanması ve kullanımın eskiye dönüşü olarak sınıflandırılmaktadır (Kodaman, 2019).

Kullanımın giderek artış gösterdiği evrede kişinin internet kullanım süresini her geçen saat, gün arttırması olarak adlandırılmaktadır. İlerlemede ise kişi artık uzun süreli bir şekilde internet kullanmaya başlamıştır. Fazla kullanım ile birlikte kişilerin sosyal hayatlarındaki işlerin aksamasıyla günlük yaşamlarında pek çok sorunla karşılaştıkları dönem olarak da nitelendirilmektedir (Esen, 2010). Bırakmada ise kişi artık uzun süreli kullanımın kendisine zarar verdiğini fark ederek içine girdiği

durumunda kurtulmak ve çözmek istediği dönem olarak adlandırılmaktadır. Kullanımın tekrar başlanmasında ise kişiler sanki önceden bağımlılık konusunda hiç sorun yaşamamış gibi eski alışkanlığına geri dönme davranışı olarak tanımlanmaktadır. Eskiye geri dönüşte ise kişi ilk başladığı bağımlılık seviyesine tam anlamıyla geri dönmesi olarak adlandırılmaktadır (Esen).

TUİK (Türkiye İstatistik Kurumu) 2020 yılında yapmış olduğu araştırmada Türkiye’de aktif olarak internet kullanımı %79 olarak hesaplanmıştır. Bu oran 16-74 yaş aralığındaki kişileri kapsamaktadır. 2019 yılında Türkiye’de internet kullanımı ise %75,3 olarak hesaplanmıştır. 2020 yılındaki oranın %73,3’ ünü kadınlar oluşturmakla birlikte %84,7’sini ise erkekler oluşturmaktadır. 2020 yılında Türkiye’de evlerde internet kullanımı gerçekleştiren kişilerin oran ise %90,7 olarak belirlenmiştir (TUİK veri portalı, 2020).

2.3.1. Ergenler ve İnternet Bağımlılığı

Erikson’ un ortaya koyduğu psikososyal gelişim kuramını da baz alındığında; 12-18 yaş grubundaki döneme bakıldığında insanlar kendi kimliklerini oluşturma konusunda sıkıntılar yaşayıp karmaşalarla karşılaştıkları önemli bir dönem olarak nitelendirilmektedir (Young, 2004). Ergenlerin kendi kimliklerini sorguladıkları ve önemli olarak görülen değişimlerinde beraberinde geldiği bir dönemdir. Ergenlerin arkadaşlık ilişkilerinin öne çıkıp aileden kendilerini uzaklaştırdığı için antisosyal davranış kalıpları da gözlenebilmektedir. Ergenlik döneminde arkadaşlık ilişkilerinin kabul görmesi ve sosyal anlamda onay ön planda olurken, internet ortamında ergenlere mesajlaşma, sohbet odaları, günlük tutma ve iletişimin sağlandığı pek çok uygulama ile birlikte onay alma ihtiyaçları karşılanmaktadır. Onay alma ihtiyaçlarını internet aracılığı ile kolay bir şekilde erişebilmektedirler. İnternet aracılığı ile kurulan iletişimlerin ise internet bağımlılığına ilişkin yatkınlık artırma riskini oluşturduğu kanıtlanmıştır (Young).

İnternet kullanan kişilerin kendi kimliklerini gizleyebilme özelliği veya kendilerine farklı bir kimlik oluşturabilme özelliği sunması ergenlik döneminde olan kişilere gerçek hayattan çok daha cazip gelmektedir (Döner, 2018). Ergenlik döneminde olan kişilerin gerçek hayatlarından ziyade sanal ortamda doyum sağlamaları kişilere daha cazip gelmektedir. Elde ettikleri bu doyumları gerçek

hayatlarına adapte edemeyen ergenlik dönemindeki kişiler psikolojik olarak zayıf bir ruh haline bürünebilmektedir (Döner).

Ergenlik dönemindeki kişilerin fazla bir şekilde internet kullanımı ise sosyal hayatların önemli sorunları beraberinde getirmektedir. Aile ve arkadaşlık ilişkilerinde önemli sorunları da beraberinde getirmektedir (Evcı, 2018). Ergenlik dönemindeki kişilerin internet kullanım sürelerinin artış göstermesi, kontrol yitirilmeleri, duygusal problemler, davranışsal problemler, boş zaman dilimlerinde yapılacak aktivite bulamamak bağımlılığın neden olduğu sonuçlar olarak gösterilmektedir. Ergenlik döneminde olan kişilerin internet kullanım süreleri ne kadar artarsa sosyal ilişkilerine yönelik tutumları da bir o kadar da azalma göstermektedir. Bunun sonucunda ergenlik döneminde olan kişilerin iletişim ve sosyal becerilerinin olumsuz yönde etkilenmesine neden olarak gösterilmektedir (Evcı).

Ergenlik döneminde olan kişilerin internet kullanım oranları %71,6 olarak hesaplanmıştır. Kullanan kişilerin kullanım amaçlarındaki farklılıklara bakıldığında ise ödevler için kullananlar %30, iletişim için kullananlar %32,3, haber okumak için kullananlar %10,8 ve oyun için kullananlar ise %25,9 olarak hesaplanmıştır (Esen, 2010).

2.3.2. İnternet Bağımlılığı Tedavisi

DSM-5 te internet bağımlılığı yeterli veri olmadığı için yer almamaktadır. Böyle olunca da internet bağımlılığına sahip kişilere yönelik uzman kişiler tarafından ortak bir fikir de bulunmamaktadır. Bağımlılık alanındaki uzman kişiler psikoterapi ve farmakoterapi yöntemlerine başvurmaktadır. İnternet bağımlılığına sahip kişilerin sosyal hayatlarındaki sorunları hedef alıp BDT, grup terapisi, farmakoterapi ve aile terapisi tedavi yöntemlerinin içinde yer almaktadır (Black, Belsare, Schlosser, 1999).

İnternet bağımlılığına sahip olan kişiler psikolojik, sosyal ve fiziki yönden etkilediği için tedavi yöntemleri olarak hem ilaç hem de BDT teknikleri kullanılmaktadır (Zorbaz, 2013). İnternet bağımlılığına sahip olan kişilerin olumsuz biliş faktörlerinin etkin olduğu ve kişilerin hayatlarının başarısızlıkla sonuçlanmış kısımlarını doldurma amaçlı davranış kalıpları olduğu sonucuna varılmıştır. Kullanımın artması ile birlikte kişinin bu eylemi ödüllendirici olarak algılayabileceği söz konusu olabilmektedir. Böylelikle olumsuz duygular karşısında etkisiz bir strateji olarak kalacaktır (Zorbaz).

İnternet bağımlılığına sahip kişilerin bilişsel olarak olumsuz yönde etkilendiği ve buna devamlılık sağladığı için kişilerin normalde sahip olamayacakları şeylere yönelik sahip olma dürtüsünü ortaya çıkardığı gözlenmiştir (Öner, 2015). İnternet bağımlılığına sahip kişilerin kabullenememe durumundan ötürü psikolojik olarak farklı birçok sorunu da arkasından getirmektedir. Bu noktada tedavi kısmında bilişsel davranışçı terapi yöntemleri devreye girmektedir (Öner, 2015).

Davis (2001) geliştirdiği bilişsel davranışçı terapi aşağıdaki gibidir;

- Kişilerin internette uzak kalıp kalamayacakları
- Kişilerin kullanmakta oldukları bilgisayarın farklı bir yere götürülmesi
- Kişilerin internette aktif olarak geçirdikleri saatler için değişikliğe gidilmesi
- Kişilerin internete ne zaman girdikleri ve girdikleri zaman neler yaptıkları en ince ayrıntısına kadar not alınma durumu
- Kişilerin internet kullanırken kendi kimliklerinden bağımsız olarak sergiledikleri kişilik örüntüsünün sona erdirilmesi
- Kişilerin internet kullanırken yaşadıkları sorunları yakın çevresinde var olan kişiler ile paylaşım içerisinde olması
- Kişilerin sosyal aktivitelere zaman ayırması
- İnternet kullanımına belirlenen zaman dilimlerinde ara vermek
- Sürekli ortaya çıkan olumsuz düşünceler ile ilgili inceleme
- Rahatlama egzersizlerinin kullanımı
- İnternet ortamında oldukları zaman kişilerin o anki hissiyatlarına dair not tutulması
- İnternette bağımsız farklı yönde sosyal yeteneklerin keşfedilmesi

Young (1999), interneti kişilerin hayatından tamamen çıkarmak yerine kontrollü kullanımın önemini vurgulamıştır (Topçu, 2020). Geliştirdiği teknikler aşağıdaki gibidir;

- Kişilerin internet kullanım saatlerini tam tersi yönünde ayarlanması
- Dışarıda gerçekleşen motivasyonların aktif olmasını sağlama
- Kişiler için internet kullanımını belirli bir amaca sınırlandırma
- Durağan özelliklere sahip eylem ve işlerden kişileri uzak tutmak
- Anımsatmaya yardımcı olacak kartların bulunması

- İnternete bağlama isteği yerine kişilerin bir defter kullanarak yapmak istedikleri şeylere yönelik not alması
- Kişilerin destek grubuna dahil olması
- Çift terapisine başlanması.

2.3.3. İnternet Bağımlılığı Tedavisi ile İlişkili Farklı Kuramsal Çalışmalar

A) Shapira ve arkadaşlarının geliştirmiş oldukları internet bağımlılığı ile ilgili çalışmaları aşağıdaki gibidir;

1. Aşağıda yer almakta olan maddeler ile en az bir uyumlu davranışın gözlenmesi gerekmektedir;
 - Karşı konulamayan internet kullanımı davranışı
 - İnternet kullanan kişilerin tahmin edilenden daha uzun süreler boyunca kullanılması ve sürenin aşılması
2. İnternet kullanan kişilerin mesleki, sosyal veya diğer önemli işlerin günlük hayatlarında olumsuz geri dönüşlere neden olması;
3. İnternet kullanımındaki aşırılığın hipomani ve mani dönemlerinin dışında da gözlenebilmesi ve başka bir bozukluk ile açıklanamıyor olması olarak tanımlanmaktadır.

B) Goldberg internet bağımlılığını açıklarken DSM-5'te bulunmakta olan madde bağımlılığı ölçütlerinden yararlanmışır. Kişilerin tanı alabilmeleri için 1 yıl içerisinde aşağıda yer alan 3 ya da daha fazla maddeyle uyuşması gerekmektedir. Tanımlanan maddeler aşağıda yer almaktadır;

1. Aşağıda yer alan maddelerden bir tanesi ile açıklanan tolerans
 - Kişilerin keyif alabilmeleri adına belirgin artış gösteren internet kullarımdaki zaman
 - Kişilerin aynı zaman diliminde internet kullanımı ile aldıkları keyif seviyesindeki azalma oranı
2. Aşağıda anlatıldığı gibi yoksunluk gözlenmesi

Kişilerin uzun zaman boyunca internet kullanımı ile birlikte aşağıdaki maddelerden en az ikisinin ortaya çıkması ile kişilerin çıkan sonuçlarla beraber sosyal, iş ve önemli konularda sorunlar yaşaması;

- Psikomotor kısırtılması

- Bunaltı
 - Kişinin internette olanlar hakkında takıntılı düşünme durumu
 - Kişinin internette olma hakkında hayaller, fanteziler kurması
 - Kişinin istemli olarak ya da istemsiz olarak tuş basma eylemini yapması
 - İçinde bulunulan sıkıntı veren durumlar geliştiğinde kişilerin internete girmesi ya da buna yakın bir eylem gerçekleştiriyor olması
3. Kişiler planladıkları zamandan daha çok internet kullanımı gerçekleştirirler
 4. Kişilerin internet kullanımlarını önleme ya da internet kullanımlarını kontrol etmek adına istekleri, düşünceleri ya da sonuca ulaşamadıkları çabaları olmaktadır
 5. Kişiler internet ile ilgili herhangi bir konuda çok zaman harcarlar
 6. Kişiler internet kullanımlarındaki zamanın fazlalığından ötürü mesleki, toplumsal etkinlikleri veya boş zamanlarında yapabilecekleri farklı eylemlerin hayatlarındaki yerini ya azaltır ya da sonlandırır
 7. İnternet kullanımı kişilerde farklı sorunlara sebep olsa da kişi kullanımını sürdürür olarak tanımlanmaktadır.

2.3.4. İnternet Bağımlılığı İlgili Araştırmalar

İnternet bağımlılığına ilişkin literatür taraması yapıldığında araştırmalar aşağıdaki gibidir;

Tanırkulu (2019), yapmış olduğu araştırmada ergenlik döneminde olan kişilerin internet bağımlılığı seviyelerine ilişkin psikolojik faktörleri ele almıştır. Yapmış olduğu araştırmada toplam 355 lise ve ortaokula gitmekte olan öğrencilere ulaşmıştır. Araştırmanın sonucunda ise cinsiyet faktörünün kişilerin internet kullanımında önemli farklılıklara yol açtığı sonucuna varmıştır.

Doğan (2013), yapmış olduğu araştırmada ergenlik döneminde olan kişilerin internet bağımlılığı ile ilgili yaygınlığı ele almıştır. Yapmış olduğu araştırmada 12-18 yaş aralığındaki İzmir’de yaşayan 569 kişi ile çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda ise ergenlik döneminde olan kişilerin internet kullanım yaygınlığı olarak %12.6 olarak tanımlamıştır.

Usta (2020), yapmış olduğu araştırmada 14-18 yaş grubunda bulunan kişiler ile internet bağımlılığı ve depresyon, umutsuzluk seviyeleri arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Yapmış olduğu araştırmada 568 kişiye ulaşmıştır. Araştırmanın sonucunda ise internet bağımlılığına sahip olan ergenlik dönemindeki kişilerin depresyon seviyelerine yönelik risk oluşturduğu sonucuna varmıştır.

Yıldırım (2016), yapmış olduğu araştırmada ergenlik dönemindeki kişilerin internet kullanımındaki bağımlılığı ile benlik saygısı ve obezite etkisini ele almıştır. Yapılan araştırmada 384 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda ise internet bağımlılığına sahip kişilerin obezite ve benlik kavramındaki düşüşün kişiler açısından risk faktörü oluşturduğu sonucuna varmıştır.

2.4. Nikotin Bağımlılığı ve Sigara

Nikotin maddesi pridin ve de prilodin halkasından oluşan bir amin olarak tanımlanmaktadır (Smith, Jorenby ve Fiore, 2001). Patlıcangillerde bulunan etkili uyarıcı olarak da tanımlanmaktadır. Nikotin bağımlılığı veya sonlandırılması kişilerin farklı tütün Őekilleri (çiğneme tütünü, puro, sigara ve pipo) veya reğeteli satılan ilağlar (nikotin bandı veya sakızı) kullanımı ile oluşabilmektedir (Smith, Jorenby ve Fiore). Nikotin bağımlılığına sahip olan kişilerin en yaygın kullanım alanı olarak da sigara gelmektedir. Tütün maddesinin ilk kullanımı Amerika'daki yerli halk olarak bilinmekte ve 1492 de San Salvador ile kullanımın diğer ada veya kıtalara uzandığı bilinmektedir (Smith, Jorenby ve Fiore).

Yapılan araştırmalar ile birlikte tütünün içerisinde 7357 farklı kimyasal maddenin bulunduğu ortaya konulmuştur (Hughes, Gust ve Skoog, 1991). Yüksek oranda nikotin maddesini içerisinde bulunduran bütün sigaraların 1,5 miligramını oluşurmaktadır. Genel olarak akciğer de paręalanma geręekleřmektedir. %2 si ise böbrek yardımı ile vücuttan atılmaktadır. İnsanlarda oluşan psikolojik alışkanlıkların dışında da sigaranın içerisinde bulunan nikotinin kişilerin bağımlı olmasına yol açmaktadır ((Hughes, Gust ve Skoog, 1991).

Dünyada uzun yıllardan günümüze kadar kullanılmaya devam eden tütün, endüstri devrimi ile birlikte farklı devletlerde de kullanımda artış olduğu bilinmektedir (Güler, 2019). Tütünün içinde bulunan nikotin maddesi bağımlılık yapıcı bir madde olarak kabul edilmektedir. Sigara kullanıma devam eden kişilerin pek çok kısmı ise bu durumdan mutsuz olsalar da nikotin maddesinin insanlar

üzerinde bağımlılığa sebep olmasından dolayı kullanımı sürdürmeye devam etmektedir (Güler).

Tütünün içinde yer alan nikotin maddesi davranışsak ve fizyolojik olarak kişilere iyi olma hali getirmekte ve kullanan kişilerin bağımlı olmasına yol açan ana madde olduğu bilinmektedir (Kurt, 2020).

Genel olarak ilk kullanım sonrasında nikotin maddesine bağımlılık gelişmektedir. 30 gün boyunca sigara tüketen kişiler kullanımı bıraktıkları zaman aşerme seviyesinde sigara arayışına girmektedir (Kurt, 2020).

Nikotin maddesi kullanıldığında anksiyeteyi düşürdüğü ve anksiyeteye sahip kişilerin ise nikotin maddesine bağımlı olma ihtimallerinin yüksek olduğu görülmektedir (Yaz, 2019).

Sigara maddesini kullanan kişiler sakinleşmek, eğlenmek, zevk, özgürleşmek adına bu eylemi sürdürdükleri gözlenmiştir. Sigaranın kişiler üzerindeki öz saygıyı arttırmaya yönelik de tercih edildiği üzerinde durulmaktadır (Bal, 2019).

Türkiye’de sigara kullanımı ile ilgili olarak ilk defa 1998 de araştırma yapılmıştır. Yapılan çalışmada 15 yaş ve üzeri erkek %62 ve kadın %23 olarak tespit edilmiştir. Tütün kullanan kişilerin yaşlara göre dağılımları incelendiğinde ise en fazla 25-35 ve 36-45 aralığında yaygın olduğu sonucuna varılmıştır. 2008 yılında bu yaş gurubundaki %40 iken 2012 yılında ise %36 olduğu sonucuna varılmıştır (Yaz, 2019).

2.4.1. Nikotin Bağımlılığı Belirtileri

DSM- 5’te nikotin bağımlılığı tütün kullanım bozukluğu olarak adlandırılmıştır (Koroğlu, 2014). Bir kişinin tütün kullanım bozukluğuna sahip olduğunu söyleyebilmek için ise 1 yıllık zamanda aşağıda yer alan maddelerin en az iki tanesiyle kendini göstermekte olan klinik olarak belirgin bir şekilde işlevsellik düşmesine veya sıkıntı durumuna yol açan sorunlu bir şekilde tütün kullanımı gerçekleştirme öyküsü;

- Genellikle kişinin istek durumundan fazla veya uzun zamanlı tütün kullanımı
- Tütün maddesini kullanmayı sonlandırmak veya kontrole almak için kişinin istekli olması veya sonuca bağlanmaya çabalar bulunmaktadır

- Tütün maddesini elde edebilmek, tütün maddesini kullanmak veya oluşturduğu sonuçlardan kurtulmak adına olan etkinliklere fazla zaman ayırma
- Tütün maddesini kullanmaya yönelik kişinin içinin gitmesi veya tütün maddesini kullanabilmek adına fazla istek duyumu veya buna zorlanıyormuş hissetme durumu
- Evde, işte veya okuldaki konumlar dolayısıyla sorumluluklarını yapamama ile yineleyici tütün maddesi kullanımı
- Tütün maddesinin etkilerinin sebep olduğu veya alevlenmenin yükseldiği, sürekli kişiler arası ve toplumsal açıdan problemler yaşanmasına rağmen tütün madde kullanımına devam etme
- Tütün maddesinin kullanımından dolayı önemli olan iş, toplumsal, eğlence etkinliklerini sonlandırma veya seyrekleştirme
- Tehlike oluşturabilecek durum veya zamanlarda tütün maddesi kullanımı
- Genel olarak tütün maddesinin sebep olması ya da alevlendirmesinden dolayı sürekli ruhsal veya bedensel bir problem olduğunu bildiği halde kişi kullanımı devam ettirir
- Aşağıdaki maddelerden biri ile dayanıklılık göstermiş olması;
 1. İstenilen etkiyi sağlayabilmek adına artış gösteren şekilde tütün kullanımı
 2. Aynı miktarda tütün maddesini kullanmaya devam edilse de daha az miktarda etki gösterimi
- Aşağıdaki maddelerden biri ile yoksunluk göstermiş olması;
 1. Tütüne özgü olarak yoksunluk sendromu
 2. Yoksunluk belirtilerini ortadan kaldırabilmek veya sonlandırabilmek için tütün alma durumu olarak sınıflandırılmıştır (Koroğlu, 2014).

2.4.2. Nikotin Bağımlılığının Etkileri

Nikotin maddesi kullanımı sonucunda kalp atımında yükseliş, geçici olarak kan basıncı yükselişi, ciltte soluklaşma durumu ve damar genişlemesi görülmektedir (Tunç, 2019).

Nikotin maddesi kullanımı ile birlikte metabolizma hızında yükseliş ve iştahta düşüş gözlenmektedir. Yapılan hayvan deneylerinde nikotin maddesinin kemik kitlesinde düşmeye sebep olduğu tespit edilmiştir (Tunç, 2019).

Nikotin maddesinin bilişsel işlevlerde oluşan etkileri içinde, bellek işlevinde ve reaksiyon zamanı açısından pozitif bir şekilde etki göstermektedir (Tehci, 2019). Nikotin maddesi şizofreni hastalığında duygusal yapıyı düzene sokmakta, alzheimer da ise uzun süreli bellek ve verbal öğrenme konusunda iyileştirici unsur olmakta, Parkinson hastalığında ise dezorganize davranış, tremor ve depresyonda düşüş göstermekte, turrette sendromuna sahip kişilerde vokal ve motor tik hareketlerin düşüşünde nöroleptiklerin etkinliklerini yükseltmekte, dikkat eksikliğinde ise reaksiyon zamanı konusunda onarı etkileri olduğu ortaya konulmaktadır (Tehci).

Tütün maddesini çiğneme yolu ile kullanan kişilerde yemek borusu, yutak, ağız ve gırtlak kanseri görülmekle birlikte aynı zamanda kişinin dişlerinde de kayıplar yaşadığı ortaya konulmuştur. Sigara içerek kullanımda da felç, amfizem, kalp krizi ve kanser görülmektedir (Alma, 2016).

2.4.3. Ergenler ve Nikotin Bağımlılığı

Ergenlik dönemindeki kişilerin sigara bağımlılığı başlangıçlarından biri olarak merak duygusu söylenebilmektedir (Tunç ve Kolburan, 2019). Bu merak davranışı ailede veya akran grubunda sigara kullananların olması veya sosyal medya tarafından özenme davranışı olarak çıkabilmektedir. Ergenlik döneminde olan kişilere göre sigara maddesine olan bağımlılık onların istedikleri sürede bırakabilecekleri ve gün içerisinde bir ya da iki tane kullanmanın zarar oluşturmadığı düşünülmektedir. İlerleyen zaman dilimi ile birlikte ise nikotin bağımlılığının oluşması ile de birlikte bırakmam imkansız ben kullanmayı seviyorum şeklinde geri bildirimlere dönüşmektedir (Tunç ve Kolburan).

Gelişim dönemleri arasında geçiş yaşayan kişilerin bağımlılık yapıcı bir maddeyi kullanmaya başlama durumu risk faktörü oluşturmaktadır. En riskli olan dönemlerden biri ise ergenlik olarak gösterilmektedir (Aylak, 2017). Değişimleri içinde barındıran bir dönem olması ile de kişilerin sosyal anlamda meydan okuma tutumu içinde olması, kişilerin yaşadıkları değişimleri özümseyebilmesi ve barışık bir şekilde hayatını sürdürmesi adına sosyal, eğitim ve aile yaşantısındaki kişilerin özen göstermelerinin önemi vurgulanmaktadır. Ergenlik döneminde olan kişilerin

ailesi, öğretmenleri ve arkadaşlarının sigara kullanımına özenip kullanmaya başladıkları da bilinmektedir (Aylak).

Ergenlik döneminde olan kişilerin yetişkinlik döneminde olan kişilere kıyasla tütün kullanımında nikotin maddesinin olumlu etkilerinin yüksek olması, nikotin maddesine çekilme durumuna bağlı olarak negatif sonuçların düşük olması ergenlik dönemindeki kişilerin tütün maddesine çeken bir etki olarak görülmektedir (Bektaşoğlu, 2018). Ergenlik dönemindeki kişilerin farklı tecrübe arayışında olma durumunun nikotin maddesi alımı anlamında etkili bir faktör olduğu görülmektedir. Ergenlik döneminde olan kişilerin 5'te 3'ü sigara kullanımını denediği halde %30' u yetişkinlik dönemine geldiklerinde düzenli olarak sigara tüketen kişiler haline gelmektedirler (Bektaşoğlu).

Yapılan araştırmalar sonucunda ergenlik döneminde olan kişilerin %45 i sigara kullanımını sonlandırmayı düşünseler de sadece %10' u bunu eyleme dökmektedir (Öz, 2017).

2.4.4. Nikotin Bağımlılığı Tedavisi

Tütün kullanımı en yaygın olan ve en çok bağımlılık yapan bir maddedir. Tütün kullanmayı bırakan kişilerin büyük bir kısmı 3 ay içerisinde tekrar kullanma davranışını göstermektedir. Bu sonuçla da birlikte bağımlılık oranının ne kadar yüksek olduğu da ortaya konulmaktadır (Ögel, 2010).

Sigara kullanmayı istemediklerine rağmen kullanmaya devam eden birçok kişi bulunmaktadır. Bırakmama sebebi olarak da pek çok faktör bulunmaktadır (Ögel, 2010). Bu faktörler; nikotin maddesinin kişi de bağımlılık yapma durumu, düzenli olarak kullanan kişilerin yeniden kullanma istekleri, bırakma isteği olmasına karşın bir tedavi olmadan kendileri bunu gerçekleştiremiyor oluşları, bırakmak istediklerine rağmen birçok kez başarısız eylemde buldukları için özgüven düşüklüğü olması durumundan dolayı tekrar bırakma davranışı içerisinde olamamaları, sigaranın kullanan kişilere pek çok zararı olmasına rağmen inanmama durumları gibi bir çok sebep bulunmaktadır (Ögel).

Sigara kullanımı sona erdirmek için iki farklı yöntem bulunmaktadır (Tehci, 2019). İlki davranış tedavisi ile grup şeklinde ve bireysel şekilde terapi yöntemi uygulanmaktadır. Sosyal destek yardımı ile de kişiler destek görür ve öneri geri

dönüşleri alır. İkinci olarak da motivasyonel destek tedavisi ile birlikte farmakoterapidir (Tehci).

2.4.5. Nikotin Bağımlılığı Kuramsal Çalışmalar

2.4.5.1. Klasik Koşullanma

Sigara kullanan kişilerin bırakması durumunda ve çekilme gerçekleşikten sonra sigara bırakan kişilerin tekrardan başlama istekleri uzun süre kendini göstermektedir (Luborsky, 1984). Düzenli ve uzun dönem sigara kullanımı ile birlikte çevresel faktörler ve durumlar da sigara ile bağlantı kurma durumuna gelmektedir. Bu zaman boyunca da kişilerin düşünceleri de davranışlarını etkiler hale gelmektedir. Mesela yemek yiyen kişinin önceden yemek bitiminden hemen sonra sigara içtiği için sigara içme eylemi aklına gelir ya da sigara ile bağdaşan mekanlara ya da durumların içinde bulunulur (Luborsky).

2.4.5.2. Edimsel Koşullanma

Sigara maddesinin içinde bulunan nikotin kişinin sigarayı içmesi ile birlikte 10 saniyede beyine ulaşır beyne uyarmaktadır (Cappell ve Herman, 1972). Böylelikle haz ve ödül merkezleri aktive duruma gelmiş olmaktadır. Bu aktivenin etkisi bittiğinde ise kişiler huzursuzluk hissederler ve bu huzursuzluğu sonlandırmak adına sigara içme eylemini tekrardan gerçekleştirip ödül merkezlerini aktive etmiş olmaktadır (Cappell ve Herman).

2.4.5.3. Sosyal Öğrenme

Sosyal öğrenme kavramına bakıldığında sigara içme eylemi operant öğrenme ve klasik öğrenme ile edinilmiş olunan, kişilerin öğrendikleri bir alışkanlık olarak tanımlanmaktadır (Cloninger, 1999). Kişi sigara içme eylemini gözlemleriyle ya da deneyimleyerek öğrenmektedir. Genel olarak genç yaşta olan kişilerin kültürlerindeki, ailelerindeki, yetişkinlerdeki ya da medyadaki sigara içen kişiler tarafından gözlemlenip öğrenebilmektedir. Kişilerin ilk kez sigara içme eylemini gerçekleştirmeleri ise sosyalleşme olarak görülmektedir. Sigara içme eyleminin gerçekleştiği ortamların da büyük bir önemi bulunmaktadır (Cloninger). Kişiler yalnız olduklarından ziyade kalabalık bir ortamda buldukları zaman daha fazla sigara içme eylemini gerçekleştirmektedir. Sigara içme eylemini gerçekleştiren farklı

kişileri görenler bu kişileri kendilerine model alabilmektedir. Sigara içme eyleminden keyif duymasa dahi kişiler sigara içen kişilerin çekici özellikleri olduğu düşünceleriyle sigara içme eylemlerini sürdürmektedirler (Alma, 2016).

2.4.6. Nikotin Bağımlılığı İlgili Araştırmalar

Nikotin bağımlılığına ilişkin literatür taraması yapıldığında araştırmalar aşağıdaki gibidir;

Tekeş (2016), yapmış olduğu araştırmada lisede okuyan öğrencilerin benlik saygılarında internet ve nikotin bağımlılığının etkisini ele almıştır. Yapmış olduğu çalışmada lise bir, iki ve üçüncü sınıfta öğrenim gören 250 kişi bulunmaktadır. Elde ettiği sonuçlarda ise benlik saygısı ile nikotin ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi ele aldığıda internet bağımlılığı ile anlamlı sonuçlar bulup nikotin bağımlılığı arasında anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Bulunmaz (2018), yapmış olduğu araştırmada sigara bağımlılığı olan kişilerin internet kullanımı doğrultusunda duygusal zeka ve duygusal şemalar arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Yapmış olduğu çalışmada 732 üniversite öğrenimini tamamlamış kişi bulunmaktadır. Elde ettiği sonuçlarda ise sigara bağımlılığı ile değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Uğurlukol (2017), yapmış olduğu araştırmada üniversite öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı ve nikotin bağımlılığı arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Yapmış olduğu çalışmada ise 140 kişi araştırmada bulunmaktadır. Elde ettiği sonuçlarda ise nikotin bağımlılığı olan kişilerin akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişkiye bakıldığında anlamlı bir sonuç bulunamamıştır.

Kurt (2020), yapmış olduğu araştırmada duygusal zeka ile tütün kullanımı arasındaki ilişki ele alınmıştır. Yapmış olduğu çalışmada ise 300 kişi araştırmada bulunmaktadır. Elde ettiği sonuçlarda ise duygusal zeka ile tütün kullanımı arasındaki ilişkiye bakıldığında anlamlı bir sonuç bulunmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE TEKNİKLER

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada ilişkisel araştırma yöntemi kullanılacaktır. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha fazla sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaçlamakta olan tarama yaklaşımına denir. İlişkisel tarama modelinde, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği; değişme varsa bunun nasıl olduğu saptanmaya çalışılır (Karasar, 2011).

3.2. Araştırmanın Örnekleme

Bu araştırmanın örneklemini 12-18 yaş aralığında olan nitokin ve internet kullanımı olan (185 kadın-115 erkek) toplam 300 bireye yapılmıştır. İlişkisel tarama çalışmalarında 300 katılımcının yeterli olduğuna varılmıştır (Karasar,2009). Örneklem yöntemi olarak basit tesadüfi örneklem yolu seçilmiştir. Basit tesadüfi seçilmesinin nedeni, basit rasgele örneklem almanın ana prensibi her bir anakütle elemanının aynı olasılıkla örneğe girebilmesidir (Pamuk,2017). Örneklem oluşturulurken dahil etme kriterleri olarak 12-18 yaş aralığında olmak, nikotin kullanımı olmak, internet kullanıyor olmak, bilgilendirilmiş onam formunun ebeveyni tarafından tarafından onaylanmış olması olarak belirlenmiştir.

3.3. Veri Çözümleme

Araştırma ile birlikte ulaşılan verileri çözümlemek için SPSS 21 kullanılması uygun görülmüştür. Araştırmada ortaya konulması hedeflenen varsayımlara ulaşabilmek için 3 adet veri çözümleme metodundan faydalanılmıştır. Aşağıda gösterilmektedir;

1. Young İnternet Bağımlılık Testi ile SCL-90-R arasındaki ilişkiye bakabilmek için korelasyon çözümleme yönteminden yararlanılmıştır. Korelasyonda 2 adet değişken arasında olan ilişkinin miktarını yorumlayabilmek adına başvurulan bir çözümleme yöntemidir (Büyüköztürk, 2016).
2. Fagerström Nikotin Bağımlılık Testinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasına bakabilmek amacı ile T- test çözümlemem

yönteminden yararlanılmıştır. T- test iki ilişkisi olmayan örneklemeler arasında oluşan farkı incelemek için başvuru olan bir çözümleme yöntemidir (Büyüköztürk, 2016).

3. SCL-90-R alt boyutu olan depresyonun yaş değişkenine göre karşılaştırılmasına bakabilmek adına Anova çözümleme yönteminden yararlanılmıştır. Anova iki veya daha çok örneklemeler arasında oluşan farkı incelemek için başvuru olan bir çözümleme yöntemidir (Büyüköztürk, 2016).

3.4. Veri Toplama Tekniği

Araştırmada veri toplama araçları olarak ebeveyn onam formu, aydınlatılmış onam formu, sosyodemografik veri formu, SCL-90-R (Psikolojik belirti tarama) Testi, Young internet bağımlılığı formu(Kısa Form), Fagerström nikotin bağımlılık testi kullanılmıştır. Veriler pandemi sürecinde olduğu için internet üzerinden anket şeklinde uygulanmıştır. Ergen bireyler için anketin başında ebeveyn onam formu yer almıştır. İnternet üzerine bir zorunlu alan bırakılarak ölçeğin başlaması için ebeveynlerin onaylaması için onay seçeneği bırakılmıştır. Ölçeklerin başlaması ebeveynlerin onaylaması ile ölçek sorularına geçilmiştir. Bunun için seçeneklere ebeveyn onam formu zorunlu alan olarak sunulmuştur. Toplanan veriler bilgisayar üzerinde şifreli korum ile sağlanacaktır. Verileri analiz etmek için IBM SPSS 21 programı kullanılmıştır.

3.5. Veri Toplama Araçları

3.5.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanmış olan sosyodemografik bilgi formu, katılımcılara cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, anne-baba bilgileri, kardeş sayıları, aile gelir durumu, sigara kullanım süresi, sigaraya başlama nedeni, haftada internet kullanım süresi, akıllı telefonu en çok ne için kullandığı soruları yöneltilecektir.

3.5.2. SCL-90-R (Psikolojik Belirti Tarama) Testi

Ruhsal Belirti Tarama Listesi Derogatis ile arkadaşlarının Hopkins Syptom Check List envanterinden faydalanarak oluşturulmuştur. İnsanlardaki psikolojik belirti düzeylerini ölçmek için kullanılmaktadır. Türkiye de Türkçe olarak güvenilirlik

ve geçerlilik çalışması ise 1991 yılında Dağ tarafından yapılmıştır. 9 adet alt boyutla birlikte 1 tane de ek alt boyut bulunmaktadır. Alt boyutlar ise obsesif kompulsif, düşmanlık, depresyon, fobik kaygı, kişiler arası duyarlılık, kaygı, psikotizm ve paranoid düşüncedir. 0 hiç, 4 ileri derece olarak belirlenen 5' li likert tiplidir. Ölçekten elde edilen ortalama puanlarındaki artış miktarı psikiyatrik belirtilerdeki artış ile doğru orantılıdır (Kılıç, 1991).

Somatizasyon alt boyutunu kapsayan sorular sırasıyla 1,4,12,27,40,48,49,52,53,56 ve 58' dir. Obsesif Kompulsif alt boyutunu kapsayan sorular sırasıyla 3,9,10,28,38,45,46,51 ve 55' dir. Kişiler arası duyarlılık alt boyutunu kapsayan sorular sırasıyla 6,21,34,36,37,41,61,69 ve 73'dür. Depresyon alt boyutunu kapsayan sorular sırasıyla 5,14,15,20,22,26,29,30,31,32,54,71 ve 79' dur. Kaygı alt boyutunu kapsayan sorular sırasıyla 2,17,23,33,39,57,72,78,80 ve 86' dir. Düşmanlık alt boyutunu kapsayan sorular sırasıyla 11,24,63,67,74 ve 81' dir. Fobik kaygı alt boyutunu kapsayan sorular sırasıyla 13,25,47,50,70,75 ve 82' dir. Paranoid düşünce alt boyutunu kapsayan sorular sırasıyla 8,18,43,68,79 ve 83' tür. Psikotizm alt boyutunu kapsayan sorular sırasıyla 7,16,35,62,77,84,85,87,88 ve 90'dır. Bu soruların dışında bulunan 19,44,59,60,64,66 ve 89. sorular ise ek belirtiler kümesi olarak ayrılıp tanımlanmıştır.

3.5.3. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu

Young' un geliştirmiş olduğu İnternet Bağımlılığı testi Pawlikowski ile arkadaşlarıyla birlikte kısa form haline getirilmiştir. Kısa form hali 12 adet sorudan oluşmaktadır. Sorular 5' li likert tipi ile hazırlanmış olup 1' e karşılık olarak hiçbir zaman 5' e karşılık olarak da çok sık olarak belirlenmiştir. Güvenirlilik kat sayısı ise 0.85 olarak bulunmuştur. Ölçeğe verilen cevaplar doğrultusunda puanlar arttıkça bağımlılık seviyesi arasında doğru orantı olduğu ortaya konulmuştur (Kutlu, Savcı, Demir ve Aysan, 2016).

Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunu Türkiye'de Türkçeye uyarlayanlar Kutlu ve arkadaşları (2016)' dir. 17 ile 35 yaş grubu arasında bulunan ve üniversite öğrencisi olan kişilere ve 5 çeşit örneklem grubunda olan 14 ile 17 yaşlarında olan 945 tane ergen kişilere uygulanmıştır. Yapılan çalışma sonucunda ise geçerlilik ve güvenirliliği kanıtlanmıştır (Kutlu ve arkadaşları, 2016).

3.5.4. Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi

1978 de Fagerström' ün oluşturduğu Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi Fagerström ile Schneider birlikte 1989 yılında geliştirilip son halini almıştır. Testin Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerlilik çalışmasını ise Uysal ve arkadaşları (2004) ortaya koymuşlardır. Testte 6 adet soru bulunmakla birlikte bu sorularda sigara içen kişilerin bir günde ne kadar tükettikleri ve sigara içmeden ne kadar durabildiklerini ölçmek adına oluşturulmuştur. Verilen cevaplar doğrultusunda kişilerin sigaraya olan bağımlılıkları ile ilgili veriler elde edilmektedir (Uğurlukol, 2017). Sorulara verilen cevapların puanlama sistemleri arasında farklılıklar bulunmaktadır. Puan skalası 0 ile 10 arasındaki değerler olarak kabul edilmektedir. Puanlar arttıkça bağımlılık düzeyi de doğru orantı da artış göstermektedir. Sorulara verilen yanıtların puanlama sistemi aşağıdaki gibidir;

- 0 ile 2 arası puan sistemi çok az miktarda bağımlılık
- 3 ile 4 arası puan sistemi az miktarda bağımlılık
- 5 puan sistemi orta miktarda bağımlılık
- 6 ile 7 arası puan sistemi yüksek miktarda bağımlılık
- 8 puan ya da üstü yüksek düzeyde bağımlılık şeklinde ayrılmıştır (Uğurlukol, 2017).

3.6. Katılımcılar

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik değişkenlere göre dağılımı

Frekans tablosu		
Cinsiyet	n	%
Kadın	185	61,7
Erkek	115	38,3
Yaş		
12-16	42	14,0
17	100	33,3
18	158	52,7
Eğitim durumu		
Okur yazar değil	0	0
İlkokul	7	2,3
Ortaokul	23	7,7
Lise	270	90,0
Anneniz		
Sağ	217	72,3
Yaşamıyor	7	2,3
Üvey	76	25,3
Babanız		
Sağ	286	95,0
Yaşamıyor	12	4,0
Üvey	3	1,0
Anne ve babanız		
Birlikte yaşıyorlar	195	65,0
Ayrı yaşıyorlar	17	5,7
Boşandılar	88	29,3

Frekans tablosu devamı (1)		
Kaç kardeşsiniz? (Siz n dahil)	n	%
Tek çocuk	86	28,7
2	69	23,0
3	90	30,0
4 ve üzeri	55	18,3
Ailenizin aylık gelir durumu		
2300 ve altı	24	8,0
2300-3500	48	16,0
3500-5000	58	19,3
5000 ve üzeri	170	56,7
Sigara kullanıyor musunuz?		
Evet	300	100,0
Sigara kullanım süresi		
1-3 ay	31	10,3
3-6 ay	22	7,3
6-11 ay	26	8,7
12 ay ve daha uzun	221	73,7
Sigaraya başlama nedeniniz		
Arkadaş etkisi	135	45,0
Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı	49	16,3
Özentilik	19	6,3
Aile/Okul sorunları	16	5,3
Merak	21	7,0
Bilmiyorum	60	20,0

Frekans tablosu devamı (2)		
Haftada kaç saat internet kullanırsınız?	n	%
0-5 saat	27	9,0
6-14 saat	64	21,3
15-21 saat	30	10,0
22 saat ve üzeri	179	59,7
Akıllı telefonu en sık ne için kullanıyorsunuz?		
İnternette sörf yapmak	116	38,7
Sosyal medya ve ağlar kullanmak	113	37,7
Chat yapmak	12	4,0
Oyun oynamak	18	6,0
Film ve mp3	10	3,3
Ödev hazırlamak	5	1,7
Diğer	26	8,7

Araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların cinsiyet değişkeni dağılımları yukarıda yer alan tabloda gösterilmektedir. Analiz sonuçlarına dayanarak kadın katılımcılar n=185 (%61,7) ve erkek katılımcıları ise n=115 (%38,3) tespit edilmiştir.

Araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların yaş değişkeni dağılımları üst kısımda yer alan tabloda gösterilmektedir. Analiz sonuçlarına dayanarak 12-16 yaş aralığında olan kişiler n=42 (%14,0), 17 yaşında olan kişiler n=100 (%33,3) ve 18 yaşında olan kişiler ise n=158 (%52,7) tespit edilmiştir.

Araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların eğitim değişkeni dağılımları üst kısımda yer alan tabloda gösterilmektedir. Analiz sonuçlarına dayanarak okur yazar değil kişiler n=0 (%0), ilkokulda okuyan kişiler n=7 (%2,3), ortaokulda okuyan kişiler n=23 (%7,7) ve lisede okuyan kişiler ise n=270 (%90,0) tespit edilmiştir.

Araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların annelerinin durumu değişkeni dağılımları üst kısımda yer alan tabloda gösterilmektedir. Analiz sonuçlarına dayanarak anneleri sağ olan kişiler n=217 (%72,3), anneleri yaşamayan kişiler n=7 (%2,3) ve anneleri üvey olan kişiler ise n=76 (%25,3) tespit edilmiştir.

Araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların babalarının durumu değişkeni dağılımları üst kısımda yer alan tabloda gösterilmektedir. Analiz sonuçlarına dayanarak babaları sağ olan kişiler n=286 (%95,0), babaları yaşamayan kişiler n=12 (%4,0) ve babaları üvey olan kişiler ise n=3 (%1,0) tespit edilmiştir.

Araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların anne ve babalarının durumu değişkeni dağılımları üst kısımda yer alan tabloda gösterilmektedir. Analiz sonuçlarına dayanarak anne ve babaları birlikte yaşayan kişiler n=195 (%65,0), anne ve babaları ayrı yaşayan kişiler n=17 (%5,7) ve anne ve babaları boşanan kişiler n=88 (%29,3) tespit edilmiştir.

Araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların kaç kardeş oldukları değişkeni dağılımları üst kısımda yer alan tabloda gösterilmektedir. Analiz sonuçlarına dayanarak tek çocuk olan kişiler n=86 (%28,7), 2 kardeş olan kişiler n=69 (%23,0), 3 kardeş olan kişiler n=90 (%30,0) ve 4 ve üzeri kardeşi olan kişiler ise n=55 (%18,3) tespit edilmiştir.

Araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu değişkeni dağılımları üst kısımda yer alan tabloda gösterilmektedir. Analiz sonuçlarına dayanarak 2300 ve altı olan kişiler n=24 (%8,0), 2300-3500 aralığında olan kişiler n=48 (%16,0), 3500-5000 aralığında olan kişiler n=58 (%19,3) ve 5000 ve üzeri olan kişiler ise n=170 (%56,7) tespit edilmiştir.

Araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların sigara kullanımı değişkeni dağılımları üst kısımda yer alan tabloda gösterilmektedir. Analiz sonuçlarına dayanarak sigara kullanan kişiler n=300 (%100,0) tespit edilmiştir.

Araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların sigara kullanım süresi değişkeni dağılımları üst kısımda yer alan tabloda gösterilmektedir. Analiz sonuçlarına dayanarak 1-3 ay aralığında kullanan kişiler n=31 (%10,3), 3-6 ay aralığında kullanan kişiler n=22 (%7,3), 6-11 ay aralığında kullanan kişileri n=26 (%8,7) ve 12 ay daha uzun süredir kullanan kişiler ise n=221 (%73,7) tespit edilmiştir.

Araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların sigara başlama nedeni değişken dağılımları üst kısımda yer alan tabloda gösterilmektedir. Analiz sonuçlarına dayanarak arkadaş etkisi ile kullanan kişiler n=135 (%45,0), Stres/Sıkıntı/Mutsuzluk ile kullanan kişiler n=49 (%16,3), özentilik ile kullanan kişiler n=19 (%6,3), Aile/Okul sorunları ile kullanan kişiler n=16 (%5,3), merak ile kullanan kişiler n=21 (%7,0) ve bilmiyorum diyen kişiler ise n=60 (%20,0) tespit edilmiştir.

Araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların haftalık internet kullanım süresi değişken dağılımları üst kısımda yer alan tabloda gösterilmektedir. Analiz sonuçlarına dayanarak 0-5 saat kullanan kişiler n=27 (%9,0), 6-14 saat aralığında kullanan kişiler n=64 (%21,3), 15-21 saat aralığında kullanan kişiler n=30 (%10,0) ve 22 saat ve üzeri kullanan kişiler ise n=179 (%59,7) tespit edilmiştir.

Araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların akıllı telefonlarını en sık kullanım değişken dağılımları üst kısımda yer alan tabloda gösterilmektedir. Analiz sonuçlarına dayanarak internette sörf yapmak için kullanan kişiler n=116 (%38,7), sosyal medya ve ağlar kullanmak için kullanan kişiler n=113 (%37,7), chat yapmak için kullanan kişiler n=12 (%4,0), oyun oynamak için kullanan kişiler n=18 (%6,0), film ve mp3 için kullanan kişiler n=10 (%3,3), ödev hazırlamak için kullanan kişiler n=5 (%1,7) ve diğer şeyler için kullanan kişiler ise n=26 (%8,7) tespit edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. İnternet Bağımlılığı, Nikotin Bağımlılığı ve Psikolojik Belirtilerin Diğer Alt Değişkenlerle Karşılaştırılması

Tablo 2. Katılımcıların SCL-90-R Testi ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine göre t-Testi Analiz Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	n	Ort.	Ss	sd	t	p
SCL-90-R	Kadın	185	190,0919	100,73937	298	-1,960	,051
	Erkek	115	212,7565	91,73872			
Somatizasyon	Kadın	185	23,4865	10,75978	298	-1,328	,185
	Erkek	115	25,1913	10,89012			
Obsesif kompulsif	Kadın	185	19,8324	10,76321	298	-2,229	,027*
	Erkek	115	22,5652	9,57439			
Kişilerarası duyarlılık	Kadın	185	19,7351	11,28485	298	-1,735	,084
	Erkek	115	21,9739	10,15361			
Depresyon	Kadın	185	29,1946	16,55574	298	-1,918	,056
	Erkek	115	32,7826	14,35746			
Kaygı	Kadın	185	20,5189	11,50524	298	-1,759	,080
	Erkek	115	22,8870	11,05232			
Düşmanlık	Kadın	185	12,7514	7,27210	298	-1,753	,081
	Erkek	115	14,2261	6,76687			
Fobik Kaygı	Kadın	185	13,2486	7,75668	298	-1,629	,104
	Erkek	115	14,7913	8,31665			
Paranoid Düşünce	Kadın	185	13,0649	7,39830	298	-2,442	,015*
	Erkek	115	15,1739	7,06643			
Psikotizm	Kadın	185	19,7351	11,09985	298	-1,587	,114
	Erkek	115	21,7826	10,47368			
Ek Belirtiler	Kadın	185	14,7622	8,30451	298	-2,380	,018*
	Erkek	115	17,0000	7,25597			

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların SCL-90-R toplam ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanamamıştır ($t_{(298)}=-1,960$; $p>0,05$).

Katılımcıların SCL-90-R alt boyutuda yer alan somatizasyon ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($t_{(298)}=-1,328$; $p>0,05$).

Katılımcıların SCL-90-R alt boyutunda yer alan obsesif kompulsif ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($t_{(298)}=-2,229$; $p<0,05$). Erkeklerin obsesif kompulsif belirti düzeyleri ($\bar{x}=22,56$) kadınlara ($\bar{x}=19,83$) kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların SCL-90-R alt boyutunda yer alan kişiler arası duyarlılık ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($t_{(298)}=-1,735$; $p>0,05$).

Katılımcıların SCL-90-R alt boyutunda yer alan depresyon ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($t_{(298)}=-1,918$; $p>0,05$).

Katılımcıların SCL-90-R alt boyutunda yer alan kaygı ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($t_{(298)}=-1,779$; $p>0,05$).

Katılımcıların SCL-90-R alt boyutunda yer alan düşmanlık ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($t_{(298)}=-1,759$; $p>0,05$).

Katılımcıların SCL-90-R alt boyutunda yer alan fobik kaygı ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($t_{(298)}=-1,629$; $p>0,05$).

Katılımcıların SCL-90-R alt boyutunda yer alan paranoid düşünce ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($t_{(298)}=-2,442$; $p<0,05$). Erkeklerin paranoid düşünce belirti düzeyleri ($\bar{x}=15,17$) kadınlara ($\bar{x}=13,06$) kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların SCL-90-R alt boyutunda yer alan psikotizm ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır ($t_{(298)}=-1,587$; $p>0,05$).

Katılımcıların SCL-90-R alt boyutunda yer alan ek belirtiler ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($t_{(298)}=-2,380$; $p<0,05$). Erkeklerin ek belirti düzeyleri ($\bar{x}=17,00$) kadınlara ($\bar{x}=14,76$) kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 3. İnternet Bağımlılığı Ölçeği toplam puanları ve Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının cinsiyet ile karşılaştırılması

T- test							
	Cinsiyet	n	\bar{x}	Ss	sd	t	p
İnternet toplam	Kadın	185	26,51	14,67	298	-3,20	,001*
	Erkek	115	31,70	11,74			
Nikotin toplam	Kadın	185	10,14	3,41	298	-3,78	,001*
	Erkek	115	11,55	2,68			

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların internet bağımlılığı toplam puanları ve cinsiyet karşılaştırılmasında olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($t_{(298)}=-3,205$; $p<0,05$). Erkeklerin internet bağımlılık seviyesi ($\bar{x}=31,70$) kadınlara ($\bar{x}=26,51$) kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların nikotin bağımlılığı toplam puanları ve cinsiyet karşılaştırılmasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($t_{(298)}=-3,78$; $p<0,05$). Erkeklerin nikotin bağımlılık seviyesi ($\bar{x}=31,55$) kadınlara ($\bar{x}=10,14$) kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının yaş değişkenine göre karşılaştırılması

Anova			
Yaş	n	\bar{x}	Ss
12-16	42	11,69	2,72
17	100	7,93	2,29
18	158	12,15	2,68

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	1144,38	2	230,87	86,77	,001*	12-16>17 18>17
Gruplar içi	1958,53	297	6,62			
Toplam	3102,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların nikotin bağımlılık toplam puanları yaş karşılaştırmasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($F_{(2,297)}=86,77$; $p<0,05$). Tukey analiz değeri sonucunda 12-16, 17 ve 18 yaşında olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. 12-16 yaşında olan katılımcılar ($\bar{x}=11,69$) ve 18 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=12,15$) 17 yaşında olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=7,93$) daha yüksek nikotin bağımlılığı seviyesi olduğu saptanmıştır.

Tablo 5. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının araştırmaya katılan kişilerin anne ve babalarının durumu değişkenine göre karşılaştırılması

Anova tablosu			
Anne ve babanız	n	\bar{x}	Ss
Birlikte yaşıyorlar	195	11,89	2,82
Ayrı yaşıyorlar	17	11,17	2,40
Boşandılar	88	7,90	2,39

Anova tablosu devamı						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	966,43	2	483,21	67,17	,001*	Ayrı yaşıyorlar>Boşandılar Birlikte yaşıyorlar>Boşandılar
Gruplar içi	2136,48	297	7,19			
Toplam	3102,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların nikotin bağımlılık toplam puanları ve katılımcıların anne ve baba durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,294)}=67,17$; $p<0,05$). Tukey analiz değeri sonucunda anne ve babası birlikte yaşayanlar, anne ve babası ayrı yaşayan ve anne ve babası boşanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anne ve babası birlikte yaşayan kişilerin ($\bar{x}=11,89$) ve annesi ve babası ayrı yaşayan kişilerin ($\bar{x}=11,17$) annesi ve babası boşanan kişilere oranla ($\bar{x}=7,90$) daha yüksek nikotin bağımlılığı seviyesi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 6. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre karşılaştırılması

Anova tablosu			
Kardeş sayısı	n	\bar{x}	Ss
Tek çocuk	86	7,61	1,72
2	69	12,33	2,78
3	90	11,83	2,75
4 ve üzeri	55	10,52	3,01

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	1155,03	3	385,01	58,50	,001*	2>Tek çocuk 3>Tek çocuk 4 ve üzeri>Tek çocuk
Gruplar içi	1947,88	296	6,58			
Toplam	3102,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların nikotin bağımlılık toplam puanları ve kardeş sayısı arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,296)}=58,50$; $p<0,05$). Tukey analiz değeri sonucunda tek çocuk olan, 2, 3 ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. 2 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=12,33$), 3 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=11,83$) ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=10,52$) tek çocuk olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=7,61$) daha yüksek nikotin bağımlılığı seviyesi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 7. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin aylık gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması

Anova tablosu			
Aylık gelir durumu	n	\bar{x}	Ss
2300 ve altı	24	12,12	3,09
2300-3500	48	12,29	3,01
3500-5000	58	10,22	2,74
5000 ve üzeri	170	9,84	3,18

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	311,57	3	103,85	11,01	,001*	2300 ve altı>5000 ve üzeri 2300-3500>5000 ve üzeri 3500-5000>5000 ve üzeri
Gruplar içi	2791,34	296	9,43			
Toplam	3102,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların nikotin bağımlılık toplam puanları ve katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F(2,296)=11,01$; $p<0,05$). Tukey analiz değeri sonucunda katılımcıların ailelerinin 2300 ve altı, 2300-3500, 3500-5000 ve 5000 ve üzeri ailelerinin aylık gelir durumu olan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 2300 ve altı aylık gelir durumu olan kişiler ($\bar{x}=12,12$), 2300-3500 aylık gelir durumunda olan kişiler ($\bar{x}=12,29$), 3500-5000 aylık gelir durumu olan kişilerin ($\bar{x}=10,22$) 5000 ve üzeri altı aylık gelir durumu olan kişilere oranla ($\bar{x}=9,84$) daha yüksek nikotin bağımlılığı seviyesi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 8. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının nikotin kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması

Anova tablosu						
Nikotin kullanım süresi	n		\bar{x}		Ss	
1-3 ay	31		13,70		3,11	
3-6 ay	22		12,09		2,04	
6-11 ay	26		10,34		2,95	
12 ay ve uzun	221		10,04		3,07	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	430,19	3	143,39	15,88	,001*	1-3 ay>12 ay ve daha uzun 3-6 ay>12 ay ve daha uzun
Gruplar içi	2672,72	296	9,02			
Toplam	3102,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların nikotin bağımlılık toplam puanları ve nikotin kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,296)}=15,88$; $p<0,05$). Tukey analiz sonucunda 1-3 ay, 3-6 ay ve 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 1- 3 aydır nikotin kullanan kişiler ($\bar{x}=13,70$) ve 3-6 ay süredir nikotin kullanan kişilerin ($\bar{x}=12,09$) 12 ay ve daha uzun süre

nikotin kullanan kişilere ($\bar{x}=10,04$) oranla daha yüksek nikotin bağımlılığı seviyesi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 9. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının sigaraya başlama nedeni değişkenine göre karşılaştırılması

Anova tablosu						
Sigaraya başlama nedeni	n	\bar{x}	Ss			
Arkadaş etkisi	135	9,33	3,13			
Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı	49	11,79	2,36			
Özentilik	19	11,52	3,16			
Aile/Okul sorunları	16	10,18	3,37			
Merak	21	13,04	2,92			
Bilmiyorum	60	10,85	2,83			

Devamı						
Varyansın kaynağı	K.T	sd	K.O.	F	p	Anlamli fark
Gruplar arası	523,18	5	104,63	11,92	,001*	Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı> Arkadaş etkisi Özentilik>Arkadaş etkisi Merak>Arkadaş etkisi Bilmiyorum>Arkadaş etkisi
Gruplar içi	2579,73	294	8,77			
Toplam	3102,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların nikotin bağımlılık toplam puanları ve sigaraya başlama nedeni arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(5,294)}=11,92$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda arkadaş etkisi, Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı, özentilik, merak ve bilmiyorum

ile sigaraya başlayan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı ($\bar{x}=11,79$), özentilik ($\bar{x}=11,52$), merak ($\bar{x}=13,04$) ve bilmiyorum ($\bar{x}=10,84$) ile sigara başlayan kişilerin arkadaş etkisi ile sigaraya başlayan kişilere oranla ($\bar{x}=9,33$) daha yüksek nikotin bağımlılığı seviyesi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 10. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının haftalık internet kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması

Anova tablosu						
Haftalık internet kullanım süresi	n		\bar{x}		Ss	
0-5 saat	27		12,25		2,98	
6-14 saat	64		12,32		2,72	
15-21 saat	30		11,16		2,62	
22 saat ve üzeri	179		9,77		3,22	
Devamı						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	394,39	3	131,46	14,36	,001*	0-5 saat>22 saat ve üzeri 6-14 saat>22 saat ve üzeri
Gruplar içi	2708,52	296	9,15			
Toplam	3102,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların nikotin bağımlılık toplam puanları ve haftalık internet kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=14,36$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda haftada 0-5 saat, 6-14 saat ve 22 saat ve üzeri internet kullanan kişiler

arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Haftalık 0-5 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=12,25$) ve 6-14 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=12,32$) 22 saat ve üzeri internet kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=9,77$) daha yüksek nikotin bağımlılığı seviyesi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 11. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanlarının akıllı telefonu en sık kullanma nedeni değişkenine göre karşılaştırılması

Anova tablosu			
Akıllı telefon kullanma nedeni	n	\bar{x}	Ss
İnternette sörf yapmak	116	8,75	2,76
Sosyal medya ve ağlar kullanmak	113	12,43	2,76
Chat yapmak	12	11,66	2,96
Oyun oynamak	18	10,27	2,51
Film ve mp3	10	11,60	2,87
Ödev hazırlamak	5	13,00	3,67
Diğer	26	10,73	2,86

Devamı						
Varyansın kaynağı	K.T	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	829,62	6	138,27	17,81	,001*	Sosyal medya ve ağlar kullanmak>İnternette sör yapmak Chat yapmak>İnternette sörf yapmak Film ve mp3>İnternette sörf yapmak Ödev hazırlamak>İnternette sörf yapmak Diğer>İnternette sörf yapmak
Gruplar içi	2273,29	293	7,75			
Toplam	3102,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların nikotin bağımlılık toplam puanları ve akıllı telefon kullanma nedenleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(6,293)}=17,81$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda akıllı telefonunu internette sörf yapmak, sosyal medya ve ağlar kullanmak, chat yapmak, film ve mp3, ödev hazırlamak ve diğer için kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Sosyal medya ve ağlar kullanmak ($\bar{x}=12,43$), chat yapmak ($\bar{x}=11,66$), film ve mp3 ($\bar{x}=11,60$), ödev hazırlamak ($\bar{x}=13,00$) ve diğer ($\bar{x}=10,73$) için internet kullanan kişilerin internette sörf yapmak için kullanan

kişilere oranla ($\bar{x}=8,75$) daha yüksek nikotin bağımlılığı seviyesi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 12. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının yaş değişkenine göre karşılaştırılması

Anova tablosu

Yaş	n	\bar{x}	Ss
12-16	42	41,42	9,33
17	100	19,23	12,74
18	158	31,01	11,64

Devam

Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamli fark
Gruplar arası	16309,19	2	8154,59	59,17	,001*	12-16>17 18>17
Gruplar içi	40927,79	297	137,84			
Toplam	57236,98	299				

* $p<0,05$ ise anlamlı değer

Katılımcıların internet bağımlılık toplam puanları ve yaş arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,297)}=59,17$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 12-16, 17 ve 18 yaşında olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu analiz edilmiştir. 12-16 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=41,42$) ve 18 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=31,01$) 17 yaşında olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=19,23$) daha yüksek internet bağımlılığı seviyesi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 13. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının araştırmaya katılan kişilerin anne ve babalarının durumu değişkenine göre karşılaştırılması

Anova tablosu						
Anne ve babanız	n		\bar{x}			Ss
Birlikte yaşıyorlar	195		34,34			11,47
Ayrı yaşıyorlar	17		27,47			13,44
Boşandılar	88		15,76			9,48

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Fark
Gruplar arası	20968,47	2	10484,23	85,85	,001*	Ayrı yaşıyorlar>Boşandılar Birlikte yaşıyorlar>Boşandılar
Gruplar içi	36268,51	297	122,11			
Toplam	57236,98	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların internet bağımlılık toplam puanları ve katılımcıların anne ve babala durumu arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($F(2,297)=85,85$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda anne ve babası birlikte yaşayanlar, anne ve babası ayrı yaşayan ve anne ve babası boşanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anne ve babası birlikte yaşayan kişilerin ($\bar{x}=34,34$) ve annesi ve babası ayrı yaşayan kişilerin ($\bar{x}=27,47$) annesi ve babası boşanan kişilere oranla ($\bar{x}=15,79$) daha yüksek internet bağımlılığı seviyesi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 14. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre karşılaştırılması

Anova tablosu						
Kardeş sayısı	n		\bar{x}		Ss	
Tek çocuk	86		15,50		9,61	
2	69		36,68		11,44	
3	90		32,65		11,24	
4 ve üzeri	55		31,80		12,11	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	21305,37	3	7101,79	58,50	,001*	2>Tek çocuk 3>Tek çocuk 4 ve üzeri>Tek çocuk
Gruplar içi	35931,60	296	121,39			
Toplam	57236,98	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların internet bağımlılık toplam puanları ve kardeş sayısı arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=58,50$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda tek çocuk olan, 2, 3 ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık analiz edilmiştir. 2 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=36,68$), 3 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=32,65$) ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=31,80$) tek çocuk olan

katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=15,50$) daha yüksek internet bağımlılığı seviyesi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 15. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin aylık gelir durumu değişkenine göre karşılaştırılması

Anova tablosu						
Aylık gelir durumu	n		\bar{x}		Ss	
2300 ve altı	24		34,75		9,69	
2300-3500	48		32,83		12,16	
3500-5000	58		36,72		12,26	
5000 ve üzeri	170		23,31		13,03	
Devamı						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	10847,38	3	3615,79	23,07	,001*	2300 ve altı>5000 ve üzeri 2300-3500>5000 ve üzeri 3500-5000>5000 ve üzeri
Gruplar içi	46389,60	296	156,72			
Toplam	57236,98	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların internet bağımlılık toplam puanları ve katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu arasında anlamlı farklılık olduğusaptanmıştır ($F_{(3,296)}=23,07$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda katılımcıların ailelerinin 2300 ve altı, 2300-3500, 3500-5000 ve 5000 ve üzeri ailelerinin aylık gelir durumu olan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 2300 ve altı aylık gelir durumu olan kişiler ($\bar{x}=34,75$), 2300-3500 aylık gelir durumunda olan kişiler ($\bar{x}=32,83$), 3500-5000 aylık gelir durumu olan kişilerin ($\bar{x}=36,72$) 5000 ve üzeri altı aylık gelir durumu olan kişilere oranla ($\bar{x}=23,31$) daha yüksek internet bağımlılığı seviyesi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 16. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının nikotin kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması

Anova tablosu			
Nikotin kullanım süresi	n	\bar{x}	Ss
1-3 ay	31	33,54	9,87
3-6 ay	22	40,50	11,82
6-11 ay	26	37,84	9,22
12 ay ve uzun	221	25,50	13,83

Devamı						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	8209,18	3	2736,39	16,52	,001*	1-3 ay>12 ay ve daha uzun 3-6 ay>12 ay ve daha uzun 6-11 ay>12 ay ve daha uzun
Gruplar içi	49027,802	296	165,63			
Toplam	57236,98	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların internet bağımlılık toplam puanları ve nikotin kullanım süresi arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($F_{(3,296)}=16,52$; $p<0,05$). Tukey analiz sonucunda 1-3 ay, 3-6 ay, 6-11 ay ve 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 1- 3 aydır nikotin kullanan kişiler ($\bar{x}=33,54$), 3-6 ay süredir nikotin kullanan kişiler ($\bar{x}=40,50$), 6-11 ay süredir nikotin kullanan kişilerin ($\bar{x}=37,84$) 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişilere ($\bar{x}=25,50$) oranla daha yüksek internet bağımlılığı seviyesi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 17. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının sigaraya başlama nedeni değişkenine göre karşılaştırılması

Anova tablosu						
Sigaraya başlama nedeni	n		\bar{x}		Ss	
Arkadaş etkisi	135		21,25		12,72	
Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı	49		38,87		11,88	
Özentilik	19		35,21		10,30	
Aile/Okul sorunları	16		39,50		9,25	
Merak	21		26,23		9,26	
Bilmiyorum	60		32,10		11,49	
Devam						
Varyansın k.	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamli fark
Gruplar arası	16045,91	5	3209,18	22,90	,001*	Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı>Arkadaş etkisi Özentilik>Arkadaş etkisi Aile-okul sorunları>Arkadaş etkisi Bilmiyorum>Arkadaş etkisi
Gruplar içi	41191,07	294	140,10			
Toplam	57236,98	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların internet bağımlılık toplam puanları ve sigaraya başlama nedeni arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(5,294)}=22,90$; $p<0,05$). Tukey analiz sonucunda arkadaş etkisi, Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı, özentilik, aile/okul sorunları ve

bilmiyorum ile sigaraya başlayan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı ($\bar{x}=38,87$), özentilik ($\bar{x}=35,21$), aile/okul sorunları ($\bar{x}=39,50$) ve bilmiyorum ($\bar{x}=26,23$) ile sigara başlayan kişilerin arkadaş etkisi ile sigaraya başlayan kişilere oranla ($\bar{x}=21,25$) daha yüksek internet bağımlılığı seviyesi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 18. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının haftalık internet kullanım süresi değişkenine göre karşılaştırılması

Anova tablosu						
Haftalık internet kullanım süresi	n	\bar{x}	Ss			
0-5 saat	27	30,44	9,90			
6-14 saat	64	36,17	10,65			
15-21 saat	30	35,03	10,77			
22 saat ve üzeri	179	24,37	14,21			
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	8188,07	3	2729,35	16,47	,001*	0-5 saat>22 saat ve üzeri 6-14 saat>22 saat ve üzeri
Gruplar içi	49048,91	296	165,70			
Toplam	57236,98	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların internet bağımlılık toplam puanları ve haftalık internet kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=16,47$; $p<0,05$). Tukey analiz

sonucunda haftada 0-5 saat, 6-14 saat ve 22 saat ve üzeri internet kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Haftalık 0-5 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=30,44$) ve 6-14 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=36,17$) 22 saat ve üzeri internet kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=24,37$) daha yüksek internet bağımlılığı seviyesi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 19. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanlarının akıllı telefonu en sık kullanma nedeni değişkenine göre karşılaştırılması

Anova tablosu				
Akıllı telefon kullanma nedeni	N	\bar{x}	SS	
İnternette sörf yapmak	116	18,56	11,26	
Sosyal medya ve ağlar kullanmak	113	36,40	10,56	
Chat yapmak	12	30,58	6,57	
Oyun oynamak	18	32,33	13,50	
Film ve mp3	10	29,40	14,61	
Ödev hazırlamak	5	32,40	16,53	
Diğer	26	32,76	12,20	

Devamı						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	19813,56	6	3302,26	25,85	,001*	Sosyal medya ve ağlar kullanmak>İnternette sörf yapmak Chat yapmak>İnternette sörf yapmak Oyun oynamak>İnternette sörf yapmak Diğer>İnternette sörf yapmak
Gruplar içi	37423,42	293	127,72			
Toplam	57236,98	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların internet bağımlılık toplam puanları ve akıllı telefon kullanma nedenleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(6,293)}=25,85$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda akıllı telefonunu internette sörf yapmak, sosyal medya ve ağlar kullanmak, chat yapmak, oyun oynamak ve diğer için kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Sosyal medya ve ağlar kullanmak ($\bar{x}=36,40$), chat yapmak ($\bar{x}=30,58$), oyun oynamak ($\bar{x}=32,33$) ve diğer ($\bar{x}=32,76$) için internet kullanan kişilerin internette sörf yapmak için kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=18,56$) daha yüksek internet bağımlılığı seviyesi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 20. SCL-90-R boyutu somatizasyon ile yaşın karşılaştırılması

Anova tablosu						
Yaş	n		\bar{x}		Ss	
12-16	42		31,45		10,47	
17	100		19,21		9,09	
18	158		25,31		10,54	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	4894,94	2	2447,47	24,12	,001*	12-16>17 18>17
Gruplar içi	30133,17	297	101,45			
Toplam	35028,12	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların somatizasyon ve yaş arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,297)}=24,12$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 12-16, 17 ve 18 yaşında olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık analiz edilmiştir. 12-16 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=31,45$) ve 18 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=25,31$) 17 yaşında olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=19,21$) daha yüksek somatizasyon belirti düzeyi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 21. SCL-90-R alt boyutu somatizasyon ile katılımcıların anne ve baba durumu karşılaştırılması

Anova tablosu						
Anne ve babanız	n		\bar{x}		Ss	
Birlikte yaşıyorlar	195		27,21		10,78	
Ayrı yaşıyorlar	17		23,17		11,51	
Boşandılar	88		17,51		7,29	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	8726,70	2	2863,35	29,02	,001*	Ayrı yaşıyorlar>Boşandılar Birlikte yaşıyorlar>Boşandılar
Gruplar içi	29301,41	297	98,65			
Toplam	35028,12	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların somatizasyon ve katılımcıların anne ve babala durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,297)}=29,02$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda anne ve babası birlikte yaşayanlar, anne ve babası ayrı yaşayan ve anne ve babası boşanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anne ve babası birlikte yaşayan kişilerin ($\bar{x}=27,21$) ve annesi ve babası ayrı yaşayan kişilerin ($\bar{x}=23,17$) annesi ve babası boşanan kişilere oranla ($\bar{x}=17,51$) daha yüksek somatizasyon belirti düzeyi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 22. SCL-90-R alt boyutu somatizasyon ile kardeş sayısı karşılaştırılması

Anova tablosu						
Kardeş sayısı	n		\bar{x}		Ss	
Tek çocuk	86		16,83		5,74	
2	69		28,21		10,77	
3	90		27,40		11,18	
4 ve üzeri	55		24,14		11,02	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	6629,46	3	2209,82	23,03	,001*	2>Tek çocuk 3>Tek çocuk 4 ve üzeri>Tek çocuk
Gruplar içi	28398,66	296	95,94			
Toplam	35028,12	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların somatizasyon ve kardeş sayısı arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($F_{(3,296)}=23,03$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda tek çocuk olan, 2, 3 ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu analiz edilmiştir. 2 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=28,21$), 3 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=27,40$) ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=24,14$) tek çocuk olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=16,83$) daha yüksek somatizasyon belirti düzeyi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 23. SCL-90-R alt boyutu somatizasyon ile katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu karşılaştırılması

Anova tablosu						
Aylık gelir durumu	n		\bar{x}		Ss	
2300 ve altı	24		24,91		10,90	
2300-3500	48		29,14		11,15	
3500-5000	58		29,50		11,36	
5000 ve üzeri	170		20,78		9,19	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	4793,43	3	1597,81	15,64	,001*	2300-3500>5000 ve üzeri 3500-5000>5000 ve üzeri
Gruplar içi	30234,68	296	102,14			
Toplam	35028,12	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların somatizasyon ve katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=15,64$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda katılımcıların ailelerinin 2300-3500, 3500-5000 ve 5000 ve üzeri ailelerinin aylık gelir durumu olan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 2300-3500 aylık gelir durumunda olan kişiler ($\bar{x}=29,14$), 3500-5000 aylık gelir durumu olan kişilerin ($\bar{x}=29,50$) 5000 ve üzeri altı aylık gelir durumu olan kişilere

oranla ($\bar{x}=20,78$) daha yüksek somatizasyon belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 24. SCL-90-R alt boyutu somatizasyon ile nikotin kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu						
Nikotin kullanım süresi	n		\bar{x}		Ss	
1-3 ay	31		25,12		9,79	
3-6 ay	22		32,22		11,30	
6-11 ay	26		30,92		11,44	
12 ay ve uzun	221		22,39		10,19	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	3335,96	3	1111,98	10,38	,001*	3-6 ay>12 ay ve daha uzun 6-11 ay>12 ay ve daha uzun
Gruplar içi	31692,15	296	107,06			
Toplam	35028,12	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların somatizasyon ve nikotin kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=10,38$; $p<0,05$).). Tukey analiz sonucunda 3-6 ay, 6-11 ay ve 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 3-6 aydır nikotin kullanan kişiler ($\bar{x}=32,22$) ve 6-11 ay süredir nikotin kullanan kişilerin ($\bar{x}=30,92$) 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişilere

($\bar{x}=22,39$) oranla daha yüksek somatizasyon belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 25. SCL-90-R alt boyutu somatizasyon ile sigaraya başlama nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu				
Sigaraya başlama nedeni	n	\bar{x}	Ss	
Arkadaş etkisi	135	19,65	8,86	
Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı	49	30,20	10,43	
Özentilik	19	29,42	12,30	
Aile/Okul sorunları	16	34,68	11,01	
Merak	21	25,66	7,93	
Bilmiyorum	60	24,25	10,57	

Devam						
Varyansınkayn ağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	6871,8	5	1374,3	14,3	,001	Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı>Arkadaş etkisi
	4		7	5	*	Özentilik>Arkadaş etkisi
						Aile/Okul sorunları>Arkadaş etkisi
						Bilmiyorum>Arkadaş etkisi
Gruplar içi	28156,27	29	95,77			
		4				
Toplam	35028,15	29				
		9				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların somatizasyon ve sigaraya başlama nedeni arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(5,294)}=14,35$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda arkadaş etkisi, Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı, özentilik, aile/okul sorunları ve bilmiyorum ile sigaraya başlayan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı ($\bar{x}=30,20$), özentilik ($\bar{x}=29,42$), aile/okul sorunları ($\bar{x}=34,68$) ve bilmiyorum ($\bar{x}=24,25$) ile sigara başlayan kişilerin arkadaş etkisi ile sigaraya başlayan kişilere oranla ($\bar{x}=19,65$) daha yüksek somatizasyon belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 26. SCL-90-R alt boyutu somatizasyon ile haftalık internet kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu						
Haftalık internet kullanım süresi	n		\bar{x}		Ss	
0-5 saat	27		25,37		9,18	
6-14 saat	64		30,82		11,52	
15-21 saat	30		27,70		9,78	
22 saat ve üzeri	179		20,96		9,65	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	5086,61	3	1695,53	16,76	,001*	6-14 saat>22 saat ve üzeri 15-21 saat>22 saat ve üzeri
Gruplar içi	29941,50	296	101,15			
Toplam	35028,12	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların somatizasyon ve haftalık internet kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=16,76$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda haftada 6-14 saat, 15-21 saat ve 22 saat ve üzeri internet kullanan kişiler arasında

anlamli farklilik bulunmuştur. Haftalık 6-14 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=30,82$) ve 15-21 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=27,70$) 22 saat ve üzeri internet kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=20,96$) daha yüksek somatizasyon belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 27. SCL-90-R alt boyutu somatizasyon ile akıllı telefonu en sık kullanma nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu			
Akıllı telefon kullanma nedeni	n	\bar{x}	Ss
İnternette sörf yapmak	116	17,91	6,91
Sosyal medya ve ağlar kullanmak	113	28,97	10,97
Chat yapmak	12	26,50	11,13
Oyun oynamak	18	24,61	10,37
Film ve mp3	10	21,30	9,61
Ödev hazırlamak	5	27,20	13,34
Diğer	26	20,00	11,10

Devam

Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamli fark
Gruplar arası	8227,88	6	1371,31	14,99	,001*	Sosyal medya ve ağlar kullanmak>İnternette sörf yapmak Diğer>İnternette sörf yapmak
Gruplar içi	26800,23	293	91,46			
Toplam	35028,12	299				

*p<0,05 ise anlamli değer

Katılımcıların somatizasyon ve akıllı telefon kullanma nedenleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(6,293)}=14,99$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda akıllı telefonunu internette sörf yapmak, sosyal medya ve ağlar kullanmak ve diğer için kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Sosyal medya ve ağlar kullanmak ($\bar{x}=28,97$) ve diğer ($\bar{x}=20,00$) için internet kullanan kişilerin internette sörf yapmak için kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=17,91$) daha yüksek somatizasyon belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 28. SCL-90-R boyutu obsesif kompulsif ile yaş karşılaştırılması

Anova tablosu						
Yaş	n		\bar{x}		Ss	
12-16	42		27,71		7,62	
17	100		14,12		9,37	
18	158		23,34		9,34	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	7489,00	2	3744,50	44,83	,001*	12-16>17 18>17
Gruplar içi	24806,67	297	83,52			
Toplam	32295,68	299				

* $p<0,05$ ise anlamlı değer

Katılımcıların obsesif kompulsif ve yaş değişkeni arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,297)}=44,83$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 12-16, 17 ve 18 yaşında olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık analiz edilmiştir. 12-16 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=27,71$) ve 18 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=23,34$) 17 yaşında olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=14,12$) daha yüksek obsesif kompulsif belirti düzeyi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 29. SCL-90-R alt boyutu obsesif kompulsif ile katılımcıların anne ve baba durumu karşılaştırılması

Anova tablosu						
Anne ve babanız	n		\bar{x}		Ss	
Birlikte yaşıyorlar	195		25,05		8,88	
Ayrı yaşıyorlar	17		18,17		10,33	
Boşandılar	88		12,14		7,61	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	10235,75	2	5117,85	68,90	,001*	Ayrı yaşıyorlar>Boşandılar Birlikte yaşıyorlar>Boşandılar
Gruplar içi	22059,93	297	74,286			
Toplam	32295,68	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların obsesif kompulsif ve araştırmaya katılan kişilerin anne ve babala durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,297)}=68,90$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda anne ve babası birlikte yaşayanlar, anne ve babası ayrı yaşayan ve anne ve babası boşanan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu analiz edilmiştir. Anne ve babası birlikte yaşayan katılımcıların ($\bar{x}=25,05$) ve annesi ve babası ayrı yaşayan katılımcıların ($\bar{x}=18,17$) annesi ve babası boşanan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=12,14$) daha yüksek obsesif kompulsif belirti düzeyi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 30. SCL-90-R alt boyutu obsesif kompulsif ile kardeş sayısı karşılaştırılması

Anova tablosu			
Kardeş sayısı	n	\bar{x}	Ss
Tek çocuk	86	11,12	5,70
2	69	26,62	7,89
3	90	24,16	9,88
4 ve üzeri	55	23,54	9,40

Devam

Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	11817,74	3	3939,24	56,94	,001*	2>Tek çocuk 3>Tek çocuk 4 ve üzeri>Tek çocuk
Gruplar içi	20477,93	296	69,18			
Toplam	32295,68	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların obsesif kompulsif ve kardeş sayısı arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=56,94$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda tek çocuk olan, 2, 3 ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu analiz edilmiştir 2 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=26,62$), 3 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=24,16$) ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=23,54$) tek çocuk olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=11,12$) daha yüksek obsesif kompulsif belirti düzeyi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 31. SCL-90-R alt boyutu obsesif kompulsif ile katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu karşılaştırılması

Anova tablosu			
Aylık gelir durumu	n	\bar{x}	Ss
2300 ve altı	24	23,79	8,87
2300-3500	48	26,56	8,87
3500-5000	58	26,96	7,62
5000 ve üzeri	170	16,78	9,94

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	6747,60	3	2249,20	26,05	,001*	2300 ve altı>5000 ve üzeri 2300-3500>5000 ve üzeri 3500-5000>5000 ve üzeri
Gruplar içi	25548,07	296	86,31			
Toplam	32295,68	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların obsesif kompulsif ve araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin aylık gelir durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=26,05$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda katılımcıların ailelerinin 2300 ve altı, 2300-3500, 3500-5000 ve 5000 ve üzeri ailelerinin aylık gelir durumu olan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 2300 ve altı aylık gelir durumu olan kişiler ($\bar{x}=23,79$), 2300-3500 aylık gelir durumunda olan kişiler ($\bar{x}=26,56$), 3500-5000 aylık gelir durumu

olan kişilerin ($\bar{x}=26,96$) 5000 ve üzeri altı aylık gelir durumu olan kişilere oranla ($\bar{x}=16,78$) daha yüksek obsesif kompulsif belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 32. SCL-90-R alt boyutu obsesif kompulsif ile nikotin kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu			
Nikotin kullanım süresi	n	\bar{x}	Ss
1-3 ay	31	24,61	7,60
3-6 ay	22	26,81	7,96
6-11 ay	26	26,19	7,44
12 ay ve uzun	221	19,14	10,70

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	2610,36	3	870,12	8,67	,001*	1-3 ay>12 ay ve daha uzun 3-6 ay>12 ay ve daha uzun 6-11 ay>12 ay ve daha uzun
Gruplar içi	29685,31	296	100,28			
Toplam	32295,68	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların obsesif kompulsif ve nikotin kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=8,67$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 1-3 ay, 3-6 ay, 6-11 ay ve 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 1- 3 aydır nikotin kullanan kişiler ($\bar{x}=24,61$), 3-6 ay süredir nikotin kullanan kişiler ($\bar{x}=26,81$) ve 6-11 ay süredir nikotin kullanan kişilerin ($\bar{x}=28,19$) 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişilere ($\bar{x}=19,14$) oranla daha yüksek obsesif kompulsif belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 33. SCL-90-R alt boyutu obsesif kompulsif ile sigaraya başlama nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu						
Sigaraya başlama nedeni	n		\bar{x}			Ss
Arkadaş etkisi	135		14,95			9,14
Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı	49		27,63			7,30
Özentilik	19		25,57			9,84
Aile/Okul sorunları	16		31,75			6,81
Merak	21		26,38			6,26
Bilmiyorum	60		22,38			9,44
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	10053,79	5	2010,75	26,57	,001*	Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı>Arkadaş etkisi Özentilik>Arkadaş etkisi Aile/Okul sorunları>Arkadaş etkisi Merak>Arkadaş etkisi Bilmiyorum>Arkadaş etkisi
Gruplar içi	22241,88	29	75,65			
Toplam	32295,68	29				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların obsesif kompulsif ve sigaraya başlama nedeni arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(5,294)}=26,57$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda arkadaş etkisi, Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı, özentilik, aile/okul sorunları, merak ve bilmiyorum ile sigaraya başlayan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı ($\bar{x}=27,63$), özentilik ($\bar{x}=25,57$), aile/okul sorunları ($\bar{x}=31,75$), merak ($\bar{x}=26,38$) ve bilmiyorum ($\bar{x}=22,38$) ile sigara başlayan kişilerin arkadaş etkisi ile sigaraya başlayan kişilere oranla ($\bar{x}=14,95$) daha yüksek obsesif kompulsif belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 34. SCL-90-R alt boyutu obsesif kompulsif ile haftalık internet kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu			
Haftalık internet kullanım süresi	n	\bar{x}	Ss
0-5 saat	27	25,33	8,13
6-14 saat	64	26,43	8,29
15-21 saat	30	25,20	7,40
22 saat ve üzeri	179	17,49	10,47

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	5120,38	3	1706,79	18,59	,001*	0-5 saat >22 saat ve üzeri 6-14 saat >22 saat ve üzeri 15-21 saat >22 saat ve üzeri
Gruplar içi	27175,29	296	91,80			
Toplam	32295,68	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların obsesif kompulsif ve haftalık internet kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=18,59$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda haftada 0-5 saat, 6-14 saat, 15-21 saat ve 22 saat ve üzeri internet kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Haftalık 0-5 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=25,33$), 6-14 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=26,43$) ve 15-21 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=25,20$) 22 saat ve üzeri internet kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=17,49$) daha yüksek obsesif kompulsif belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 35. SCL-90-R alt boyutu obsesif kompulsif ile akıllı telefonu en sık kullanma nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu							
Akıllı telefon kullanma nedeni							
	n		\bar{x}			Ss	
İnternette sörf yapmak	116		12,58			7,52	
Sosyal medya ve ağlar kullanmak	113		27,59			7,83	
Chat yapmak	12		24,33			7,49	
Oyun oynamak	18		20,88			8,83	
Film ve mp3	10		21,90			9,37	
Ödev hazırlamak	5		31,20			4,26	
Diğer	26		24,73			8,82	
Devam							
Varyansın k.	Kareler t.	sd	Kareler o.	F	p	Anlamli fark	
Gruplar arası	14143,00	6	2357,16	38,04	,001*	Sosyal medya ve ağlar kullanmak>İnternette sörf yapmak Chat yapmak>İnternette sörf yapmak Oyun oynamak>İnternette sörf yapmak Film ve mp3>İnternette sörf yapmak Ödev hazırlamak>İnternette sörf yapmak Diğer>İnternette sörf yapmak	
Gruplar içi	18152,67	293	61,95				
Toplam	32295,68	299					

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların obsesif kompulsif ve akıllı telefon kullanma nedenleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(6,293)}=38,04$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda akıllı telefonunu internette sörf yapmak, sosyal medya ve ağlar kullanmak, chat yapmak, oyun oynamak, film ve mp3, ödev hazırlamak ve diğer için kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Sosyal medya ve ağlar kullanmak ($\bar{x}=27,59$), chat yapmak ($\bar{x}=24,33$), oyun oynamak ($\bar{x}=20,88$), film ve mp3 ($\bar{x}=21,90$), ödev hazırlamak ($\bar{x}=31,20$) ve diğer ($\bar{x}=24,73$) için internet kullanan kişilerin internette sörf yapmak için kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=12,58$) daha yüksek obsesif kompulsif belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 36. SCL-90-R boyutu kişiler arası duyarlılık ile yaş karşılaştırılması

Anova tablosu						
Yaş	n	\bar{x}	Ss			
12-16	42	28,88	8,87			
17	100	14,10	9,37			
18	158	22,50	10,07			
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	7675,48	2	3837,74	40,90	,001*	12-16>17 18>17
Gruplar içi	27864,90	297	98,81			
Toplam	35540,38	299				

* $p<0,05$ ise anlamlı değer

Katılımcıların kişiler arası duyarlılık ve yaş arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,297)}=40,90$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 12-16, 17 ve 18 yaşında olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu analiz edilmiştir. 12-16 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=28,88$) ve 18 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=22,50$) 17

yaşında olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=14,10$) daha yüksek kişiler arası belirti düzeyi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 37. SCL-90-R alt boyutu kişiler arası duyarlılık ile katılımcıların anne ve baba durumu karşılaştırılması

Anova tablosu						
Anne ve babanız	n		\bar{x}			Ss
Birlikte yaşıyorlar	195		24,63			9,72
Ayrı yaşıyorlar	17		17,58			11,61
Boşandılar	88		12,22			7,98
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	9491,39	2	4745,70	54,10	,001*	Ayrı yaşıyorlar>Boşandılar Birlikte yaşıyorlar>Boşandılar
Gruplar içi	26048,98	297	87,70			
Toplam	35540,38	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların kişilerin kişiler arası duyarlılık ve katılımcıların anne ve babala durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F(2,297)=54,10$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda anne ve babası birlikte yaşayanlar, anne ve babası ayrı yaşayan ve anne ve babası boşanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anne ve babası birlikte yaşayan kişilerin ($\bar{x}=24,63$) ve annesi ve babası ayrı yaşayan kişilerin ($\bar{x}=17,58$) annesi ve babası boşanan kişilere oranla ($\bar{x}=12,22$) daha yüksek kişiler arası belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 38. SCL-90-R alt boyutu kişiler arası duyarlılık ile kardeş sayısı karşılaştırılması

Anova tablosu						
Kardeş sayısı	n		\bar{x}		Ss	
Tek çocuk	86		11,00		5,74	
2	69		26,42		9,45	
3	90		23,34		10,53	
4 ve üzeri	55		20,78		9,90	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	1149,87	3	3832,62	47,18	,001*	2>Tek çocuk 3>Tek çocuk 4 ve üzeri>Tek çocuk
Gruplar içi	24042,51	296	81,22			
Toplam	35540,38	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların kişiler arası duyarlılık ve kardeş sayısı arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=47,18$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda tek çocuk olan, 2, 3 ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu analiz edilmiştir. 2 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=26,42$), 3 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=23,34$) ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=20,78$) tek çocuk olan

katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=11,00$) daha yüksek kişiler arası belirti düzeyi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 39. SCL-90-R alt boyutu kişiler arası duyarlılık ile katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu karşılaştırılması

Anova tablosu						
Aylık gelir durumu	n	\bar{x}	Ss			
2300 ve altı	24	22,87	9,80			
2300-3500	48	26,85	10,11			
3500-5000	58	27,84	9,10			
5000 ve üzeri	170	16,02	9,48			
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	8597,32	3	2865,77	31,48	,001*	2300 ve altı>5000 ve üzeri 2300-3500>5000 ve üzeri 3500-5000>5000 ve üzeri
Gruplar içi	26943,06	296	91,02			
Toplam	35540,38	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların kişiler arası duyarlılık ve katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=31,48$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin 2300 ve altı, 2300-3500, 3500-5000 ve 5000 ve üzeri ailelerinin aylık gelir durumu olan kişiler arasında

anlamli farklilik bulunmuştur. 2300 ve altı aylık gelir durumu olan kişiler ($\bar{x}=22,87$), 2300-3500 aylık gelir durumunda olan kişiler ($\bar{x}=26,85$), 3500-5000 aylık gelir durumu olan kişilerin ($\bar{x}=27,84$) 5000 ve üzeri altı aylık gelir durumu olan kişilere oranla ($\bar{x}=16,02$) daha yüksek kişiler arası belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 40. SCL-90-R alt boyutu kişiler arası duyarlılık ile nikotin kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu			
Nikotin kullanım süresi	n	\bar{x}	Ss
1-3 ay	31	24,54	9,19
3-6 ay	22	27,95	10,23
6-11 ay	26	26,88	9,09
12 ay ve uzun	221	18,56	10,68

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	3614,80	3	1204,93	11,17	,001*	1-3 ay>12 ay ve daha uzun 3-6 ay>12 ay ve daha uzun 6-11 ay>12 ay ve daha uzun
Gruplar içi	31925,58	296	107,85			
Toplam	35540,38	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların kişiler arası duyarlılık ve nikotin kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=11,17$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 1-3 ay, 3-6 ay, 6-11 ay ve 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 1- 3 aydır nikotin kullanan kişiler ($\bar{x}=24,54$), 3-6 ay süredir nikotin kullanan kişileri ($\bar{x}=27,95$) ve 6-11 ay süredir nikotin kullanan kişilerin ($\bar{x}=26,88$) 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişilere ($\bar{x}=18,56$) oranla daha yüksek kişiler arası belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 41. SCL-90-R alt boyutu kişiler arası duyarlılık ile sigaraya başlama nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu						
Sigaraya başlama nedeni	n		\bar{x}		Ss	
Arkadaş etkisi	135		15,09		9,73	
Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı	49		27,77		8,81	
Özentilik	19		25,52		10,08	
Aile/Okul sorunları	16		29,62		7,74	
Merak	21		23,80		8,48	
Bilmiyorum	60		22,00		10,26	
Devam						
Varyansın k.	Kareler t.	sd	Kareler o.	F	p	Anlamli fark
Gruplar arası	8710,38	5	1742,07	19,08	,001*	Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı> Arkadaş etkisi Özentilik>Arkadaş etkisi Aile/okul sorunları>Arkadaş etkisi Merak>Arkadaş etkisi Bilmiyorum>Arkadaş etkisi
Gruplar içi	26830,00	294	91,25			
Toplam	35540,38	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların kişiler arası duyarlılık ve sigaraya başlama nedeni arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(5,294)}=19,08$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda arkadaş etkisi, Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı, özentilik, aile/okul sorunları, merak ve bilmiyorum ile sigaraya başlayan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı ($\bar{x}=27,77$), özentilik ($\bar{x}=25,52$), aile/okul sorunları ($\bar{x}=29,62$), merak ($\bar{x}=23,80$) ve bilmiyorum ($\bar{x}=22,00$) ile sigara başlayan kişilerin arkadaş etkisi ile sigaraya başlayan kişilere oranla ($\bar{x}=15,09$) daha yüksek kişiler arası belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 42. SCL-90-R alt boyutu olan kişiler arası duyarlılık ile haftalık internet kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu						
Haftalık internet kullanım süresi	n	\bar{x}	Ss			
0-5 saat	27	25,59	9,77			
6-14 saat	64	26,18	8,70			
15-21 saat	30	23,96	9,41			
22 saat ve üzeri	179	17,27	10,78			
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	4991,56	3	1663,85	16,12	,001*	0-5 saat>22 saat ve üzeri 6-14 saat>22 saat ve üzeri 15-21 saat>22 saat ve üzeri
Gruplar içi	30548,82	296	103,20			
Toplam	35540,38	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların kişiler arası duyarlılık ve haftalık internet kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F(3,296)=16,12$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda haftada 0-5 saat, 6-14 saat, 15-21 saat ve 22 saat ve üzeri internet kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Haftalık 0-5 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=25,59$), 6-14 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=26,18$) ve 15-21 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=23,96$) 22 saat ve üzeri internet kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=17,27$) daha yüksek kişiler arası belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 43. SCL-90-R alt boyutu kişiler arası duyarlılık ile akıllı telefonu en sık kullanma nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu			
Akıllı telefon kullanma nedeni	n	\bar{x}	Ss
İnternette sörf yapmak	116	12,37	6,88
Sosyal medya ve ağlar kullanmak	113	27,30	9,03
Chat yapmak	12	21,00	6,91
Oyun oynamak	18	22,33	10,89
Film ve mp3	10	22,40	14,96
Ödev hazırlamak	5	27,60	4,92
Diğer	26	24,69	10,17

Devamı						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	13698,41	6	2283,07	30,62	,001*	Sosyal medya ve ağlar kullanmak>İnternette sörf yapmak Chat yapmak>İnternette sörf yapmak Oyun oynamak>İnternette sörf yapmak Film ve mp3>İnternette sörf yapmak Ödev hazırlamak>İnternette sörf yapmak Diğer>İnternette sörf yapmak
Gruplar içi	21841,96	293	74,54			
Toplam	35540,38	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların kişiler arası duyarlılık ve akıllı telefon kullanma nedenleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F(6,293)=30,62$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda akıllı telefonunu internette sörf yapmak, sosyal medya ve ağlar kullanmak, chat yapmak, oyun oynamak, film ve mp3, ödev hazırlamak ve diğer için

kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Sosyal medya ve ağlar kullanmak ($\bar{x}=27,30$), chat yapmak ($\bar{x}=21,00$), oyun oynamak ($\bar{x}=22,33$), film ve mp3 ($\bar{x}=22,40$), ödev hazırlamak ($\bar{x}=27,60$) ve diğer ($\bar{x}=24,69$) için internet kullanan kişilerin internette sörf yapmak için kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=12,37$) daha yüksek kişiler arası belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 44. SCL-90-R boyutu olan depresyon ile yaş karşılaştırılması

Anova tablosu						
Yaş	n		\bar{x}		Ss	
12-16	42		41,02		11,19	
17	100		20,80		14,12	
18	158		33,79		14,71	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	15966,65	2	7983,32	40,27	,001*	12-16>17 18>17
Gruplar içi	58878,87	297	198,24			
Toplam	74845,53	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların depresyon ve yaş arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,297)}=40,27$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 12-16, 17 ve 18 yaşında olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık analiz edilmiştir. 12-16 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=41,02$) ve 18 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=33,79$) 17 yaşında olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=20,80$) daha yüksek depresyon belirti düzeyi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 45. SCL-90-R alt boyutu olan depresyon ile katılımcıların anne ve baba durumu karşılaştırılması

Anova tablosu						
Anne ve babanız	n		\bar{x}		Ss	
Birlikte yaşıyorlar	195		36,80		13,80	
Ayrı yaşıyorlar	17		25,17		13,47	
Boşandılar	88		17,80		12,02	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	22398,14	2	11199,07	63,41	,001*	Ayrı yaşıyorlar>Boşandılar Birlikte yaşıyorlar>Boşandılar
Gruplar içi	52447,38	297	176,59			
Toplam	74845,53	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların depresyon ve katılımcıların anne ve baba durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,297)}=63,41$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda anne ve babası birlikte yaşayanlar, anne ve babası ayrı yaşayan ve anne ve babası boşanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anne ve babası birlikte yaşayan kişilerin ($\bar{x}=36,80$) ve annesi ve babası ayrı yaşayan kişilerin ($\bar{x}=25,17$) annesi ve babası boşanan kişilere oranla ($\bar{x}=17,80$) daha yüksek depresyon belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 46. SCL-90-R alt boyutu depresyon ile kardeş sayısı karşılaştırılması

Anova tablosu						
Kardeş sayısı	n		\bar{x}		Ss	
Tek çocuk	86		15,94		8,08	
2	69		38,59		12,52	
3	90		35,46		15,56	
4 ve üzeri	55		33,36		14,13	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	26267,05	3	8755,68	53,35	,001*	2>Tek çocuk 3>Tek çocuk 4 ve üzeri>Tek çocuk
Gruplar içi	48578,47	296	164,11			
Toplam	74845,53	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların depresyon ve kardeş sayısı arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=53,35$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda tek çocuk olan, 2, 3 ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu analiz edilmiştir 2 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=38,59$), 3 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=35,46$) ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=33,36$) tek çocuk olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=15,94$) daha yüksek depresyon belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 47. SCL-90-R alt boyutu olan depresyon ile katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu karşılaştırılması

Anova tablosu						
Aylık gelir durumu	n		\bar{x}		Ss	
2300 ve altı	24		35,08		16,14	
2300-3500	48		39,27		13,56	
3500-5000	58		40,17		12,22	
5000 ve üzeri	170		24,20		14,45	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	16368,74	3	5456,24	27,61	,001*	2300 ve altı>5000 ve üzeri 2300-3500>5000 ve üzeri 3500-5000>5000 ve üzeri
Gruplar içi	58476,78	296	197,55			
Toplam	74845,53	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların depresyon ve katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır (F(3,296)=27,61 ; p<0,05). Tukey analizi sonucunda katılımcıların ailelerinin 2300 ve altı, 2300-3500, 3500-5000 ve 5000 ve üzeri ailelerinin aylık gelir durumu olan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 2300 ve altı aylık gelir durumu olan kişiler (\bar{x} =35,08), 2300-3500 aylık gelir durumunda olan kişiler (\bar{x} =39,27), 3500-5000 aylık gelir durumu olan kişilerin

($\bar{x}=40,17$) 5000 ve üzeri altı aylık gelir durumu olan kişilere oranla ($\bar{x}=24,20$) daha yüksek depresyon belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 48. SCL-90-R alt boyutu olan depresyon ile nikotin kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu			
Nikotin kullanım süresi	n	\bar{x}	Ss
1-3 ay	31	34,70	11,92
3-6 ay	22	39,68	12,11
6-11 ay	26	37,57	11,00
12 ay ve uzun	221	27,97	16,33

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	5757,13	3	1919,04	8,22	,001*	1-3 ay>12 ay ve daha uzun 3-6 ay>12 ay ve daha uzun 6-11 ay>12 ay ve daha uzun
Gruplar içi	69088,39	296	233,40			
Toplam	74845,53	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların depresyon ve nikotin kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F(3,296)=8,22$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 1-3 ay, 3-6 ay, 6-11 ay ve 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 1- 3 aydır nikotin kullanan kişiler ($\bar{x}=34,70$), 3-6 ay süredir nikotin kullanan kişiler ($\bar{x}=39,68$) ve 6-11 ay süredir nikotin kullanan kişilerin ($\bar{x}=37,57$) 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişilere ($\bar{x}=27,94$) oranla daha yüksek depresyon belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 49. SCL-90-R alt boyutu depresyon ile sigaraya başlama nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu						
Sigaraya başlama nedeni	n		\bar{x}		Ss	
Arkadaş etkisi	135		21,64		13,30	
Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı	49		41,28		11,82	
Özentilik	19		37,36		15,26	
Aile/Okul sorunları	16		46,75		11,80	
Merak	21		40,38		11,06	
Bilmiyorum	60		32,00		14,30	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamli fark
Gruplar arası	23592,22	5	4718,44	27,06	,001*	Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı>Arkadaş etkisi Özentilik>Arkadaş etkisi Aile/okul sorunları>Arkadaş etkisi Merak>Arkadaş etkisi Bilmiyorum>Arkadaş etkisi
Gruplar içi	51253,30	294	174,33			
Toplam	74845,53	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların depresyon ve sigaraya başlama nedeni arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(5,294)}=27,06$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda arkadaş etkisi, Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı, özentilik, aile/okul sorunları, merak ve bilmiyorum ile sigaraya başlayan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı ($\bar{x}=41,28$), özentilik ($\bar{x}=37,36$), aile/okul sorunları ($\bar{x}=46,75$),

merak ($\bar{x}=40,38$) ve bilmiyorum ($\bar{x}=32,00$) ile sigara başlayan kişilerin arkadaş etkisi ile sigaraya başlayan kişilere oranla ($\bar{x}=21,64$) daha yüksek depresyon belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 50. SCL-90-R alt boyutu depresyon ile haftalık internet kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu						
Haftalık internet kullanım süresi	n		\bar{x}		Ss	
0-5 saat	27		37,22		14,17	
6-14 saat	64		38,60		12,34	
15-21 saat	30		36,90		13,20	
22 saat ve üzeri	179		25,63		15,73	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	10899,26	3	3633,08	16,81	,001*	0-5 saat>22 saat ve üzeri 6-14 saat>22 saat ve üzeri 15-21 saat>22 saat ve üzeri
Gruplar içi	63946,26	296	216,03			
Toplam	74845,53	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların depresyon ve haftalık internet kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=16,81$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda haftada 0-5 saat, 6-14 saat, 15-21 saat ve 22 saat ve üzeri internet kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Haftalık 0-5 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=37,22$), 6-14 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=38,60$) ve 15-21 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=36,90$) 22 saat ve üzeri internet kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=25,63$) daha yüksek depresyon belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 51. SCL-90-R alt boyutu depresyon ile akıllı telefonu en sık kullanma nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu			
Akıllı telefon kullanma nedeni	n	\bar{x}	Ss
İnternette sörf yapmak	116	18,73	11,70
Sosyal medya ve ağlar kullanmak	113	40,23	12,58
Chat yapmak	12	32,33	9,35
Oyun oynamak	18	31,27	15,72
Film ve mp3	10	32,90	18,34
Ödev hazırlamak	5	48,20	5,54
Diğer	26	35,76	12,43

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	29175,67	6	4862,61	31,19	,001*	Sosyal medya ve ağlar kullanmak>İnternette sörf yapmak Chat yapmak>İnternette sörf yapmak Oyun oynamak>İnternette sörf yapmak Film ve mp3>İnternette sörf yapmak Ödev hazırlamak>İnternette sörf yapmak Diğer>İnternette sörf yapmak
Gruplar içi	45669,85	293	155,87			
Toplam	74845,53	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların depresyon ve akıllı telefon kullanma nedenleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(6,293)}=31,19$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda akıllı telefonunu internette sörf yapmak, sosyal medya ve ağlar kullanmak, chat yapmak, oyun oynamak, film ve mp3, ödev hazırlamak ve diğer için kullanan kişiler arasında

anlamli farklilik bulunmuştur. Sosyal medya ve ağlar kullanmak ($\bar{x}=40,23$), chat yapmak ($\bar{x}=32,33$), oyun oynamak ($\bar{x}=31,27$), film ve mp3 ($\bar{x}=32,90$), ödev hazırlamak ($\bar{x}=48,20$) ve diğeri ($\bar{x}=35,76$) için internet kullanan kişilerin internette sörf yapmak için kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=18,73$) daha yüksek depresyon belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 52. SCL-90-R boyutu kaygı ile yaş karşılaştırılması

Anova tablosu						
Yaş	n		\bar{x}		Ss	
12-16	42		30,54		9,16	
17	100		14,69		9,36	
18	158		23,26		10,70	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamli fark
Gruplar arası	8566,75	2	4283,37	42,24	,001*	12-16>17 18>17
Gruplar içi	30112,63	297	101,38			
Toplam	38679,38	299				

* $p<0,05$ ise anlamlı değer

Katılımcıların kaygı ve yaş arasında anlamlı farklilik saptanmıştır ($F_{(2,297)}=42,24$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 12-16, 17 ve 18 yaşında olan katılımcılar arasında anlamlı farklilik olduğu analiz edilmiştir. 12-16 yaşındaki katılımcıların ($\bar{x}=30,54$) ve 18 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=23,26$) 17 yaşında olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=14,69$) daha yüksek kaygı belirti düzeyi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 53. SCL-90-R alt boyutu kaygı ile katılımcıların anne ve baba durumu karşılaştırılması

Anova tablosu						
Anne ve babanız	n		\bar{x}		Ss	
Birlikte yaşıyorlar	195		25,47		10,58	
Ayrı yaşıyorlar	17		18,58		12,07	
Boşandılar	88		13,00		7,59	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	9584,62	2	4792,31	48,92	,001*	Ayrı yaşıyorlar>Boşandılar Birlikte yaşıyorlar>Boşandılar
Gruplar içi	29094,76	297	97,96			
Toplam	38679,38	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların kaygı ve katılımcıların anne ve babalarının durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,297)}=48,92$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda anne ve babası birlikte yaşayanlar, anne ve babası ayrı yaşayan ve anne ve babası boşanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anne ve babası birlikte yaşayan kişilerin ($\bar{x}=25,47$) ve annesi ve babası ayrı yaşayan kişilerin ($\bar{x}=18,58$) annesi ve babası boşanan kişilere oranla ($\bar{x}=13,00$) daha yüksek kaygı belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 54. SCL-90-R alt boyutu kaygı ile kardeş sayısı karşılaştırılması

Anova tablosu						
Kardeş sayısı	n		\bar{x}		Ss	
Tek çocuk	86		11,86		5,52	
2	69		26,37		10,17	
3	90		23,90		11,01	
4 ve üzeri	55		20,12		11,31	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	11326,64	3	3775,55	40,85	,001*	2>Tek çocuk 3>Tek çocuk 4 ve üzeri>Tek çocuk
Gruplar içi	27352,73	296	92,40			
Toplam	38679,38	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların kaygı ve kardeş sayısı arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=40,85$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda tek çocuk olan, 2, 3 ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcılar anlamlı farklılık olduğu analiz edilmiştir. 2 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=26,37$), 3 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=23,90$) ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=20,12$) tek çocuk olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=11,86$) daha yüksek kaygı belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 55. SCL-90-R alt boyutu kaygı ile katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu karşılaştırılması

Anova tablosu						
Aylık gelir durumu	n	\bar{x}	Ss			
2300 ve altı	24	24,70	10,66			
2300-3500	48	27,14	10,43			
3500-5000	58	27,70	10,33			
5000 ve üzeri	170	17,20	10,23			
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	7144,63	3	2381,54	22,35	,001*	2300 ve altı>5000 ve üzeri 2300-3500>5000 ve üzeri 3500-5000>5000 ve üzeri
Gruplar içi	31534,74	296	106,53			
Toplam	38679,38	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların kaygı ve katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=22,35$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda katılımcıların ailelerinin 2300 ve altı, 2300-3500, 3500-5000 ve 5000 ve üzeri ailelerinin aylık gelir durumu olan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 2300 ve altı aylık gelir durumu olan kişiler ($\bar{x}=24,70$), 2300-3500 aylık gelir durumunda olan kişiler ($\bar{x}=27,14$), 3500-5000 aylık gelir durumu olan kişilerin

($\bar{x}=27,70$) 5000 ve üzeri altı aylık gelir durumu olan kişilere oranla ($\bar{x}=17,20$) daha yüksek kaygı belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 56. SCL-90-R alt boyutu kaygı ile nikotin kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu						
Nikotin kullanım süresi	n		\bar{x}		Ss	
1-3 ay	31		23,96		9,26	
3-6 ay	22		30,13		11,74	
6-11 ay	26		28,26		9,71	
12 ay ve uzun	221		19,39		11,37	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	3995,75	3	1331,91	11,36	,001*	3-6 ay>12 ay ve daha uzun 6-11 ay>12 ay ve daha uzun
Gruplar içi	34683,36	296	117,17			
Toplam	38679,38	299				

* $p<0,05$ ise anlamlı değer

Katılımcıların kaygı ve nikotin kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=11,36$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 3-6 ay, 6-11 ay ve 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 3-6 aydır nikotin kullanan kişiler ($\bar{x}=30,13$) ve 6-11 ay süredir nikotin kullanan kişilerin ($\bar{x}=28,26$) 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişilere ($\bar{x}=19,39$) oranla daha yüksek kaygı belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 57. SCL-90-R alt boyutu kaygı ile sigaraya başlama nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu				
Sigaraya başlama nedeni	n	\bar{x}	Ss	
Arkadaş etkisi	135	15,73	9,34	
Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı	49	29,14	10,20	
Özentilik	19	25,78	11,91	
Aile/Okul sorunları	16	32,87	9,70	
Merak	21	25,04	8,08	
Bilmiyorum	60	22,23	10,59	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	10066,39	5	2013,27	20,68	,001*	Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı>Arkadaş etkisi Özentilik>Arkadaş etkisi Aile/okul sorunları>Arkadaş etkisi Merak>Arkadaş etkisi Bilmiyorum>Arkadaş etkisi
Gruplar içi	2861,99	294	97,32			
Toplam	38679,38	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların kaygı ve sigaraya başlama nedeni arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F(5,294)=20,68$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda arkadaş etkisi, Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı, özentilik, aile/okul sorunları, merak ve bilmiyorum ile sigaraya başlayan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı ($\bar{x}=29,14$), özentilik ($\bar{x}=25,78$), aile/okul sorunları ($\bar{x}=32,87$), merak ($\bar{x}=25,04$) ve bilmiyorum ($\bar{x}=22,23$) ile sigara başlayan kişilerin arkadaş etkisi ile sigaraya başlayan kişilere oranla ($\bar{x}=15,73$) daha yüksek kaygı belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 58. SCL-90-R alt boyutu kaygı ile haftalık internet kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu						
Haftalık internet kullanım süresi	n		\bar{x}		Ss	
0-5 saat	27		25,48		10,55	
6-14 saat	64		28,67		10,34	
15-21 saat	30		26,00		10,22	
22 saat ve üzeri	179		17,45		10,26	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	7250,10	3	2416,70	22,76	,001*	0-5 saat>22 saat ve üzeri 6-14 saat>22 saat ve üzeri 15-21 saat>22 saat ve üzeri
Gruplar içi	31429,28	296	106,18			
Toplam	38679,38	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların kaygı ve haftalık internet kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=22,76$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda haftada 0-5 saat, 6-14 saat, 15-21 saat ve 22 saat ve üzeri internet kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Haftalık 0-5 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=25,48$), 6-14 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=28,67$) ve 15-21 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=26,00$) 22 saat ve üzeri internet kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=17,45$) daha yüksek kaygı belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 59. SCL-90-R alt boyutu kaygı ile akıllı telefonu en sık kullanma nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu			
Akıllı telefon kullanma nedeni	n	\bar{x}	Ss
İnternette sörf yapmak	116	13,90	8,47
Sosyal medya ve ağlar kullanmak	113	27,51	10,03
Chat yapmak	12	22,08	7,98
Oyun oynamak	18	23,38	11,43
Film ve mp3	10	20,40	12,19
Ödev hazırlamak	5	28,60	6,42
Diğer	26	25,88	11,14

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	11607,75	6	1934,62	20,93	,001*	Sosyal medya ve ağlar kullanmak>İnternette sörf yapmak Oyun oynamak>İnternette sörf yapmak Ödev hazırlamak>İnternette sörf yapmak Diğer>İnternette sörf yapmak
Gruplar içi	27071,63	293	92,39			
Toplam	38679,38	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların kaygı ve akıllı telefon kullanma nedenleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(6,293)}=20,93$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda akıllı telefonunu internette sörf yapmak, sosyal medya ve ağlar kullanmak, oyun oynamak, ödev hazırlamak ve diğer için kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Sosyal medya ve ağlar kullanmak ($\bar{x}=27,51$), oyun oynamak ($\bar{x}=23,38$), ödev hazırlamak ($\bar{x}=28,60$) ve diğer ($\bar{x}=25,88$) için internet kullanan kişilerin internette sörf yapmak için kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=13,90$) daha yüksek kaygı belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 60. SCL-90-R boyutu düşmanlık ile yaş karşılaştırılması

Anova tablosu						
Yaş	n		\bar{x}		Ss	
12-16	42		18,61		6,31	
17	100		9,02		5,61	
18	158		14,62		6,70	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	3298,08	2	1649,04	41,48	,001*	12-16>17 18>17
Gruplar içi	11806,83	297	39,75			
Toplam	15104,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların düşmanlık ve yaş arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,297)}=41,48$; $p<0,05$). Tukey analiz sonucunda 12-16, 17 ve 18 yaşında olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu analiz edilmiştir. 12-16 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=18,61$) ve 18 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=14,62$) 17 yaşında olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=9,02$) daha yüksek düşmanlık belirti düzeyi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 61. SCL-90-R alt boyutu düşmanlık ile katılımcıların anne ve baba durumu karşılaştırılması

Anova tablosu			
Anne ve babanız	n	\bar{x}	Ss
Birlikte yaşıyorlar	195	15,87	6,43
Ayrı yaşıyorlar	17	12,00	8,38
Boşandılar	88	7,90	4,89

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	3875,84	2	1937,92	51,25	,001*	Ayrı yaşıyorlar>Boşandılar Birlikte yaşıyorlar>Boşandılar
Gruplar içi	11229,06	297	37,80			
Toplam	15104,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların düşmanlık ve katılımcıların anne ve babala durumu arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($F_{(2,297)}=51,25$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda anne ve babası birlikte yaşayanlar, anne ve babası ayrı yaşayan ve anne ve babası boşanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anne ve babası birlikte yaşayan kişilerin ($\bar{x}=15,87$) ve annesi ve babası ayrı yaşayan kişilerin ($\bar{x}=12,00$) annesi ve babası boşanan kişilere oranla ($\bar{x}=7,90$) daha yüksek düşmanlık belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 62. SCL-90-R alt boyutu düşmanlık ile kardeş sayısı karşılaştırılması

Anova tablosu						
Kardeş sayısı	n		\bar{x}		Ss	
Tek çocuk	86		7,40		3,98	
2	69		17,14		6,67	
3	90		14,74		6,80	
4 ve üzeri	55		10,41		6,32	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	4441,10	3	1480,36	41,09	,001*	2>Tek çocuk 3>Tek çocuk 4 ve üzeri>Tek çocuk
Gruplar içi	10663,81	296	36,02			
Toplam	15104,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların düşmanlık ve kardeş sayısı arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=41,09$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda tek çocuk olan, 2, 3 ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu analiz edilmiştir. 2 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=17,14$), 3 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=14,74$) ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=10,41$) tek çocuk olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=7,40$) daha yüksek düşmanlık belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 63. SCL-90-R alt boyut düşmanlık ile katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu karşılaştırılması

Anova tablosu						
Aylık gelir durumu	n		\bar{x}		Ss	
2300 ve altı	24		12,37		7,32	
2300-3500	48		16,58		6,04	
3500-5000	58		18,67		6,15	
5000 ve üzeri	170		10,27		6,02	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	3848,84	3	1282,94	33,73	,001*	2300 ve altı>5000 ve üzeri 2300-3500>5000 ve üzeri 3500-5000>5000 ve üzeri
Gruplar içi	11256,07	296	38,02			
Toplam	15104,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların düşmanlık ve katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=33,73$; $p<0,05$). Bu anlamlı farklılığın hangi gruplarda olduğunu tespit edebilmek amacıyla Tukey testi

yapılmıştır. Analizin sonucunda araştırmaya katılan kişilerin ailelerinin 2300 ve altı, 2300-3500, 3500-5000 ve 5000 ve üzeri ailelerinin aylık gelir durumu olan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 2300 ve altı aylık gelir durumu olan kişiler ($\bar{x}=12,37$), 2300-3500 aylık gelir durumunda olan kişiler ($\bar{x}=16,58$), 3500-5000 aylık gelir durumu olan kişilerin ($\bar{x}=18,67$) 5000 ve üzeri altı aylık gelir durumu olan kişilere oranla ($\bar{x}=10,27$) daha yüksek düşmanlık belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 64. SCL-90-R alt boyutu düşmanlık ile nikotin kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu						
Nikotin kullanım süresi	n		\bar{x}		Ss	
1-3 ay	31		14,32		5,44	
3-6 ay	22		18,72		7,67	
6-11 ay	26		17,84		6,18	
12 ay ve uzun	221		12,10		6,90	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	1533,78	3	511,26	11,15	,001*	3-6 ay>12 ay ve daha uzun 6-11 ay>12 ay ve daha uzun
Gruplar içi	13571,12	296	45,84			
Toplam	15104,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların düşmanlık ve nikotin kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=11,15$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 3-6 ay, 6-11 ay ve 12

ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 3-6 aydır nikotin kullanan kişiler ($\bar{x}=18,72$) ve 6-11 ay süredir nikotin kullanan kişilerin ($\bar{x}=17,84$) 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişilere ($\bar{x}=12,10$) oranla daha yüksek düşmanlık belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 65. SCL-90-R alt boyutu düşmanlık ile sigaraya başlama nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu			
Sigaraya başlama nedeni	n	\bar{x}	Ss
Arkadaş etkisi	135	9,67	5,89
Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı	49	18,24	6,17
Özentilik	19	16,63	6,69
Aile/Okul sorunları	16	20,25	4,58
Merak	21	14,28	4,63
Bilmiyorum	60	14,25	7,16

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	4031,23	5	806,24	21,40	,001*	Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı>Arkadaş etkisi Aile/okul sorunları>Arkadaş etkisi Merak>Arkadaş etkisi Bilmiyorum>Arkadaş etkisi
Gruplar içi	11073,67	294	37,66			
Toplam	15104,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların düşmanlık ve sigaraya başlama nedeni arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F(5,294)=21,40$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda arkadaş etkisi, Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı, aile/okul sorunları, merak ve bilmiyorum ile sigaraya başlayan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı ($\bar{x}=18,24$), aile/okul sorunları ($\bar{x}=20,25$), merak ($\bar{x}=14,28$) ve bilmiyorum ($\bar{x}=14,25$) ile sigara başlayan kişilerin arkadaş etkisi ile sigaraya başlayan kişilere oranla ($\bar{x}=9,67$) daha yüksek düşmanlık belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 66. SCL-90-R alt boyutu düşmanlık ile haftalık internet kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu						
Haftalık internet kullanım süresi	n		\bar{x}		Ss	
0-5 saat	27		16,44		6,73	
6-14 saat	64		17,40		6,44	
15-21 saat	30		15,06		6,37	
22 saat ve üzeri	179		10,92		6,50	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	2588,04	3	862,68	20,40	,001*	0-5 saat>22 saat ve üzeri 6-14 saat>22 saat ve üzeri 15-21 saat>22 saat ve üzeri
Gruplar içi	12516,87	296	42,28			
Toplam	15104,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların düşmanlık ve haftalık internet kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=20,40$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda haftada 0-5 saat, 6-14 saat, 15-21 saat ve 22 saat ve üzeri internet kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Haftalık 0-5 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=16,44$), 6-14 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=17,40$) ve 15-21 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=15,06$) 22 saat ve üzeri internet kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=10,92$) daha yüksek düşmanlık belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 67. SCL-90-R alt boyutu olan düşmanlık ile akıllı telefonu en sık kullanma nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu			
Akıllı telefon kullanma nedeni	n	\bar{x}	Ss
İnternette sörf yapmak	116	8,09	4,47
Sosyal medya ve ağlar kullanmak	113	17,37	6,14
Chat yapmak	12	15,66	4,39
Oyun oynamak	18	13,83	7,21
Film ve mp3	10	14,00	8,44
Ödev hazırlamak	5	16,65	3,31
Diğer	26	13,31	7,20

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	5491,41	6	915,23	27,89	,001*	Sosyal medya ve ağlar kullanmak>İnternette sörf yapmak Chat yapmak>İnternette sörf yapmak Oyun oynamak>İnternette sörf yapmak Ödev hazırlamak>İnternette sörf yapmak Diğer>İnternette sörf yapmak
Gruplar içi	9613,49	293	32,81			
Toplam	15104,91	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların düşmanlık ve akıllı telefon kullanma nedenleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(6,293)}=27,89$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda akıllı telefonunu internette sörf yapmak, sosyal medya ve ağlar kullanmak, chat yapmak, oyun oynamak, ödev hazırlamak ve diğer için kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Sosyal medya ve ağlar kullanmak ($\bar{x}=17,37$), chat yapmak ($\bar{x}=15,66$), oyun oynamak ($\bar{x}=13,83$), ödev hazırlamak ($\bar{x}=16,65$) ve diğer ($\bar{x}=13,31$)

için internet kullanan kişilerin internette sörf yapmak için kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=8,09$) daha yüksek düşmanlık belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 68. SCL-90-R boyutu fobik kaygı ile yaş karşılaştırılması

Anova tablosu						
Yaş	n		\bar{x}		Ss	
12-16	42		20,04		7,83	
17	100		9,98		6,92	
18	158		14,63		7,42	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	3207,74	2	1603,87	29,92	,001*	12-16>17 18>17
Gruplar içi	15916,57	297	53,59			
Toplam	19124,32	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların fobik kaygı ve yaş arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,297)}=29,92$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 12-16, 17 ve 18 yaşında olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. 12-16 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=20,04$) ve 18 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=14,63$) 17 yaşında olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=9,98$) daha yüksek fobik kaygı belirti düzeyi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 69. SCL-90-R alt boyutu fobik kaygı ile katılımcıların anne ve baba durumu karşılaştırılması

Anova tablosu						
Anne ve babanız	n		\bar{x}		Ss	
Birlikte yaşıyorlar	195		16,26		8,10	
Ayrı yaşıyorlar	17		12,29		7,71	
Boşandılar	88		8,76		4,73	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	3458,66	2	1729,33	32,78	,001*	Birlikte yaşıyorlar>Boşandılar
Gruplar içi	15665,65	297	52,74			
Toplam	19124,32	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların fobik kaygı ve katılımcıların anne ve baba durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,297)}=32,78$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda anne ve babası birlikte yaşayanlar ve anne ve babası boşanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anne ve babası birlikte yaşayan kişilerin ($\bar{x}=16,26$) annesi ve babası boşanan kişilere oranla ($\bar{x}=8,76$) daha yüksek fobik kaygı belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 70. SCL-90-R alt boyutu fobik kaygı ile kardeş sayısı karşılaştırılması

Anova tablosu						
Kardeş sayısı	n		\bar{x}		Ss	
Tek çocuk	86		8,17		3,54	
2	69		17,21		7,83	
3	90		14,41		8,03	
4 ve üzeri	55		12,52		6,01	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	4324,69	3	1441,56	28,83	,001*	2>Tek çocuk 3>Tek çocuk 4 ve üzeri>Tek çocuk
Gruplar içi	14799,62	296	49,99			
Toplam	19124,32	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların fobik kaygı ve kardeş sayısı arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=28,83$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda tek çocuk olan, 2, 3 ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu analiz edilmiştir. 2 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=17,21$), 3 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=14,41$) ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=12,52$) tek çocuk olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=8,17$) daha yüksek fobik kaygı belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 71. SCL-90-R alt boyutu fobik kaygı ile katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu karşılaştırılması

Anova tablosu						
Aylık gelir durumu	n		\bar{x}		Ss	
2300 ve altı	24		15,00		7,38	
2300-3500	48		18,37		7,64	
3500-5000	58		17,06		9,02	
5000 ve üzeri	170		11,29		6,77	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	2726,05	3	908,68	16,40	,001*	2300-3500>5000 ve üzeri
Gruplar içi	16398,26	296	55,40			3500-5000>5000 ve üzeri
Toplam	19124,32	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların fobik kaygı ve katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır (F(3,296)=16,40 ; p<0,05). Tukey analizi sonucunda katılımcıların ailelerinin 2300-3500, 3500-5000 ve 5000 ve üzeri ailelerinin aylık gelir durumu olan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 2300-3500 aylık gelir durumunda olan kişiler (\bar{x} =18,37), 3500-5000 aylık gelir durumu olan kişilerin (\bar{x} =17,06) 5000 ve üzeri altı aylık gelir durumu olan kişilere oranla (\bar{x} =11,29) daha yüksek fobik kaygı belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 72. SCL-90-R alt boyutu fobik kaygı ile nikotin kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu						
Nikotin kullanım süresi	n		\bar{x}		Ss	
1-3 ay	31		14,51		7,44	
3-6 ay	22		20,13		8,59	
6-11 ay	26		20,30		6,93	
12 ay ve uzun	221		12,35		7,46	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	2459,68	3	819,89	14,56	,001*	3-6 ay>12 ay ve daha uzun 6-11 ay>12 ay ve daha uzun
Gruplar içi	16664,63	296	56,29			
Toplam	19124,32	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların fobik kaygı ve nikotin kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=14,56$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 3-6 ay, 6-11 ay ve 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 3-6 ay süredir nikotin kullanan kişiler ($\bar{x}=20,13$) ve 6-11 ay süredir nikotin kullanan kişilerin ($\bar{x}=20,30$) 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişilere ($\bar{x}=12,35$) oranla daha yüksek fobik kaygı belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 73. SCL-90-R alt boyutu fobik kaygı ile sigaraya başlama nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu				
Sigaraya başlama nedeni	n	\bar{x}	Ss	
Arkadaş etkisi	135	10,22	6,01	
Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı	49	19,14	7,75	
Özentilik	19	17,42	8,18	
Aile/Okul sorunları	16	22,62	9,66	
Merak	21	13,14	6,20	
Bilmiyorum	60	14,40	7,55	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	4645,08	5	929,01	18,86	,001*	Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı>Arkadaş etkisi Özentilik>Arkadaş etkisi Aile/okul sorunları>Arkadaş etkisi Bilmiyorum>Arkadaş etkisi
Gruplar içi	14479,23	294	49,24			
Toplam	19124,32	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların fobik kaygı ve sigaraya başlama nedeni arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(5,294)}=18,86$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda arkadaş etkisi, Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı, özentilik, aile/okul sorunları, merak ve bilmiyorum ile sigaraya başlayan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı ($\bar{x}=19,14$), özentilik ($\bar{x}=17,42$), aile/okul sorunları ($\bar{x}=22,62$) ve bilmiyorum ($\bar{x}=14,40$) ile sigara başlayan kişilerin arkadaş etkisi ile sigaraya başlayan kişilere oranla ($\bar{x}=10,22$) daha yüksek fobik kaygı belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 74. SCL-90-R alt boyutu fobik kaygı ile haftalık internet kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu						
Haftalık internet kullanım süresi	n		\bar{x}		Ss	
0-5 saat	27		16,18		7,08	
6-14 saat	64		18,57		8,37	
15-21 saat	30		17,53		8,19	
22 saat ve üzeri	179		11,17		6,78	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	3267,53	3	1089,18	20,33	,001*	0-5 saat > 22 saat ve üzeri 6-14 saat > 22 saat ve üzeri 15-21 saat > 22 saat ve üzeri
Gruplar içi	15856,78	296	53,57			
Toplam	19124,32	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların fobik kaygı ve haftalık internet kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=20,33$; $p<0,05$). Tukey analiz sonucunda haftada 0-5 saat, 6-14 saat, 15-21 saat ve 22 saat ve üzeri internet kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Haftalık 0-5 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=16,18$), 6-14 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=18,57$) ve 15-21 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=17,53$) 22 saat ve üzeri internet kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=11,14$) daha yüksek fobik kaygı belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 75. SCL-90-R alt boyutu fobik kaygı ile akıllı telefonu en sık kullanma nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu			
Akıllı telefon kullanma nedeni	n	\bar{x}	Ss
İnternette sörf yapmak	116	9,37	5,43
Sosyal medya ve ağlar kullanmak	113	17,56	8,07
Chat yapmak	12	13,33	6,62
Oyun oynamak	18	14,94	8,61
Film ve mp3	10	12,30	6,65
Ödev hazırlamak	5	15,40	7,86
Diğer	26	17,30	8,45

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	4250,80	6	708,46	13,95	,001*	Sosyal medya ve ağlar kullanmak>İnternette sör yapmak Oyun oynamak>İnternette sörf yapmak Diğer>İnternette sörf yapmak
Gruplar içi	14873,80	293	50,76			
Toplam	19124,32	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların fobik kaygı ve akıllı telefon kullanma nedenleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(6,293)}=13,95$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda akıllı telefonunu internette sörf yapmak, sosyal medya ve ağlar kullanmak, oyun oynamak ve diğer için kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Sosyal medya ve ağlar kullanmak ($\bar{x}=17,56$), oyun oynamak ($\bar{x}=14,94$) ve diğer ($\bar{x}=17,30$) için internet kullanan kişilerin internette sörf yapmak için kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=9,37$) daha yüksek fobik kaygı belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 76. SCL-90-R boyutu paranoid düşünce ile yaş karşılaştırılması

Anova tablosu						
Yaş	n		\bar{x}		Ss	
12-16	42		19,35		5,93	
17	100		9,32		5,98	
18	158		15,29		6,88	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamli fark
Gruplar arası	3656,76	2	1828,38	43,71	,001*	12-16>17 18>17
Gruplar içi	12422,42	297	41,82			
Toplam	16079,18	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların paranoid düşünce ve yaş arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,297)}=43,71$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 12-16, 17 ve 18 yaşında olan katılımcıların arasında anlamlı farklılık olduğu elde edilmiştir. 12-16 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=19,35$) ve 18 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=15,29$) 17 yaşında olan katılımcılara kıyasla oranla ($\bar{x}=9,32$) daha yüksek paranoid düşünce belirti düzeyi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 77. SCL-90-R alt boyutu paranoid düşünce ile katılımcıların anne ve baba durumu karşılaştırılması

Anova tablosu						
Anne ve babanız	n		\bar{x}		Ss	
Birlikte yaşıyorlar	195		16,71		6,55	
Ayrı yaşıyorlar	17		11,29		7,56	
Boşandılar	88		8,06		4,91	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	4656,57	2	2328,29	60,53	,001*	Birlikte yaşıyorlar>Boşandılar
Gruplar içi	11422,60	297	38,46			
Toplam	16079,18	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların paranoid düşünce ve katılımcıların anne ve baba durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F(2,297)=60,53$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda anne ve babası birlikte yaşayanlar ve anne ve babası boşanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anne ve babası birlikte yaşayan kişilerin ($\bar{x}=16,71$) annesi ve babası boşanan kişilere oranla ($\bar{x}=8,06$) daha yüksek nikotin paranoid düşünce belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 78. SCL-90-R alt boyutu paranoid düşünce ile kardeş sayısı karşılaştırılması

Anova tablosu						
Kardeş sayısı	n		\bar{x}		Ss	
Tek çocuk	86		7,39		3,97	
2	69		18,27		6,29	
3	90		15,51		6,77	
4 ve üzeri	55		13,80		4,89	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	5391,57	3	1797,19	49,77	,001*	2>Tek çocuk 3>Tek çocuk 4 ve üzeri>Tek çocuk
Gruplar içi	10687,61	296	36,10			
Toplam	16079,18	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların paranoid düşünce ve kardeş sayısı arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=49,77$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda tek çocuk olan, 2, 3 ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. 2 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=18,27$), 3 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=15,51$) ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=13,80$) tek çocuk olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=7,39$) daha yüksek paranoid düşünce belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 79. SCL-90-R alt boyutu paranoid düşünce ile katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu karşılaştırılması

Anova tablosu			
Aylık gelir durumu	n	\bar{x}	Ss
2300 ve altı	24	15,66	7,41
2300-3500	48	17,18	5,85
3500-5000	58	18,43	6,07
5000 ve üzeri	170	11,12	6,88

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	3089,16	3	1029,72	23,46	,001*	2300 ve altı>5000 ve üzeri 2300-3500>5000 ve üzeri 3500-5000>5000 ve üzeri
Gruplar içi	12990,02	296	43,88			
Toplam	16079,18	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların paranoid düşünce ve katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=23,46$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda katılımcıların ailelerinin 2300 ve altı, 2300-3500, 3500-5000 ve 5000 ve üzeri ailelerinin aylık gelir durumu olan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 2300 ve altı aylık gelir durumu olan kişiler ($\bar{x}=15,66$), 2300-3500 aylık gelir durumunda olan kişiler ($\bar{x}=17,18$), 3500-5000 aylık gelir durumu olan kişilerin

(\bar{x} =18,43) 5000 ve üzeri altı aylık gelir durumu olan kişilere oranla (\bar{x} =11,12) daha yüksek paranoid düşünce belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 80. SCL-90-R alt boyutu paranoid düşünce ile nikotin kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu						
Nikotin kullanım süresi	n		\bar{x}		Ss	
1-3 ay	31		16,00		5,65	
3-6 ay	22		20,00		6,09	
6-11 ay	26		17,23		5,37	
12 ay ve uzun	221		12,57		7,38	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	1634,40	3	544,80	11,16	,001*	3-6 ay>12 ay ve daha uzun 6-11 ay>12 ay ve daha uzun
Gruplar içi	14444,77	296	48,80			
Toplam	16079,18	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların paranoid düşünce ve nikotin kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F(3,296)=11,16$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 3-6 ay, 6-11 ay ve 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 3-6 ay süredir nikotin kullanan kişiler ($\bar{x}=20,00$) ve 6-11 ay süredir nikotin kullanan kişilerin ($\bar{x}=17,23$) 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişilere

($\bar{x}=12,57$) oranla daha yüksek paranoid düşünce belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 81. SCL-90-R alt boyutu paranoid düşünce ile sigaraya başlama nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu				
Sigaraya başlama nedeni	n	\bar{x}	Ss	
Arkadaş etkisi	135	9,60	5,85	
Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı	49	19,16	5,73	
Özentilik	19	17,78	7,20	
Aile/Okul sorunları	16	19,87	3,73	
Merak	21	17,33	5,86	
Bilmiyorum	60	15,11	7,15	

Devam						
Varyansınkayn ağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	5048,3	5	1009,6	26,9	,001	Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı>Ar
	3		6	1	*	kadaş etkisi
						Özentilik>Arkadaş etkisi
						Aile/okul sorunları>Arkadaş etkisi
						Merak>Arkadaş etkisi
						Bilmiyorum>Arkadaş etkisi
Gruplar içi	11030,85	29	37,52			
Toplam	16079,18	29				
		9				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların paranoid düşünce ve sigaraya başlama nedeni arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(5,294)}=26,91$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda arkadaş etkisi, Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı, özentilik, aile/okul sorunları, merak ve bilmiyorum ile sigaraya başlayan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı ($\bar{x}=19,16$), özentilik ($\bar{x}=17,78$), aile/okul sorunları ($\bar{x}=19,87$), merak ($\bar{x}=17,33$) ve bilmiyorum ($\bar{x}=15,11$) ile sigara başlayan kişilerin arkadaş etkisi ile sigaraya başlayan kişilere oranla ($\bar{x}=9,60$) daha yüksek paranoid düşünce belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 82. SCL-90-R alt boyutu paranoid düşünce ile haftalık internet kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu						
Haftalık internet kullanım süresi	n		\bar{x}		Ss	
0-5 saat	27		15,59		7,58	
6-14 saat	64		18,28		6,17	
15-21 saat	30		16,96		6,03	
22 saat ve üzeri	179		11,36		6,81	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	2853,09	3	951,03	21,28	,001*	0-5 saat>22 saat ve üzeri 6-14 saat>22 saat ve üzeri 15-21 saat ve üzeri
Gruplar içi	13226,08	296	44,68			
Toplam	16079,18	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların paranoid düşünce ve haftalık internet kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=21,28$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda haftada 0-5 saat, 6-14 saat, 15-21 saat ve 22 saat ve üzeri internet kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Haftalık 0-5 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=15,59$), 6-14 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=18,28$) ve 15-21 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=16,96$) 22 saat ve üzeri internet kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=11,36$) daha yüksek paranoid düşünce belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 83. SCL-90-R alt boyutu paranoid düşünce ile akıllı telefonu en sık kullanma nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu			
Akıllı telefon kullanma nedeni	n	\bar{x}	Ss
İnternette sörf yapmak	116	8,25	4,68
Sosyal medya ve ağlar kullanmak	113	18,74	5,86
Chat yapmak	12	13,66	4,65
Oyun oynamak	18	13,61	6,46
Film ve mp3	10	15,10	9,82
Ödev hazırlamak	5	20,40	2,30
Diğer	26	16,34	6,72

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	6736,95	6	1122,82	35,21	,001*	Sosyal medya ve ağlar kullanmak>İnternette sörf yapmak Chat yapmak>İnternette sörf yapmak Oyun oynamak>İnternette sörf yapmak Film ve mp3>İnternette sörf yapmak Ödev hazırlamak>İnternette sörf yapmak Diğer>İnternette sörf yapmak
Gruplar içi	9342,23	293	31,88			
Toplam	16079,18	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların paranoid düşünce ve akıllı telefon kullanma nedenleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(6,293)}=35,21$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda akıllı telefonunu internette sörf yapmak, sosyal medya ve ağlar kullanmak, chat yapmak, oyun oynamak, film ve mp3, ödev hazırlamak ve diğer için kullanan kişiler

arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Sosyal medya ve ağlar kullanmak ($\bar{x}=18,74$), chat yapmak ($\bar{x}=13,66$), oyun oynamak ($\bar{x}=13,61$), film ve mp3 ($\bar{x}=15,10$), ödev hazırlamak ($\bar{x}=20,40$) ve diğer ($\bar{x}=16,34$) için internet kullanan kişilerin internette sörf yapmak için kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=8,25$) daha yüksek paranoid düşünce belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 84. SCL-90-R boyutu psikotizm ile yaş karşılaştırılması

Anova tablosu						
Yaş	n		\bar{x}		Ss	
12-16	42		28,47		10,22	
17	100		14,42		9,12	
18	158		22,26		10,12	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	6861,20	2	3430,60	35,61	,001*	12-16>17 18>17
Gruplar içi	28611,67	297	96,33			
Toplam	35472,88	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların psikotizm ve yaş arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,297)}=35,61$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 12-16, 17 ve 18 yaşında olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu analiz edilmiştir. 12-16 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=28,47$) ve 18 yaşında olan katılımcıların ($\bar{x}=22,26$) 17 yaşında olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=14,42$) daha yüksek psikotizm belirti düzeyi gösterildiği saptanmıştır.

Tablo 85. SCL-90-R alt boyutu psikotizm ile katılımcıların anne ve baba durumu karşılaştırılması

Anova tablosu						
Anne ve babanız	n		\bar{x}		Ss	
Birlikte yaşıyorlar	195		24,26		10,44	
Ayrı yaşıyorlar	17		18,41		11,44	
Boşandılar	88		12,69		6,82	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamli fark
Gruplar arası	8158,89	2	4079,44	44,35	,001*	Birlikte yaşıyorlar>Boşandılar
Gruplar içi	27313,98	297	91,96			
Toplam	35472,88	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların psikotizm ve katılımcıların anne ve baba durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(2,297)}=44,35$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda anne ve babası birlikte yaşayanlar ve anne ve babası boşanan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu analiz edilmiştir. Anne ve babası birlikte yaşayan katılımcıların ($\bar{x}=24,26$) annesi ve babası boşanan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=12,69$) daha yüksek psikotizm belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 86. SCL-90-R alt boyutu psikotizm ile kardeş sayısı karşılaştırılması

Anova tablosu						
Kardeş sayısı	n		\bar{x}		Ss	
Tek çocuk	86		11,76		5,04	
2	69		25,36		10,38	
3	90		22,65		10,80	
4 ve üzeri	55		20,63		8,56	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	9548,54	3	3182,84	36,34	,001*	2>Tek çocuk 3>Tek çocuk 4 ve üzeri>Tek çocuk
Gruplar içi	25924,34	296	87,58			
Toplam	35472,88	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların psikotizm ve kardeş sayısı arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=36,34$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda tek çocuk olan, 2, 3 ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu analiz edilmiştir. 2 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=25,36$), 3 kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=22,65$) ve 4 ve üzeri kardeşi olan katılımcıların ($\bar{x}=20,63$) tek çocuk olan katılımcılara kıyasla ($\bar{x}=11,76$) daha yüksek psikotizm belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 87. SCL-90-R alt boyutu psikotizm ile katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu karşılaştırılması

Anova tablosu						
Aylık gelir durumu	n		\bar{x}		Ss	
2300 ve altı	24		24,33		11,10	
2300-3500	48		26,29		9,57	
3500-5000	58		26,12		10,86	
5000 ve üzeri	170		16,44		9,42	

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	6595,56	3	2198,52	22,53	,001*	2300 ve altı>5000 ve üzeri 2300-3500>5000 ve üzeri 3500-5000>5000 ve üzeri
Gruplar içi	28877,31	296	97,55			
Toplam	35472,88	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların psikotizm ve katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=22,53$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda katılımcıların ailelerinin 2300 ve altı, 2300-3500, 3500-5000 ve 5000 ve

üzeri ailelerinin aylık gelir durumu olan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 2300 ve altı aylık gelir durumu olan kişiler ($\bar{x}=24,33$), 2300-3500 aylık gelir durumunda olan kişiler ($\bar{x}=26,29$), 3500-5000 aylık gelir durumu olan kişilerin ($\bar{x}=26,12$) 5000 ve üzeri altı aylık gelir durumu olan kişilere oranla ($\bar{x}=16,44$) daha yüksek psikotizm belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 88. SCL-90-R alt boyutu psikotizm ile nikotin kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu						
Nikotin kullanım süresi	n		\bar{x}		Ss	
1-3 ay	31		22,19		8,85	
3-6 ay	22		28,22		11,38	
6-11 ay	26		28,96		9,55	
12 ay ve uzun	221		18,52		10,44	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	4126,10	3	1375,36	12,98	,001*	3-6 ay>12 ay ve daha uzun 6-11 ay>12 ay ve daha uzun
Gruplar içi	31346,77	296	105,90			
Toplam	35472,88	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların psikotizm ve nikotin kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=12,98$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda 3-6 ay, 6-11 ay ve 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 3-6 ay süredir nikotin kullanan kişiler ($\bar{x}=28,22$) ve 6-11 ay süredir nikotin kullanan

kişilerin ($\bar{x}=28,96$) 12 ay ve daha uzun süre nikotin kullanan kişilere ($\bar{x}=18,52$) oranla daha yüksek psikotizm belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 89. SCL-90-R alt boyutu psikotizm ile sigaraya başlama nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu			
Sigaraya başlama nedeni	n	\bar{x}	Ss
Arkadaş etkisi	135	14,76	8,13
Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı	49	28,10	10,07
Özentilik	19	25,57	11,82
Aile/Okul sorunları	16	31,25	11,07
Merak	21	23,14	8,02
Bilmiyorum	60	21,90	10,26

Devam						
Varyansınkayn ağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	9878,3	5	1975,6	22,6	,001	Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı>Ar kadaş etkisi
	7		7	9	*	Özentilik>Arkadaş etkisi
						Aile/okul sorunları>Arkadaş etkisi
						Merak>Arkadaş etkisi
						Bilmiyorum>Arkadaş etkisi
Gruplar içi	25594,50	29	87,05			
Toplam	35472,88	29				
		9				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların psikotizm ve sigaraya başlama nedeni arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F(5,294)=22,69$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda arkadaş etkisi, Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı, özentilik, aile/okul sorunları, merak ve bilmiyorum ile sigaraya başlayan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı ($\bar{x}=28,10$), özentilik ($\bar{x}=25,57$), aile/okul sorunları ($\bar{x}=31,25$), merak ($\bar{x}=23,14$) ve bilmiyorum ($\bar{x}=21,90$) ile sigara başlayan kişilerin arkadaş etkisi ile sigaraya başlayan kişilere oranla ($\bar{x}=14,76$) daha yüksek psikotizm belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 90. SCL-90-R alt boyutu psikotizm ile haftalık internet kullanım süresi karşılaştırılması

Anova tablosu						
Haftalık internet kullanım süresi	n		\bar{x}		Ss	
0-5 saat	27		23,59		10,81	
6-14 saat	64		27,65		10,38	
15-21 saat	30		25,86		10,31	
22 saat ve üzeri	179		16,60		9,31	
Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı fark
Gruplar arası	7109,83	3	2369,94	24,73	,001*	0-5 saat>22 saat ve üzeri 6-14 saat>22 saat ve üzeri 15-21 saat>22 saat ve üzeri
Gruplar içi	28363,04	296	95,82			
Toplam	35472,88	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların psikotizm ve haftalık internet kullanım süresi arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(3,296)}=24,73$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda haftada 0-5 saat, 6-14 saat, 15-21 saat ve 22 saat ve üzeri internet kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Haftalık 0-5 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=23,59$), 6-14 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=27,65$) ve 15-21 saat internet kullanan kişilerin ($\bar{x}=25,86$) 22 saat ve üzeri internet kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=16,60$) daha yüksek psikotizm belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 91. SCL-90-R alt boyutu psikotizm ile akıllı telefonu en sık kullanma nedeni karşılaştırılması

Anova tablosu			
Akıllı telefon kullanma nedeni	n	\bar{x}	Ss
İnternette sörf yapmak	116	13,41	7,55
Sosyal medya ve ağlar kullanmak	113	26,23	10,12
Chat yapmak	12	21,00	7,86
Oyun oynamak	18	23,83	10,98
Film ve mp3	10	20,10	11,71
Ödev hazırlamak	5	29,00	5,95
Diğer	26	25,50	10,50

Devam						
Varyansın kaynağı	K.T.	sd	K.O.	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	10552,82	6	1758,80	20,67	,001*	Sosyal medya ve ağlar kullanmak>İnternette sörf yapmak Oyun oynamak>İnternette sörf yapmak Ödev hazırlamak>İnternette sörf yapmak Diğer>İnternette sörf yapmak
Gruplar içi	24920,05	293	85,05			
Toplam	35472,88	299				

*p<0,05 ise anlamlı değer

Katılımcıların psikotizm ve ile akıllı telefon kullanma nedenleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($F_{(6,293)}=20,67$; $p<0,05$). Tukey analizi sonucunda akıllı telefonunu internette sörf yapmak, sosyal medya ve ağlar kullanmak, oyun oynamak, ödev hazırlamak ve diğer için kullanan kişiler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Sosyal medya ve ağlar kullanmak ($\bar{x}=26,23$), oyun oynamak ($\bar{x}=23,83$), ödev hazırlamak ($\bar{x}=29,00$) ve diğer ($\bar{x}=25,50$) için internet kullanan kişilerin internette sörf yapmak için kullanan kişilere oranla ($\bar{x}=13,41$) daha yüksek psikotizm belirti düzeyi gösterildiği tespit edilmiştir.

Tablo 92. Katılımcıların SCL-90-R ve Alt Boyutu ile Nikotin Bağımlılığı ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları

Değişkenler	Nikotin Bağımlılığı Toplam	İnternet Bağımlılığı Toplam
SCL-90-R	,268**	,831**
	,000*	,000*
	300	300
Somatizasyon	,115**	,765**
	,046*	,000*
	300	300
Obsesif kompulsif	,364**	,825**
	,000*	,000*
	300	300
Kişilerarası duyarlılık	,288**	,810**
	,000*	,000*
	300	300
Depresyon	,329**	,796**
	,000*	,000*
	300	300
Kaygı	,241**	,805**
	,000*	,000*
	300	300
Düşmanlık	,255**	,798**
	,000*	,000*
	300	300
Fobik Kaygı	,141**	,767**
	,015*	,000*
	300	300
Paranoid Düşünce	,326**	,780**
	,000*	,000*
	300	300
Psikotizm	,195**	,772**
	,001*	,000*
	300	300
Ek Belirtiler	,279**	,798**
	,000*	,000*
	300	300

*p<0,05 anlamlılık

**r>0,70 pozitif yönde ve yüksek düzey

SCL-90-R toplam puanı ile nikotin bağımlılığı arasında olan ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). Nikotin toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,268$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R puanlarında artış oldukça nikotin bağımlılığı da artmaktadır.

SCL-90-R toplam puanı ile internet bağımlılığı arasında olan ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). İnternet toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,831$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R puanlarında artış oldukça internet bağımlılığı da artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan somatizasyon alt boyutu ile nikotin bağımlılığı arasında olan ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,046$; $p<0,005$). Nikotin toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,115$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu somatizasyon düzeyi artış gösterdikçe nikotin bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan somatizasyon alt boyutu ile internet bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,046$; $p<0,005$). İnternet toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,765$; $r>0,70$). Bu bulgunda yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu somatizasyon düzeyi artış gösterdikçe internet bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan obsesif kompulsif alt boyutu ile nikotin bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). Nikotin toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,364$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu obsesif kompulsif düzeyi artış gösterdikçe nikotin bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan obsesif kompulsif alt boyutu ile internet bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). İnternet toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,825$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola

çıkarak SCL-90-R alt boyutu obsesif kompulsif düzeyi artış gösterdikçe internet bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan kişiler arası duyarlılık alt boyutu ile nikotin bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). Nikotin toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,288$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu kişiler arası duyarlılık düzeyi artış gösterdikçe nikotin bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan kişiler arası duyarlılık alt boyutu ile internet bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). İnternet toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,810$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu kişiler arası duyarlılık düzeyi artış gösterdikçe internet bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan depresyon alt boyutu ile nikotin bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). Nikotin toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,329$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu depresyon düzeyi artış gösterdikçe nikotin bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan depresyon alt boyutu ile internet bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). İnternet toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,796$; $r>0,70$). Bu bulguya göre SCL-90-R alt boyutu depresyon düzeyi artış gösterdikçe internet bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan kaygı alt boyutu ile nikotin bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). Nikotin toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,241$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu kaygı düzeyi artış gösterdikçe nikotin bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan kaygı alt boyutu ile internet bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). İnternet toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,805$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu kaygı düzeyi artış gösterdikçe internet bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan düşmanlık alt boyutu ile nikotin bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). Nikotin toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,255$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak göre SCL-90-R alt boyutu düşmanlık düzeyi artış gösterdikçe nikotin bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan düşmanlık alt boyutu ile internet bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). İnternet toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,798$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu düşmanlık düzeyi artış gösterdikçe internet bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan fobik kaygı alt boyutu ile nikotin bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,015$; $p<0,005$). Nikotin toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde analiz edilmiştir ($r=,141$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu fobik kaygı düzeyi artış gösterdikçe nikotin bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan fobik kaygı alt boyutu ile internet bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). İnternet toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,767$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu fobik kaygı düzeyi artış gösterdikçe internet bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan paranoid düşünce alt boyutu ile nikotin bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$).

Nikotin toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,326$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu paranoid düşünce düzeyi artış gösterdikçe nikotin bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan paranoid düşünce alt boyutu ile internet bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). İnternet toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,780$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu paranoid düşünce düzeyi artış gösterdikçe internet bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan psikotizm alt boyutu ile nikotin bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,001$; $p<0,005$). Nikotin toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,195$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu psikotizm düzeyi artış gösterdikçe nikotin bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan psikotizm alt boyutu ile internet bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). İnternet toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,772$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu psikotizm düzeyi artış gösterdikçe internet bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan ek belirtiler alt boyutu ile nikotin bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). Nikotin toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,279$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu ek belirtiler düzeyi artış gösterdikçe nikotin bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

SCL-90-R alt boyutu olan ek belirtiler alt boyutu ile internet bağımlılığı arasında ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,000$; $p<0,005$). İnternet toplam puanı ve SCL-90-R toplam puanı arasında olan ilişki pozitif yönde ve yüksek düzeyde olduğu analiz edilmiştir ($r=,798$; $r>0,70$). Bu bulgudan yola çıkarak SCL-90-R alt boyutu ek belirtiler düzeyi artış gösterdikçe internet bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

5.1. Tartışma

Bu araştırmada ergenlerin nikotin ve internet bağımlılık düzeylerini araştırmak, yaygınlıklarını araştırmak ve psikolojik belirtilerle olan ilişkilerinin incelenmesi amaçlandı. Cinsiyet, eğitim durumu, anne ve babanın durumu, kardeş sayısı, ailenin aylık gelir durumu, sigara kullanım süresi, sigaraya başlama nedeni, haftalık internet kullanım süresi ve akıllı telefonu en sık kullanma sebebi sosyodemografik değişkenlerin nikotin bağımlılığı, internet bağımlılığı ve psikolojik belirtilerle dayanarak farklılaşıp ya da farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili farklı araştırmacıları bulgularının ele alınıp tartışılması ve de yorumlanmasına değinilmiştir.

4 başlık altında ele alınmıştır.

5.2. Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanları ve sosyodemografik değişkenlerin karşılaştırılmasının tartışılması

5.3. İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanları ile sosyodemografik değişkenlerin karşılaştırılmasının tartışılması

5.4. SCL-90-R toplam puanları ile sosyodemografik değişkenlerin karşılaştırılmasının tartışılması

5.5. İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanları ile SCL-90-R toplam puanları ve alt boyutları arasındaki ilişkinin tartışılması

5.2. Nikotin Bağımlılık Testi Toplam Puanları ile SosyoDemografik Değişkenlerin Karşılaştırılmasının Tartışılması

Araştırmada cinsiyet değişkeni ile Nikotin Bağımlılık Testi puanları arasında olan analizde anlamlı farklılaşma olduğu saptanmıştır. Erkeklerin kadınlara göre daha yüksek nikotin bağımlılığına sahip oldukları bulgusu elde edilmiştir. Yaz (2019), yapmış olduğu araştırmada cinsiyet ile nikotin bağımlılık arasında anlamlı bir farklılaşma olduğunu elde etmiştir ve erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek nikotin bağımlılığına sahip olduğu bulgusunu elde etmiştir. Yaz (2019), yapmış olduğu araştırmasında 2800 kişiye ulaşarak kadın ve erkek dağılımını eşit tutmuştur

ve bu kapsamda bakıldığında araştırma sonuçlarının karşılaştırma yapmak da yeterli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma sonuçları da bu bulguyu destekler niteliktedir.

Araştırmada yaş değişkeni ile Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anlamlı farklılaşma tüm yaş gruplarında rastlanılmıştır. Yaz (2019), yaş ile nikotin bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşmaya rastlayamamıştır. Yapmış olduğu araştırmada katılımcılarının yaş ortalaması 43 olarak bulunmuştur. Her iki araştırmada yaş grupları arasında farklılıkların olması da aradaki istatistiksel farklılığın normal olduğu söylenebilir.

Araştırmada bakıldığında anne ve babanın durumları değişkeni ile Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anne ve babası birlikte yaşayan, ayrı yaşayan ve boşanan kişiler arasında anlamlı farklılaşma olduğuna rastlanılmıştır. Tekeş (2016), yapmış olduğu araştırma anne ve baba durumları ile nikotin bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşmaya rastlanılmamıştır. Ancak yapılan araştırmada değişken arasındaki dağılımın eşit olmaması analiz sonuçlarını etkilemiş olabilir. Bu sonuçla da iki araştırma arasındaki fark anlaşılır niteliktedir.

Araştırmada bakıldığında kardeş sayısı değişkeni ile Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anlamlı farklılaşma tek çocuk olan, 2, 3 ve 4 ve üzeri kardeşi olan kişiler arasında anlamlı farklılaşma olduğuna rastlanılmıştır. Tunç (2019), yapmış olduğu araştırma kardeş sayısı ile nikotin bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşmaya rastlayamamıştır. Her iki araştırmanın evrenini ergenler oluşturmasına rağmen her iki araştırmanın örneklem sayısı aynı değildir. Tunç (2019), araştırmasında daha az katılımcıya ulaşmıştır ve değişkenleri arasındaki dağılımlarda büyük farklılıklar yer almaktadır. Bu sonuçla da iki araştırma arasındaki farklılık anlaşılır niteliktedir.

Araştırmada bakıldığında ailenin aylık gelir durumu değişkeni ile Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. 2300 ve altı, 2300-3500, 3500-5000 ve 5000 ve üzeri aylık gelir durumları arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulgusuna rastlanılmıştır. Bektaşoğlu (2018), yapmış olduğu araştırma sonuçlarında aylık gelir durumu ile nikotin bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşmaya rastlamamıştır. Bektaşoğlu (2018), yapmış olduğu

araştırmada 6rneklem sayısı 80 kişidir ve gelir durumunu sınıflandırırken asgari 6cret, 1600-5000 ve 5000 ve 6zeri olarak ayırmıştır. Hem 6rneklem sayısındaki farklılıkların olması hem de aylık gelir durumu alt değişkenleri arasında farklılıkların g6r6lmesi her iki araştırmanın farklı sonuçlar elde etmiş olmasının sebeplerinin anlaşılır olduğunu g6stermektedir.

Araştırmada bakıldığında nikotin kullanım s6resi değişkeni ile Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakıldığında 1-3 ay, 3-6 ay, 6-11 ay ve 12 ay ve daha uzun sigara kullanan kişiler arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulgusuna rastlanılmıştır. Bu konuda ilgili literat6r araştırması yapıldığında spesifik bir araştırma bulunamamıştır.

Araştırmada bakıldığında sigaraya başlama nedeni değişkeni ile Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakıldığında Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı, arkadaş etkisi, 6zentilik, Aile/Okul sorunları, merak ve Bilmiyorum grupları arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulgusuna rastlanılmıştır. Bu konuda ilgili literat6r araştırması yapıldığında spesifik bir araştırma bulunamamıştır.

Araştırmada bakıldığında haftalık internet kullanım s6resi değişkeni ile Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakıldığında 0-5 saat, 6-14 saat ve 22 saat ve 6zeri kullanım s6releri arasında anlamlı farklılaşmaya rastlanılmıştır. Bu konuda ilgili literat6r araştırması yapıldığında spesifik bir araştırma bulunamamıştır.

Araştırmada bakıldığında akıllı telefon kullanma nedeni değişkeni ile Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakıldığında Sosyal medya ve ağlar kullanmak, internette s6rf yapmak, chat yapmak, oyun oynamak ve diğer gruplarında anlamlı farklılaşmaya rastlanılmıştır. Bu konuda ilgili literat6r araştırması yapıldığında spesifik bir araştırma bulunamamıştır.

5.3. İnternet Bağımlılık Ölçeği Toplam Puanları ile SosyoDemografik Değişkenlerin Karşılaştırılmasının Tartışılması

Araştırmaya bakıldığında cinsiyet değişkeni ile İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Erkek katılımcıların kadın katılımcılara kıyasla daha yüksek internet bağımlılığına sahip olduğu bulgusuna rastlanılmıştır. Tanrıkulu (2019), yapmış olduğu araştırmada cinsiyet ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşmaya rastlamamıştır. Tanrıkulu (2019), yapmış olduğu araştırmada cinsiyette hemen hemen eşit dağılım sağlamış olsa da araştırmasında 200 katılımcıya ulaşmıştır. Her iki araştırmanın farklı sonuçlar elde etmesinin sebebi örneklem farklılığından dolayı kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmaya bakıldığında yaş değişkeni ile İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Tüm yaş grupları arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulgusuna rastlanılmıştır. Doğan (2013), yapmış olduğu araştırmada yaş ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşmaya rastlamıştır ve bu anlamlı farklılaşma 14,15,15 ve 17 yaş gruplarındaki kişilerde olduğuna rastlanılmıştır. Her iki araştırmada aynı yaş grubundan kişilere ulaşılmış olması iki araştırmanın da birbirine çok yakın sonuçlar elde etmesini destekler niteliktedir.

Araştırmada anne ve babanın durumu değişkeni ile İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anne ve babası ayrı yaşayan, birlikte yaşayan ve boşanan kişiler arasında anlamlı farklılaşmaya rastlanılmıştır. Aslan (2019), yapmış olduğu araştırmada internet bağımlılığı ile anne ve baba durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılaşmaya rastlamamıştır. Aslan (2019), yapmış olduğu araştırmada anne ve baba durumunu ölçerken birlikte, ayrı ve boşanma durumuna ek olarak vefat etti ve diğer seçeneğini de eklemiştir. Araştırmasında bulmuş olduğu p değeri 0,05'den çok yüksek değildir. İki araştırma arasındaki soru şıklarında oluşan farklılık iki araştırmanın analiz sonuçlarındaki farklılığı etkilemiş olabilir.

Araştırmada bakıldığında kardeş sayısı değişkeni ile İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Tek çocuk, 2, 3 ve 4 ve üzeri kardeş sayısına sahip olan kişiler arasında anlamlı farklılaşma

olduğuna rastlanılmıştır. Döner (2018), yapmış olduğu araştırmada kardeş sayısı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşmaya rastlamamıştır. Döner (2018), yapmış olduğu araştırma 2 kardeşi olan kişilerin sayısının toplam örnekleme sayısının yarısından fazla olması dağılımdaki farklıların fazla olmasına sebep olmuştur. Her iki araştırmanın farklı sonuçlar elde etmiş olması anlaşılır niteliktedir.

Araştırmada bakıldığında ailenin aylık gelir durumu değişkeni ile İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. 2300 ve altı, 2300-3500, 3500-5000 ve 5000 ve üzeri aylık gelir durumları arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulgusuna rastlanılmıştır. Döner (2018), yapmış olduğu araştırmada aylık gelir durumu ile internet bağımlılığı arasında anlamlı farklılaşma olduğunu analiz etmiştir. Anlamlı farklılaşmayı düşük, orta ve yüksek gelir durumlarında olduğu rastlanılmıştır. Her iki araştırmanın gelir durumu değişkenini ölçerken alt gruplar arasında farklılıklar olmuş olsa da her iki araştırmada da düşük, orta ve yüksek gelir durumuna sahip kişilerin analizini elde etmek amaçlanmıştır. Bu sonuçlarla birlikte iki araştırmanın da aynı sonuçları elde etmiş olması anlaşılır niteliktedir.

Araştırmada bakıldığında nikotin kullanım süresi değişkeni ile İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakıldığında 1-3 ay, 3-6 ay, 6-11 ay ve 12 ay ve daha uzun sigara kullanan kişiler arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulgusuna rastlanılmıştır. Bu konuda ilgili literatür araştırması yapıldığında spesifik bir araştırma bulunamamıştır.

Araştırmada bakıldığında sigaraya başlama nedeni değişkeni ile İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakıldığında Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı, arkadaş etkisi, özentilik, Aile/Okul sorunları, merak ve Bilmiyorum grupları arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulgusuna rastlanılmıştır. Bu konuda ilgili literatür araştırması yapıldığında spesifik bir araştırma bulunamamıştır.

Araştırmada bakıldığında haftalık internet kullanım süresi değişkeni ile İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. 0-5 saat, 6-14 saat ve 22 saat ve üzeri kullanım süreleri arasında anlamlı

farklılaşmaya rastlanılmıştır. Doğan (2013), yapmış olduğu araştırmada haftalık internet kullanım süresi ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılaşmaya rastlamamıştır. Doğan (2013), yapmış olduğu araştırmada toplam 120 kişiye ulaşmıştır. Her iki araştırma arasında örneklem farklılığından dolayı farklı sonuçlar elde edilmiş olabileceği anlaşılır niteliktedir.

Araştırmada bakıldığında akıllı telefonu en sık kullanma nedeni değişkeni ile İnternet Bağımlılık Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Sosyal medya ve ağlar kullanmak, internette sörf yapmak, chat yapmak, oyun oynamak ve diğer gruplarında anlamlı farklılaşmaya rastlanılmıştır. Tanrıku (2019), yapmış olduğu araştırmada akıllı telefonu en sık kullanma nedeni ile internet bağımlılığı arasında anlamlı farklılaşma olduğunu analiz etmiştir ve bu farklılık sosyal medya ve ağlar kullanmak, internette sörf yapmak, chat yapmak, oyun oynamak ve diğer gruplarında olduğuna rastlanılmıştır. Her iki araştırmanın sorularının aynı olması ve aynı farklılaşma sonuçlarının elde edilmiş olması anlaşılır niteliktedir.

5.4. SCL-90-R Toplam Puanları ile SosyoDemografik Değişkenlerin Karşılaştırılmasının Tartışılması

Araştırmada bakıldığında cinsiyet değişkeni ile somatizasyon, obsesif kompülsif, kişiler arası duyarlılık, depresyon, kaygı, düşmanlık, fobik kaygı, paranoid düşünce ve psikotizm belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anlamlı farklılaşmaya bakıldığında erkeklerin kadınlara oranla daha yüksek psikolojik belirti düzeyleri olduğu bulgusuna rastlanılmıştır.

Menteş (2017), yapmış olduğu araştırmada cinsiyet değişkeni ile SCL-90-R alt boyutları arasında anlamlı farklılaşma olduğunu analiz etmiştir ve anlamlı farklılaşmada genel olarak erkeklerin kadınlara oranla daha yüksek psikolojik belirti düzeylerine sahip olduğu bulgusuna rastlamıştır. İki araştırmada da aynı gruplarda farklılaşma olması ve aynı sonuçların elde edilmiş olması iki araştırmanın birbirini desteklemiş olduğu anlaşılır niteliktedir. Schmitz, Hartkamp, Kiuse, Franke, Reister ve Tress (2000), uluslararası çalışmalara bakıldığında cinsiyet değişkenine göre kadınlar somatizasyon, obsesif kompülsif, kişiler arası duyarlılık, depresyon, kaygı, düşmanlık, fobik kaygı, paranoid düşünce ve psikotizm belirti düzeyleri erkeklerden daha yüksek puanlı olduğu bulgusuna varılmıştır.

Araştırmada bakıldığında yaş değişkeni ile somatizasyon, obsesif kompulsif, kişiler arası duyarlılık, depresyon, kaygı, düşmanlık, fobik kaygı, paranoid düşünce ve psikotizm belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplarda olduğuna bakıldığında ise tüm yaş grupları arasında farklılaşma olduğu bulgusuna rastlanılmıştır.

Hamurcu Karadon (2012), yapmış olduğu araştırmada yaş ile SCL-90-R alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğunu analiz etmiştir. Somatizasyon, obsesif kompulsif, kişiler arası duyarlılık, depresyon ve kaygı alt boyutları arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulgusuna rastlanmıştır. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplarda olduğuna bakıldığında ise 18-22, 23-34, 35-45 yaş grupları arasında olduğu bulgusuna rastlanılmıştır. Her iki araştırmada alt boyutlar aynı anlamlı farklılaşmaya rastlanılmamıştır. Buna sebep olarak her iki araştırmanın farklı yaş grupları ve farklı örneklem sayıları ile analiz sonuçlarını elde ettiği için olabilir. Klaghofer ve Brahler (2001), yapmış olduğu çalışmalarda cinsiyet ve yaş değişkeni açısından kadınların erkeklerden daha yüksek puan aldığı, yaş değişkeni açısından ise daha yaşlı bireylerin somatizasyon, obsesif kompulsif, kişiler arası duyarlılık, depresyon, kaygı, düşmanlık, fobik kaygı, paranoid düşünce ve psikotizm belirti düzeyleri puanlarının daha yüksek olduğu bulgusuna varılmıştır.

Araştırmada bakıldığında anne ve baba durumları değişkeni ile somatizasyon, obsesif kompulsif, kişiler arası duyarlılık, depresyon, kaygı, düşmanlık, fobik kaygı, paranoid düşünce ve psikotizm belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplarda olduğuna bakıldığında ise anne ve babası birlikte yaşayan, ayrı yaşayan ve boşanan kişiler arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulgularına rastlanılmıştır. İlgili literatür araştırması yapıldığında bu konu ile ilgili araştırmalara bakıldığında araştırmacıların hepsinin SCL-90-R kullanmak yerine SCL-90-R testinin kısaltılmış formu olan Kısa Semptom Envanteri kullanıldığına rastlanılmıştır ve bu yüzden bu konu ile ilgili spesifik bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Noll, Hawkins, Vannatta, Gartstein, Dawies ve Bukowski (1995), çocukları kanser olan ailelerde yapmış olduğu çalışmalarda annelerin babalara göre daha risk grubunda olduğu bulgusuna varılmıştır.

Araştırmada bakıldığında kardeş sayısı değişkeni ile somatizasyon, obsesif kompulsif, kişiler arası duyarlılık, depresyon, kaygı, düşmanlık, fobik kaygı,

paranoid düşünce ve psikotizm belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğuna bakıldığında tek çocuk olan, 2, 3 ve 4 ve üzeri kardeşi olan kişiler arasında farklılaşma olduğu bulgusuna rastlanılmıştır. Yıldırım ve ark. (2006), yapmış oldukları araştırmada kardeş sayısı ile SCL-90-R alt boyutları arasında anlamlı farklılaşmaya olduğunu analiz etmişlerdir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna baktıklarında ise 2 ve 4 kardeşi olan kişiler arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulgusuna rastlanılmıştır. Yıldırım ve ark. (2006), araştırmada 120 katılımcıya ulaşmıştır ve iki araştırmanın örneklemi arasında farklılık bulunmaktadır. İki araştırmanın sonuçlarında farklılıklar görülmesi anlaşılır niteliktedir. Modestin, Marrer ve Agarwalla (2008), yapmış olduğu çalışmalarda düşmanlık boyutu hariç diğer tüm alt boyutlarda kardeşler arasında anlamlı fark bulmuştur.

Araştırmada bakıldığında ailelerin aylık gelir durumu değişkeni ile somatizasyon, obsesif kompulsif, kişiler arası duyarlılık, depresyon, kaygı, düşmanlık, fobik kaygı, paranoid düşünce ve psikotizm belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar olduğuna bakıldığında 2300 ve altı, 2300-3500, 3500-5000 ve 5000 ve üzeri aylık gelir durumları arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulgusuna rastlanılmıştır. Menteş (2017), yapmış olduğu araştırmada aylık gelir durumu ile SCL-90-R alt boyutları arasında anlamlı farklılaşma olduğunu analiz etmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakıldığında ise 1000 tl den az, 1000-1999, 2000-2999, 3000-3999 ve 4000 ve üstü aylık gelir durumları arasında farklılaşma olduğu bulgusuna rastlanılmıştır. Her iki araştırmanın aylık gelir durumunu ölçtüğü alt boyutlar benzerdir ve elde ettikleri sonuçlar da aynıdır. Bu yüzden de iki araştırma sonuçları da birbirlerini destekler niteliktedir.

Araştırmada bakıldığında nikotin kullanım süresi değişkeni ile somatizasyon, obsesif kompulsif, kişiler arası duyarlılık, depresyon, kaygı, düşmanlık, fobik kaygı, paranoid düşünce ve psikotizm belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. İlgili literatür araştırması yapıldığında bu konu ile ilgili araştırmalara bakıldığında araştırmacıların hepsinin SCL-90-R kullanmak yerine SCL-90-R testinin kısaltılmış formu olan Kısa Semptom Envanteri kullanıldığına rastlanılmıştır ve bu yüzden bu konu ile ilgili spesifik bir araştırmaya

rastlanılmamıştır. Mananes, Vallejo ve Vallejo-Slocher (2016), yapmış olduğu çalışmalarda nikotin tüketimi ile somatizasyon, obsesif kompulsif, kişiler arası duyarlılık, depresyon, kaygı, düşmanlık, fobik kaygı, paranoid düşünce ve psikotizm belirti düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Araştırmada bakıldığında sigaraya başlama nedeni değişkeni ile somatizasyon, obsesif kompulsif, kişiler arası duyarlılık, depresyon, kaygı, düşmanlık, fobik kaygı, paranoid düşünce ve psikotizm belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. İlgili literatür araştırması yapıldığında bu konu ile ilgili araştırmalara bakıldığında araştırmacıların hepsinin SCL-90-R kullanmak yerine SCL-90-R testinin kısaltılmış formu olan Kısa Semptom Envanteri kullanıldığına rastlanılmıştır ve bu yüzden bu konu ile ilgili spesifik bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

Araştırmada bakıldığında haftalık internet kullanım süresi değişkeni ile somatizasyon, obsesif kompulsif, kişiler arası duyarlılık, depresyon, kaygı, düşmanlık, fobik kaygı, paranoid düşünce ve psikotizm belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakıldığında 0-5 saat, 6-14 saat ve 22 saat ve üzeri kullanım süreleri arasında anlamlı farklılaşmaya rastlanılmıştır. Kılıç (2017), yapmış olduğu araştırmada haftalık internet kullanım süresi ile SCL-90-R alt boyutları arasında anlamlı farklılaşma olduğunu analiz etmiştir. Anlamlı farklılaşmanın hangi gruplarda olduğuna bakıldığında 1 saatten az, 1-2 saat arası, 2-4 saat arası, 4-6 saat arası ve 6 saat ve üstü gruplar arasında anlamlı farklılaşma olduğu bulgusuna rastlanılmıştır. Her iki araştırmanın sorularının alt boyutları arasında farklılık göstermiş olsa da birbirlerine yakın olduğu görülmektedir ve aynı farklılaşma sonuçlarını elde etmişlerdir. Bunun sonucunda da iki araştırma sonuçları birbirlerini destekler niteliktedir. Yang, Choe, Baity, Lee ve Cho (2005), yapmış olduğu çalışmalarda lise öğrencilerinde SCL-90-R puanları yüksek olan öğrencilerde internet kullanımının yüksek olduğu bulgusuna varılmıştır.

Araştırmada bakıldığında akıllı telefonu en sık kullanma nedeni değişkeni ile somatizasyon, obsesif kompulsif, kişiler arası duyarlılık, depresyon, kaygı, düşmanlık, fobik kaygı, paranoid düşünce ve psikotizm belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu analiz edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğuna bakıldığında Sosyal medya ve ağlar kullanmak, internette sörf

yapmak, chat yapmak, oyun oynamak ve diğer gruplarında anlamlı farklılaşmaya rastlanılmıştır. İlgili literatür araştırması yapıldığında bu konu ile ilgili araştırmalara bakıldığında araştırmacıların hepsinin SCL-90-R kullanmak yerine SCL-90-R testinin kısaltılmış formu olan Kısa Semptom Envanteri kullanıldığına rastlanılmıştır ve bu yüzden bu konu ile ilgili spesifik bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

5.5. İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Nikotin Bağımlılık Testi Toplam Puanları ile SCL-90-R Toplam Puanları Arasındaki İlişkinin Tartışılması

Araştırmada bakıldığında İnternet Bağımlılığı Ölçeği toplam puanları ile SCL-90-R toplam puanları ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu analiz edilmiştir. İlgili literatür araştırması yapıldığında bu konu ile ilgili araştırmalara bakıldığında araştırmacıların hepsinin SCL-90-R kullanmak yerine SCL-90-R testinin kısaltılmış formu olan Kısa Semptom Envanteri kullanıldığına rastlanılmıştır ve bu yüzden bu konu ile ilgili spesifik bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

Araştırmada bakıldığında Nikotin Bağımlılık Testi toplam puanları ile SCL-90-R toplam puanları ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu analiz edilmiştir. İlgili literatür araştırması yapıldığında bu konu ile ilgili araştırmalara bakıldığında araştırmacıların hepsinin SCL-90-R kullanmak yerine SCL-90-R testinin kısaltılmış formu olan Kısa Semptom Envanteri kullanıldığına rastlanılmıştır ve bu yüzden bu konu ile ilgili spesifik bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

5.6. Sonuçlar

İnternet bağımlılığı ile cinsiyet, eğitim durumu, anne ve babanın durumu, kardeş sayısı, ailenin aylık gelir durumu, sigara kullanım süresi, sigaraya başlama nedeni, haftalık internet kullanım süresi ve akıllı telefonu en sık kullanma sebebi değişkenleri arasında anlamlı sonuçlar elde edilmiştir.

Nikotin bağımlılığı ile cinsiyet, eğitim durumu, anne ve babanın durumu, kardeş sayısı, ailenin aylık gelir durumu, sigara kullanım süresi, sigaraya başlama nedeni, haftalık internet kullanım süresi ve akıllı telefonu en sık kullanma sebebi değişkenleri arasında anlamlı sonuçlar elde edilmiştir.

Psikolojik belirtiler ile cinsiyet, eğitim durumu, anne ve babanın durumu, kardeş sayısı, ailenin aylık gelir durumu, sigara kullanım süresi, sigaraya başlama

nedeni, haftalık internet kullanım süresi ve akıllı telefonu en sık kullanma sebebi değişkenleri arasında anlamlı sonuçlar elde edilmiştir.

İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Nikotin Bağımlılık Testi ile SCL-90-R ve alt boyutlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu analiz edilmiştir ve böylelikle her iki ölçüm aracının bir arada kullanılmasına uygun olduğu görülmektedir.

5.7. Öneriler

Araştırmada sosyodemografik özellikler arasında olan dağılımlarda eşitlik sağlanamamıştır. Eşit dağılımın gerçekleşemeyişi araştırmada ortaya konulan sonuçları etkilemiş olduğu düşünülebilir. Araştırmacılar bu konuyu ele aldıklarında eşit dağılım olmasına özen gösterebilirler.

Araştırma sadece ergenleri kapsamaktadır. Bu konu ile ilgilenen araştırmacılar farklı yaş gruplarında çalışarak farklı sonuçlar elde edebilirler.

Araştırmada 300 ergene ulaşılmıştır. Türkiye geneline yorumlamak mümkün olmadığı dikkate alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Alma, L. (2016). *Sigara bağımlılığının üstbilişsel model çerçevesinde incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2014). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayısal El Kitabı*. (DSM-5 Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı'ndan Çeviri, Koroğlu, E.). Beşinci baskı, *Hekimler Yayın Birliği*: Ankara.
- Ant, N. (2018). *Üniversite öğrencilerinin bağımlılık yapıcı maddeleri kullanım yaygınlığı ve bağımlılık yapıcı maddelere yönelik tutumlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Aslan, N. (2019). *Ergenlerin internet bağımlılık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Aydıl, Ö. (2020). *Ergenlerde düzenli bir sosyal aktivitenin ve algılanan sosyal destek düzeyinin internet bağımlılığı ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Bal, F. (2019). Şema terapinin sigarayı bırakma davranışı üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 187-199.
- Başdaş, E. (2018). *Ergenlerde problemlerle internet kullanım davranışları ile yakın sosyal çevre sorunları ve içe/dışa yönelim sorunları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Doktora tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Bektaşoğlu, Ö. (2018). *Sigara içen ve içmeyen bireylerin başa çıkma ve psikolojik yardım alma tutumlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Bisaga, A. &Popik, P. (2000). In search of a new pharmacological treatment for 111 drug and alcohol addiction: N-methyl-D-aspartate (NMDA) antagonists. *Drug and Alcohol Dependence*, 59, 1-15
- Black D, Belsare G, Schlosser S. Clinical features, psychiatric comorbidity and health related quality of life in persons reporting compulsive computer use behaviour. *J Clin Psychiatry* 1999; 60:839-843.
- Bulunmaz, S. (2018). *Duygusal zeka ve duygusal şemaların sosyal medya kullanımı, gelişmeleri kaçırma korkusu ve sigara bağımlılığı ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Buyse, W. H. (1997). Behaviour Problems and Relationships with Family and Peers During Adolescence. *Journal of Adolescence*, 20(6), 645-659.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.

- Cappell, H. ve Herman, C.P., (1972). Alcohol and tension reduction: A Review, QJ Stud Alcohol.
- Cloninger, C.R., (1999). Genetics of substance abuse treatment, American Psychiatric Pres.
- Çetin, Y. (2013). *Madde bağımlılığı ve Yalova ölçeğinde madde bağımlılığı algısı* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Davison, G. ve J. Neale (2004). Anormal Psikoloji. (Çev: İhsan Dağ). 7. Baskı, İstanbul: Türk Psikologlar Derneği Yayınları, s. 244-245.
- Dinç, M. (2015). Teknoloji bağımlılığı ve gençlik, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 31-65.
- Doğan, A. (2013). *İnternet bağımlılığı yaygınlığı* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Doğan, Y. B. (2001). Madde kullanımı ve bağımlılığı. *Aile ve Toplum*, 4(1), 13-25.
- Döner, M. (2018). *Özel lise öğrencilerinin yalnızlık ve umutsuzluk düzeyleriyle internet bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Dube, S. R., Felitti, V. J., Dong, M., Chapman, D. P., Giles, W. H. & Anda, R. F. (2003). Childhood Abuse, Neglect, and Household Dysfunction and the Risk of Illicit Drug Use: The Adverse Childhood Experiences Study. *Pediatrics*, 111 (3), 564-572
- Durak, Ö. G., Ünal, Ş., Erdoğan, A. ve Bal, F. (2018). Lise öğrencilerinde problemlili internet kullanımı ile saldırgan davranışların ilişkisi: özel Ahmet şimşek Anadolu lisesi örneği. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 53(1), 217-228.
- Ergün, H. (2008). *14-18 yaş arası ergenler ve ebeveynlerinde aleksitimik özellikler, ebeveyn tutumları, bağlanma ve bağımlılık* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Esen, E. (2010). *Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Etherington, K. (2007). The impact of trauma on drug users' identities. *British Journal of Guidance & Counselling*, 35(4), 455-469
- Evcı, K. E. (2018). *Ergenlerde internet bağımlılığı, sosyal yeterlilik ve kontrol hissi ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Ferguson, K. M. (2006). Social Capital and Children's Wellbeing: A Critical Synthesis of the International Social Capital Literature. *International Journal of Social Welfare*, 15(1), 2-18.

- Gökler, R. ve Koçak, R. (2008). Uyuşturucu ve madde bağımlılığı. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 1(0), 89-104.
- Griffiths MD. Exercise addiction: A case study. *Addiction Research* 1997;5:161–168.
- Griffiths MD. Internet addiction: Time to be taken seriously? *Addiction Research* 2000; 8:413-418
- Güler, T. (2019). *İstanbul’ da sigara bağımlılığının bağlanma ve psikolojik belirtilerle olan ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Hawkins, J. D., Catalano, R. F. & Miller, J. Y. (1992). Risk and Protective Factors for Alcohol and Other Drug Problems in Adolescence and Early Adulthood: Implications for Substance Abuse Prevention. *Psychological Bulletin*, 112(1), 64- 105
- Hughes JR, Gust SW, Skoog G. Symptoms of tobacco withdrawal: A replication and extension. *Arch Gen Psychiatry* 1991;48:52-59
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar-ilkeler-teknikler*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kılıç, M. (1991). Belirti tarama listesi (SCL-90) nin geçerlik ve güvenilirliği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(1).
- Kılıç, Z. (2018). *Üniversite öğrencilerinde internet kullanımının genel psikolojik belirtiler ve sosyal fobi ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Klaghofer, R., & Brähler, E. (2001). Konstruktion und Teststatistische Prüfung einer Kurzform der SCL-90–R. *Zeitschrift für Klinische Psychologie, Psychiatrie und Psychotherapie*.
- Kodaman, U. (2019). *14-18 yaş arası ergenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Köroğlu, E. (2016). *Klinik psikopatoloji*. Ankara: HYB.
- Köroğlu, G., Öztürk, Ö., Telliöğlu, N., Genç, Y., Mırsal, H. ve Beyazyürek, M. (2006). Problemliliği İnternet Kullanımıyla Başvuran İki Uçlu Bir Hasta Nedeniyle Psikiyatrik Ek Tanı Tartışması: Olgu Sunumu. *Bağımlılık Dergisi*. 7: 150- 154.
- Kurt, A. S. (2020). *Genç yetişkinlerde duygusal zeka seviyesi ile sigara bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.

- Kutlu, M., Savcı, M., Demir, Y. ve Aysan, F. (2016). Young internet bağımlılığı testi kısa formunun Türkçe uyarlaması: üniversite öğrencileri ve ergenlerde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(1), 69-76.
- Luborsky, L., (1984). Principles of psychoanalyticpsychotherapy: A Manual for SupportiveExpressive Treatment, New York, 207
- Mananes, G., Vallejo, M. A., & Vallejo-Slocker, L. (2016). Demographic, psychological and smoking characteristics of users of an on-line smoking cessation programme in the Spanish language. *Gaceta sanitaria*, 30(1), 18-23.
- Matusow, H. & Rosenblum, A. (2013).The Most Critical Unresolved Issue Associated With: Psychoanalytic Theories of Addiction: Can the Talking Cure Tell Us Anything About Substance Use and Misuse? *Substance Use & Misuse*,48, 239– 247
- Menteş, Ç. (2017). *Sigara bağımlılarında psikolojik belirtilerin incelenmesi* (Doktora tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Modestin, J., Marrer, K., & Agarwalla, P. (2008). Parenting and psychopathology in sibling pairs. *The European journal of psychiatry*, 22(2), 99-105.
- Nazeer, A. &Liepman, M. R. (2013). Neurobiology of substance use disorders. Donald E. Greydanus, Gabriel Kaplan, Dilip R. Patel &Joav Merrick (Ed.) *Substance Abuse in Adolescents and Young Adults* içinde (s.13-26) Boston: De Gruyter
- Noll, R. B., Hawkins, A., Vannatta, K., Gartstein, M. A., Davies, W., & Bukowski, W. M. (1995). Comparing parental distress for families with children who have cancer and matched comparison families without children with cancer. *Family Systems Medicine*, 13(1), 11.
- Ögel, K. (2010). *Sigara, Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları: Tanı, Tedavi ve Önleme*, Yeniden Yayınları, İstanbul, 2020.
- Öner, K. (2015). *Lise öğrencisi ergenlerde depresyon, internet bağımlılığı ve ilişkili faktörler* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Öz, S. (2017). *Sigara kullanan bireyler ile kullanmayan bireylerin stresle başa çıkma becerileri ve anksiyete düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Özer, A. G. M. (2003). Sigara alışkanlığı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 6(6).
- Öztürk, Ö., Odabaşıoğlu, G., Eraslan, D. , Genç, Y. ve Kalyoncu, A. (2007). *İnternet Bağımlılığı: Kliniği ve Tedavisi*. *Bağımlılık Dergisi*. 8 (1): 36- 41.
- Pamuk, S. (2017). Arşivsel Örnekleme Yöntemlerinin Arşiv Serileri/Sınıfları Üzerinde Uygulanması. *Bilgi ve Belge Araştırmaları*, (8), 1-41.

- Sakarya, D. ve Beyatlı Doğan, Y. (2019). Erkek üniversite öğrencilerinde internet kullanım örüntüleri ve kullanım örüntülerinin psikopatoloji ile ilişkisi: epidemiyolojik bir araştırma örneği. *Kriz Dergisi*, 3(1), 29-36.
- Schmitz, N., Hartkamp, N., Kiuse, J., Franke, G. H., Reister, G., & Tress, W. (2000). The symptom check-list-90-R (SCL-90-R): a German validation study. *Quality of Life Research*, 9(2), 185-193.
- Smedslund, G., Berg, R. C., Hammerström, K. T., Steiro, A. Leiknes, K. A., Dahl, H. M. & Karlsen, K. (2011). Motivational interviewing for substance abuse. *Campbell Systematic Reviews*. DOI: 10.4073/csr.2011.6
- Smith SS, Jorenby DE, Fiore FC, et al. Strike while the iron hot is: Can stepped-care treatments resurrect relapsing smokers. *J Consulting Clinical Psychology* 2001;69:429-39.
- Tanrikulu, M. (2019). *Ergenlerde internet kullanımı ve bağımlılığıyla ilişkili faktörler: bağlanma, öz-denetim ve algılanan sosyal destek* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Tehci, K. (2019). *Marmara bölgesinde sigara bağımlılığı olan bireylerde alektimi ve psikolojik semptomlar arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Tekeş, M. A. (2016). *Lise öğrencilerindeki internet bağımlılığı ve nikotin bağımlılığının benlik saygısı açısından yordanması* (Doktora tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Topbaş, Z. S. (2020). *Alkol/madde bağımlılığı tanısı almış bireylerin taburculuk sonrası izlemlerinde kullanılmak üzere telepsikiyatrik hasta takip formunun geliştirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Topçu, E. (2020). *14-16 yaşı arası ergenlerde internet bağımlılığı ile yalnızlık arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Tosun, H. (2020). *Madde bağımlılığı rehabilitasyonunda psikososyal destek ve ilaçsız tedavi: Isparta uyuşturucu, bağımlılıklarla ve alkolizmle mücadele derneği örneği* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Tunç, Z. (2019). *Ergenlik döneminde benlik saygısı ve sigara bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Tunç, Z., Kolburan, G. (2019). Ergenlik döneminde benlik saygısı ile sigara bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Aydın Toplum ve İnsan Dergisi*, 5(1), 55-70.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2020). *Hanehalkı bilişim teknolojileri (BT) kullanım araştırması 2020*. Erişim adresi: [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679#:~:text=%C4%B0internet%20kullanan%20bireylerin%20oran%C4%B](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679#:~:text=%C4%B0internet%20kullanan%20bireylerin%20oran%C4%B)

- Uğurlu, T. T., Balcı Şengül, C. ve Şengül, C. (2012). Bağımlılık psikofarmakolojisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), 37-50.
- Uğurlukol, M. (2017). *Üsküdar üniversitesi öğrencilerinde tütün kullanım bozukluğu ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Usta, H. (2020). *Ergenlerde internet bağımlılığı düzeyleri ile depresyon ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Uzun, S. (2017). *Lise öğrencilerinin madde bağımlılığı profilleri, madde bağımlılığında korunma konusundaki öz yeterlilikleri ve önleme konusundaki görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Ünal, A. (2019). *Nikotin kullanan ve kullanmayan bireylerde öfke ifade tarzları ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Yang, C. K., Choe, B. M., Baity, M., Lee, J. H., & Cho, J. S. (2005). SCL-90-R and 16PF profiles of senior high school students with excessive internet use. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 50(7), 407-414.
- Yaz, B. (2019). *İç Anadolu bölgesinde sigara bağımlılığı bulunan bireylerin bağlanma stilleri ve psikolojik semptomları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Yıldırım, A., Hacıhasanoğlu., R. ve Karakurt, P. (2006). Hemşirelik öğrencilerinin ruhsal durumlarının ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(2).
- Yıldırım, M. S. (2016). *Ergenlerde internet bağımlılığının obezite ve benlik saygısı ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.
- Yılmaz, A., Can, Y., Bozkurt, M. ve Evren, C. (2014). Alkol ve madde bağımlılığında remisyon ve depresme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(3), 243-256.
- Young KS. Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychol Behav* 1996; 3:237-244.
- Young, K. S. (2004). Internet addiction. *American Behavioral Scientist*, 48, 402-441.
- Zorbaz, O. (2013). *Lise öğrencilerinin problemleri internet kullanımının sosyal kaygı ve akran ilişkileri açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yök tez veri tabanından erişildi.

EKLER

EK-A

EBEVEYN BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu çalışma, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencisi Selen Balahor tarafından Dr. Öğr. Üyesi Fatih Bal danışmanlığında yürütülmektedir. Çalışmanın amacı, ergenlerde nikotin ve internet bağımlılığının psikolojik belirtilerle olan ilişkisinin incelenmesini araştırmaktır. Araştırmanın konusu “Ergenlerde nikotin ve internet bağımlılığının psikolojik belirtilerle olan ilişkisinin incelenmesi”dir.

Çocuğunuzun da bu araştırmaya katılmasını istiyoruz. Ancak yapılan bu araştırmaya katılıp-katılmamasına karar vermekte serbestsiniz. Katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırma hakkında verilen bilgileri okuyup anladıktan sonra katılmasını isterseniz bir sonra ki aşamaya geçilecektir.

Türkiye’de nikotin ve internet bağımlılığı ergenler için önemli bir risk teşkil etmektedir, bu konularda yapılmış olan araştırmalar yetersiz ve sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Ülkemizde giderek artmakta olan bu genç nüfusun fazlalığı, internette kullanımının yaygınlaşma hızının fazlalığıyla birlikte patolojik sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Ergenlik döneminin diğer bir risk unsuru olan nikotin kullanımını 7-12 yaşlara kadar düşmüştür . Bu araştırma 12-18 yaş arasında olan ergen bireylerin nikotin ve internet bağımlılığı durumlarını tanımlamak, yaygınlıklarını araştırmak ve psikolojik belirtilerle olan ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca yapılacak olan bu araştırma ile ergenlik döneminin risk unsuru olan nikotin ve internet bağımlılığının kontrol altına alınabilmesi, bağımlılık durumuyla ilgili farkındalık yaratmak ve bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Araştırma kapsamında, internet üzerinden 12-18 yaş aralığında olan bireylere aydınlatılmış onam formu doldurularak anket çalışması yürütülecektir. Araştırmacı tarafından belirlenen ve katılımcılara uygulanan veri toplama araçları olarak sosyodemografik veri formu, SCL-90-R(Psikolojik belirti tarama) testi, Young internet bağımlılığı formu(kısa form), Fagerström nikotin bağımlılık testi kullanılacaktır.

Elde edilen veriler bilimsel yayımlarda kullanılacaktır. Bu araştırmaya katılmayı reddedebilirsiniz. Araştırmanın herhangi bir aşamasında onayınızı çekme hakkına da sahiptiriz.

*Bana yapılan açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu araştırmada çocuğumun katılımcı olarak yer almasını Kabul ediyorum.

SELEN BALAHOR

AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Değerli Katılımcı;

Bu alıŐma, İstanbul Gelişim Őniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji YŐksek Lisans Programı ğrencisi Selen Balahor tarafından Dr. Őęr. Őyesi Fatih Bal danışmanlığında yŐrŐtŐlmektedir. Çalışmanın amacı, ergenlerde nikotin ve internet bağımlılığının psikolojik belirtilerle olan ilişkisinin incelenmesini araştırmaktır. Araştırmada sosyodemografik veri formu ve Ő adet leği doldurmanız istenmektedir. Cevaplarınız tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırmacı tarafından değerlendirilecektir. Elde edilen veriler bilimsel yayımlarda kullanılacaktır. Çalışmanın amacına ulaŐması için sizden istenilen, sorulara içten ve dŐrŐst yanıtlar vermeye çalıŐmanız ve boş bırakmamanızdır. Çalışma gnŐllŐlŐk esasına dayalıdır. Katılım esnasında veya sonrasında herhangi bir sebepten tŐrŐ rahatsız hissederseniz çalıŐmadan çıkma hakkına sahipsiniz. Katılımınız ve araştırmaya yaptığınız katkı için teŐekkŐr ederiz.

Yukarıda bulunan bilgileri okudum, anladım. Çalışmaya gnŐllŐ olarak katılmayı kabul ediyorum

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Aşağıdaki sorulardan size uygun olanı işaretleyiniz. Çalışmamıza göstermiş olduğunuz ilgi ve desteğiniz için teşekkür ederiz.

İstanbul Gelişim Üniversitesi

Psikoloji Y.Lisans Öğrencisi: Selen BALAHOR

Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

1-Cinsiyetiniz:

1-Kadın

2-Erkek

2-Yaşınız:

A. 12-16

B. 17

C. 18

3-Eğitim Durumuz:

A. Okur-yazar değil

B. İlkokul

C. Ortaokul

D. Lise

4-Anneniz:

A. Sağ

B. Yaşamıyor

C. Üvey

5-Babanız:

A. Sağ

B. Yaşamıyor

C. Üvey

6-Anne ve babanız:

- A. Birlikte yaşıyorlar B. Ayrı Yaşıyorlar C. Boşandılar

7-Kaç kardeşiniz(siz dahil):

- A. Tek çocuk B. 2 C. 3 D. 4ve üzeri

8-Ailenizin aylık gelir durumu:

- A. 2300ve altı B. 2300-3500 C. 3500-5000 D. 5000 ve üzeri

9-Sigara Kullanıyor musunuz:

- A. Evet B. Hayır

10-Sigara kullanım süresi:

- A. 1-3 ay B. 3-6 ay C. 6-11 ay D. 12 ay ve daha uzun

11-Sigaraya başlama nedeniniz:

- A. Arkadaş etkisi B. Stres/Mutsuzluk/Sıkıntı C. Özentilik D. Aile/Okul sorunları E. Merak F. Bilmiyorum

12-Haftada kaç saat internet kullanırsınız:

- A. 0-5 saat B. 6-14 saat C. 15-21 saat D. 22saat ve üzeri

13-Akıllı telefonunuzu en sık ne için kullanıyorsunuz:

- A. İnternette sörf yapmak B. Sosyal medya ve ağlar kullanmak C. Chat yapmak D. Oyun oynamak E. Film ve mp3 hazırlamak F. Ödev hazırlamak G. Diğer

FAGERSTRÖM NİKOTİN BAĞIMLILIK TESTİ (FTND)

1. Günün ilk sigarasını sabah uyandıktan ne kadar sonra içersiniz?

- a. İlk 5 dakika içinde
- b. 6-30 dakika içinde
- c. 31-60 dakika içinde
- d. 1 saatten sonra

2. Sigara içmenin yasak olduğu yerlerde sigara içmemek sizi zorlar mı?

- a. Evet
- b. Hayır

3. Günün hangi sigarasından vazgeçmek sizin için daha zordur?

- a. Sabah ilk içilen sigara
- b. Diğer zamanlarda içilen sigaralar

4. Günde kaç adet sigara içiyorsunuz?

- a. 31 ve daha fazla
- b. 21-30 adet
- c. 11-20 adet
- d. 10 ve daha az

5. Sabahları günün diğer zamanlarına göre daha fazla sigara içiyor musunuz?

- a. Evet
- b. Hayır

6. Yatmanızı gerektirecek kadar hasta olduğunuz zamanlarda da sigara içer misiniz?

- a. Evet
- b. Hayır

YOUNG İNTERNET BAĞIMLILIĞI TESTİ - KISA FORMU (YİBT-KF)

AÇIKLAMA: Lütfen aşağıdaki sorularda belirtilen durumları hangi sıklıkta yaşadığınızı belirtiniz. Lütfen her soru için sadece bir seçeneği işaretleyiniz ve hiçbir soruyu boş bırakmayınız.

1-Hiçbir zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Sıklıkla, 5-Her zaman

1 2 3 4 5

1. Hangi sıklıkta planladığınızdan daha fazla internette kalırsınız? () () () () ()
2. Hangi sıklıkta ailenizle ilgili işleri ihmal ederek internette daha fazla zaman harcarsınız? () () () () ()
3. Okul veya ders ile ilgili çalışmalarınız hangi sıklıkta internette harcadığınız süre yüzünden zarar görmektedir? () () () () ()
4. Birileri internette ne yaptığınızı sorduğunda hangi sıklıkta sır gibi saklar veya savunmaya geçersiniz? () () () () ()
5. Birileri siz internette iken canınızı sıkarsa hangi sıklıkta onları tersler, onlara bağırır ve öfkeli davranırsınız? () () () () ()
6. Hangi sıklıkta gece internette harcadığınız süre yüzünden uykusuz kalırsınız? () () () () ()
7. İnternete bağlı değilken hangi sıklıkta internetle avunur veya internete bağlı olduğunuz hayalini kurarsınız? () () () () ()
8. İnternette iken hangi sıklıkta kendinizi ‘birkaç dakika daha’ derken bulursunuz? () () () () ()

9. Hangi sıklıkta internette harcadığınız zamanı azaltmak için uğraşırsınız ve başarısız olursunuz? () () () () ()

10. Ne kadar süre internette olduğunuzu hangi sıklıkta saklamaya çalışırsınız? () () () () ()

11. Hangi sıklıkta başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman harcamayı tercih edersiniz? () () () () ()

12. İnternete bağlanamadığınızda hangi sıklıkta kendinizi bunalımda, karamsar ve sınırlı hissedip, internete bağlandığınızda bu şikayetlerinizin hemen geçtiğini görürsünüz? () () () () ()

BELİRTİ TARAMA TESTİ (SCL-90-R)

Aşağıda zaman zaman herkeste olabilecek yakınmaların ve sorunların bir listesi vardır. Lütfen her birini dikkatle okuyunuz. Sonra bu durumun bugün de dahil olmak üzere son üç ay içerisinde sizi ne ölçüde huzursuz ve tedirgin ettiğini gösterilen şekilde numaralandırarak boşluk bırakılan yere yazınız.

Hiç: 0, Çok az: 1, Orta derecede: 2, Oldukça fazla: 3, İleri derecede: 4

1. ___ Baş ağrısı
2. ___ Sinirlilik ya da içinin titremesi
3. ___ Zihinden atamadığınız tekrarlayan, hoş gitmeyen düşünceler
4. ___ Baygınlık ya da baş dönmesi
5. ___ Cinsel arzu ve ilginin kaybı
6. ___ Başkaları tarafından eleştirilme duygusu
7. ___ Herhangi bir kimsenin düşüncelerinizi kontrol edebileceği fikri
8. ___ Sorunlarınızdan pek çoğu için başkalarının suçlanması gerektiği duygusu
9. ___ Olayları anımsamada güçlük
10. ___ Dikkatsizlik ya da sakarlıkla ilgili düşünceler
11. ___ Kolayca gücenme, rahatsız olma hissi
12. ___ Göğüs ya da kalp bölgesinde ağrılar
13. ___ Caddelerde veya açık alanlarda korku hissi
14. ___ Enerjinizde azalma veya yavaşlama hali
15. ___ Yaşamınızın sonlanması düşünceleri
16. ___ Başka kişilerin duymadıkları sesleri duyma
17. ___ Titreme
18. ___ Çoğu kişiye güvenilmemesi gerektiği hissi
19. ___ İştah azalması
20. ___ Kolayca ağlama
21. ___ Karşı cinsten kişilerle utangaçlık ve rahatsızlık hissi
22. ___ Tuzağa düşürülmüş veya yakalanmış olma hissi
23. ___ Bir neden olmaksızın aniden korkuya kapılma

24. ___ Kontrol edilemeyen öfke patlamaları
25. ___ Evden dışarı yalnız çıkma korkusu
26. ___ Olanlar için kendisini suçlama
27. ___ Belin alt kısmında ağrılar
28. ___ İşlerin yapılmasında erteleme duygusu
29. ___ Yalnızlık hissi
30. ___ Karamsarlık hissi
31. ___ Her şey için çok fazla endişe duyma
32. ___ Her şeye karşı ilgisizlik hali
33. ___ Korku hissi
34. ___ Duygularınızın kolayca incitilebilmesi hali
35. ___ Diğer insanların sizin özel düşüncelerinizi bilmesi
36. ___ Başkalarının sizi anlamadığı veya hissedemeyeceği duygusu
37. ___ Başkalarının sizi sevmediği ya da dostça olmayan davranışlar gösterdiği hissi
38. ___ İşlerin doğru yapıldığından emin olmak için çok yavaş yapmak
39. ___ Kalbin çok hızlı çarpması
40. ___ Bulantı ve midede rahatsızlık hissi
41. ___ Kendini başkalarından aşağı görme
42. ___ Adale (kas) ağrıları
43. ___ Başkalarının sizi gözlediği veya hakkınızda konuştuğu hissi
44. ___ Uykuya dalmada güçlük
45. ___ Yaptığınız işleri bir ya da birkaç kez kontrol etme
46. ___ Karar vermede güçlük
47. ___ Otobüs, tren, metro gibi araçlarla yolculuk etme korkusu
48. ___ Nefes almada güçlük
49. ___ Soğuk veya sıcak basması
50. ___ Sizi korkutan belirli uğraş, yer veya nesnelere kaçınma durumu
51. ___ Hiçbir şey düşünmeme hali
52. ___ Bedeninizin bazı kısımlarında uyuşma, karıncalanma olması
53. ___ Boğazınıza bir yumru takınmış hissi
54. ___ Gelecek konusunda ümitsizlik
55. ___ Düşüncelerinizi bir konuya yoğunlaştırmada güçlük
56. ___ Bedeninizin çeşitli kısımlarında zayıflık hissi
57. ___ Gerginlik veya coşku hissi

58. ___ Kol ve bacaklarda ağırlık hissi
59. ___ Ölüm ya da ölme düşünceleri
60. ___ Aşırı yemek yeme
61. ___ İnsanlar size baktığı veya hakkınızda konuştuğu zaman rahatsızlık duyma
62. ___ Size ait olmayan düşüncelere sahip olma
63. ___ Bir başkasına vurmak, zarar vermek, yaralamak dürtülerinin olması
64. ___ Sabahın erken saatlerinde uyanma
65. ___ Yıkanma, sayma, dokunma, gibi bazı hareketleri yineleme hali
66. ___ Uykuda huzursuzluk, rahat uyuyamama
67. ___ Bazı şeyleri kırıp dökme hissi
68. ___ Başkalarının paylaşıp kabul etmediği inanç ve düşüncelerin olması
69. ___ Başkalarının yanında kendini çok sıkışık hissetme
70. ___ Çarşı, sinema gibi kalabalık yerlerde rahatsızlık hissi
71. ___ Her şeyin bir yük gibi görünmesi
72. ___ Dehşet ve panik nöbetleri
73. ___ Toplum içinde yer, içerken huzursuzluk hissi
74. ___ Sık sık tartışmaya girme
75. ___ Yalnız bırakıldığınızda sinirlilik hali
76. ___ Başkalarının sizi başarılarınız için yeterince takdir etmediği duygusu
77. ___ Başkalarıyla birlikte olunan durumlarda bile yalnızlık hissetme
78. ___ Yerinizde duramayacak ölçüde rahatsızlık hissetme
79. ___ Değersizlik duygusu
80. ___ Size kötü bir şey olacaktıymış hissi
81. ___ Bağırma ya da eşyaları fırlatma
82. ___ Topluluk içinde bayılacağınız korkusu
83. ___ Eğer izin verirseniz insanların sizi sömüreceği duygusu
84. ___ Cinsiyet konusunda sizi çok rahatsız eden düşüncelerin olması
85. ___ Günahlarınızdan dolayı cezalandırılmanız gerektiği düşüncesi
86. ___ Korkutucu türden düşünce ve hayaller
87. ___ Bedeninizde ciddi bir rahatsızlık olduğu düşüncesi
88. ___ Başka bir kişiye karşı asla yakınlık duymama
89. ___ Suçluluk duygusu
90. ___ Aklınızda bir bozukluğun olduğu düşüncesi